הלכות עבודה זרה פרק יא - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון שיעור – רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א

הקדמה – מקום הפרק אין דעם כללות'דיגן סדר

די פריערדיגע פרקים האבן געהאנדלט פון ממש עבודה זרה, דערנאך פון „לא תחנם" – נישט געבן גוים וואוינען אין ארץ ישראל, נישט זיין בשותפות מיט עובדי עבודה זרה. פרק י"א גייט ווייטער אוועק פון ממש עבודה זרה, צו זאכן וואס זענען נישט בכלל עבודה זרה אליין, נאר **חוקות הגוים** – מנהגים פון עובדי עבודה זרה וואס מ'טאר נישט נאכמאכן. דער יסוד: דורך ווערן נאענט צו זיי אין מנהגים קומט מען סוף כל סוף צוריק צו ממש עבודה זרה.

הלכה א – „אין הולכין בחוקות הגוים"

רמב"ם'ס ווערטער:

„אין הולכין בחוקות הגוים ולא מדמין להם, לא במלבוש ולא בשער, שנאמר ולא תלכו בחוקות הגוי... ונאמר השמר לך פן תנקש אחריהם..."

פשט:

מ'טאר נישט גיין אין די וועגן און מנהגים פון גוים, נישט ווערן ענליך צו זיי – נישט אין מלבושים, נישט אין האר-סטייל.

חידושים און הסברים:

1. **„חוקות" מיינט מנהגים, נישט געזעצן:** „חוק" מיינט נישט א פארמעלע געזעץ, נאר א **קביעות, א רגילות** – פון לשון חקיקה, „דבר הנחקק", א זאך וואס איז תדיר כסדר. א געזעץ איז אפשר דער שטארקסטער אויסדרוק פון א רגילות, אבער „חוקות הגוים" מיינט פשוט זייערע מנהגים, נישט זייערע פארמעלע געזעצן.

2. **„חוקות הגוי" גייט אויף נייטראלע זאכן, נישט אויף עבירות:** עבירות זענען שוין אסור מצד זיך. דער באזונדערער איסור פון „חוקות הגוי" גייט אויף זאכן וואס זענען **אין זיך נייטראל** – סך הכל א „סטייל" – אבער ווייל גוים טוען אזוי, און ס'איז נישטא קיין פראקטישע סיבה דערפאר, איז עס אסור. **אויב א גוי טוט עפעס ווייל ס'איז פראקטיש, איז נישטא דער איסור פון חוקות הגוי.** נאר ווען דער איינציגסטער טעם איז „אזוי טוען גוים" – דאן איז עס אסור.

3. **די פסוקים רעדן אין קאנטעקסט פון עריות און עבודה זרה:** „ולא תלכו בחוקות הגוי" רעדט אין קאנטעקסט פון עריות (ווי חתונה האבן מיט א שוועסטער), און „השמר לך פן תנקש אחריהם" רעדט פון עבודה זרה. אבער דער רמב"ם דרש'נט עס ברייטער: **דער יסוד איז אז ווען מ'אדאפטירט גוי'אישע מנהגים (אפילו נייטראלע), ווערט מען נאענט צו זיי, און סוף כל סוף קומט מען צו עריות און עבודה זרה.** די תורה האט מורא פון דעם פראצעס פון „ווערן נאענט."

4. **פאראלעל צו „לא תחנם":** אזוי ווי ביי „לא תתן להם חן" האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז נישט ווייל מ'פארגינט נישט א קאמפלימענט, נאר ווייל עס ברענגט **קירוב הדעת** – אזוי אויך דא, דער איסור איז ווייל מ'ווערט צו נאענט צו זיי.

5. **„הכלל וענין הדברים – שלא ידמה להם, אלא יהא הישראלי מובדל מהם וידוע":** דער רמב"ם פאסט צוזאם אז דער כלל פון אלע די איסורים איז: **א איד זאל זיין אפגעטיילט פון גוים און באקאנט אלס אנדערש.** „מובדל בשאר מעשיו כשם שמובדל בהם במדות ובדעות" – אזוי ווי א איד טראכט אנדערש (מדות = יסודי התורה; דעות = הלכות דעות), אזוי זאל ער אויך זיין אנדערש אין מעשים און מלבושים. דער פסוק „ואבדיל אתכם מן העמים" ווערט געברענגט אלס מקור.

6. **„מובדל" מיינט נישט אנטון אידישע מלבושים, נאר נישט אנטון גוי'אישע מלבושים:** מ'קען טענה'ן אז „מובדל במלבושו" איז א מצוות עשה דאורייתא צו טראגן ספעציפיש אידישע מלבושים. **אבער דער רמב"ם גייט נישט אזוי** – ער זאגט נאר אז מ'זאל **נישט** אנטון גוי'אישע מלבושים. דער חילוק: מ'דארף נישט זוכן „די אידישע מלבוש", נאר מ'דארף נישט זוכן וואס גוים טוען אן. א מענטש טוט זיך אן וואס איז פראקטיש (ווארעם אין ווינטער, קיל אין זומער) – דאס איז גענוג.

7. **פאראלעל צו הלכות דעות:** דער רמב"ם נוצט א זעלבע לשון אין הלכות דעות: „כשם שהחכם מובדל בדעותיו ובשאר מעשיו, זאל ער זיין מובדל במאכלו." דארט גייט עס אויף א תלמיד חכם – ער זאל אויך אין מעשה שטימען מיט זיין העכערע מדרגה. **אלץ העכער דיין דעת, אלץ מער דארפן דיינע מעשים שטימען דערמיט.**

הלכה א (המשך) – פרטים: מלבוש, שער, בלורית

רמב"ם'ס ווערטער:

„ולא ילבש כמותם מלבוש המיוחד להם, ולא יגדל ציצית כמו ציצת ראשם... שמגלחין מן הצדדין ומניחין שער באמצע, וזה הנקרא בלורית... ולא יגלח הצדדין מנגד פניו על האזנים..."

פשט:

מ'זאל נישט טראגן מלבושים וואס זענען מיוחד פאר גוים; נישט מאכן האר-סטיילן ווי זייערע – ספעציפיש „בלורית" (אפשערן די זייטן און לאזן האר אינמיטן).

חידושים און הסברים:

1. **„מלבוש המיוחד להם" – נאר וואס איז ספעציפיש פאר זיי:** דער איסור איז נישט אויף סתם הויזן אדער נארמאלע קליידער וואס יעדער איינער טראגט. **נאר א מלבוש וואס איז „מיוחד להם"** – ספעציפיש אפיליאטעד מיט גוים/עבודה זרה – איז אסור. אויב יעדער איינער גייט עס, איז עס נישט „מיוחד להם."

2. **צו דארף מען וויסן וואס היינטיגע עובדי עבודה זרה טוען?** לכאורה, צו וויסן וואס מ'טאר נישט, דארף מען וויסן וואס **היינטיגע גוים עובדי עבודה זרה** טוען – נישט סתם גוים פון פענסטער, נאר וואס איז אפיליאטעד מיט עבודה זרה.

3. **בלורית – צוויי איסורים:** ווער עס מאכט א „בלורית" (שערן אפ די זייטן, לאזן האר אינמיטן/פראנט) איז עובר **סיי** אויף איסור פאות (א באזונדערע מצוה), **סיי** אויף חוקות הגוי. דאס זענען צוויי באזונדערע איסורים.

4. **אידן טוען פארקערט:** אידן שערן אפ אינמיטן און לאזן ביי די זייטן (פאות) – דאס איז ממש דער היפוך פון בלורית.

הלכה א (המשך) – בנין: „שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה"

רמב"ם'ס ווערטער:

„וכן בבנין, שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה כדי שיתכנסו בהם רבים כמו שהם עושים."

פשט:

מ'זאל נישט בויען פובליקע פלעצער אין דעם סטייל פון היכלות פון עבודה זרה, וואס זענען געבויט כדי צו ציען מאסן מענטשן.

חידושים און הסברים:

1. **דער רמב"ם גיט א סיבה — „כדי שיתכנסו בהם רבים":** דער רמב"ם דערקלערט **פארוואס** גוים בויען אזוי — כדי עס זאל כאפן די אויג און ציען מענטשן. מ'זאל נישט לערנען פון זיי דעם טריק, אפילו פאר א גוטע תכלית (ווי א בית מדרש).

2. **„יתקבצו/יתכנסו בהם רבים" — א ווידערקערנדיגער מאטיוו ביים רמב"ם:** דער רמב"ם נוצט דעם לשון פון „יתקבצו/יתכנסו בהם רבים" **מינדסטנס דריי מאל** אין פארשידענע קאנטעקסטן (אויך ביי מצייר, ביי השירה). עפעס שטערט דעם רמב"ם אין דעם קאנצעפט פון מאכן א פלאץ עקסטרע אטרעקטיוו כדי מענטשן זאלן „אריינבלאנדזשען."

3. **וואס מיינט „היכלות"?** דער רמב"ם ברענגט פון ספרי אז היכלות איז „טרטיאות וקרקסאות" (טעאטערס און צירקוסן). דאס זענען נישט סתם ענטערטיינמענט-פלעצער, נאר זיי האבן געהאט א שייכות צו עבודה זרה — ענטערטיינמענט פאר די מענטשן אבער מיט א טאן פון עבודה זרה.

4. **א מעגליכע פשט:** דער איסור איז אז א איד זאל נישט בויען עפעס וואס זאל אויסקוקן ווי א קירכע, אז מענטשן (ספעציעל גרי תושב אדער המון עם וואס ווייסן נישט סאך) זאלן אריינקומען ווייל זיי מיינען אז ס'איז א קירכע, און דורך דעם זאלן זיי „לדרוש את השם" אויף א פאלשן אופן.

5. **צי דער איסור איז נאר אויף שולן אדער אויך אויף פריוואטע הייזער?** דער רמב"ם זאגט „היכלות" — נישט דווקא א שול. אפילו א הויז אדער אן אפיס טאר מען נישט מאכן אזוי ווי גוי'אישע היכלות.

6. **[דיגרעסיע: א שול זאל נישט זיין ווי א טעאטער:]** א שול איז א פלאץ וואו מ'גייט ווייל מ'וויל דאווענען, נישט ווייל ס'איז א שיינע פלאץ. מ'זאל נישט נאכמאכן דעם גוי'אישן אפראוטש פון „פובליק רילעישאנס" דורך ארכיטעקטור. אידן דארפן טרעפן אן אייגענע וועג וויאזוי צו „שלעפן" מענטשן.

7. **[דיגרעסיע: „כשר'ע ענטערטיינמענט":]** דער רמב"ם וואלט אפשר נישט ליב געהאט דעם קאנצעפט אז מ'דארף מאכן היימישע ענטערטיינמענט כדי מענטשן זאלן נישט גיין צו גוי'אישע ענטערטיינמענט.

8. **פרומע אידן און בנינים:** פרומע אידן זענען מקפיד אויף מלבוש און שערות (נישט צו זיין ווי גוים), אבער אויף בנינים איז מען ווייניגער מקפיד. די רעפארם האבן טאקע געמאכט שולן וואס זעען אויס ווי בתי עבודה זרה, אבער געוועגליך קען מען דערקענען א שול.

הלכה א (המשך) — גוי המסתפר מן ישראל / בלורית

רמב"ם'ס ווערטער:

כיוון שהגיע קרוב לבלוריתו שלוש אצבעות לכל רוח — שומט ידו ומסתפר.

פשט:

א אידישער בארבער וואס שערט א גוי טאר נישט מאכן די „בלורית" — א ספעציעלע האר-סטייל וואס איז פארבונדן מיט עבודה זרה. ווען ער קומט נאנט דריי אצבעות צו דער בלורית, דארף ער אויפהערן.

חידושים און הסברים:

1. **צי די בלורית איז א עבודה אדער נאר א הכנה צו עבודה זרה?** ס'איז געווען א חלק פון דער „דרך עבודה" — נישט סתם א סעקולערע זאך, נאר עפעס וואס האט צו טון מיט דער געטשקע. דער גוי אליין וואלט נישט זאגן אז ס'איז א סעקולערע זאך — ס'האט א שייכות צו זיין גאט.

2. **פון מורה נבוכים:** מ'זאגט אז ס'איז נישט די עבודה אליין, נאר א הכנה — ס'מאכט א ענווה, ס'מאכט א מענטש „אראפגעקלאפט" כדי ער זאל קענען דינען נאכדעם. א משל: פארוואס עסט מען אויף יום טוב? דאס אליין איז נישט עבודת השם, נאר א הכנה כדי ס'זאל זיין שיין יום טוב.

3. **על כל פנים:** ס'איז געווען א פארט פון דער עבודה זרה — בגדר „דרך עבודה" — און דערפאר טאר דער אידישער בארבער עס נישט מאכן, און ער זאל לאזן דעם גוי'אישן העלפער ענדיגן.

הלכה א (המשך) — ישראל הקרוב למלכות

רמב"ם'ס ווערטער:

„ישראל שהוא קרוב למלכות וצריך לישב לפניהם תמיד, הרי זה גנאי לו שלא יהיה מלובש כמותם — הרי זה מותר לו ללבוש כמותם ולגלח כנגד פניו כדי שלא יתנוול."

פשט:

אן איד וואס דרייט זיך ביי דער מלכות און דארף זיצן פאר זיי, מעג ער זיך אנטון ווי זיי און זיך אפשערן ווי זיי, כדי ער זאל נישט אויסקוקן מיאוס.

חידושים און הסברים:

1. **וואס מיינט „קרוב למלכות"?** דער רמב"ם זאגט **נישט** „לצרכי רבים" — ער זאגט נאר „קרוב למלכות וצריך לישב לפניהם". דאס קען מיינען סתם אן איד וואס דארף טון ביזנעס מיט גוים, נישט דווקא אן עסקן וואס העלפט אידן. אין דער גמרא שטייט אויך נאר „קרובים למלכות" אן ספעציפיקאציע אז ס'איז לטובת ישראל.

2. **דער רמ"א אין תשובה** ברענגט אבער יא אז דער טעם איז **„כדי שיגן על ישראל אצלם"** — ער איז קרוב למלכות כדי מגין צו זיין אויף אידן.

3. **א מעגליכע ברייטערע פשט:** אפילו אן דעם — די עצם זאך אז א גוי ווייסט אז ער האט אן אידישע פאמיליע/באקאנטע, אז ער האט „אקאונטעביליטי" — דאס אליין העלפט שוין פאר אידן.

4. **א וויכטיגע ראיה פון דעם היתר:** אויב ס'וואלט געווען א קלארע לאו דאורייתא, ווי קען מען מתיר זיין? דאס ווייזט אז דער איסור פון חוקות הגוים (לפחות אין געוויסע פרטים) איז נישט אזא פשוטע לאו. אבער דער רמב"ם רעכנט עס יא אלס איינע פון די לאווין, און ס'איז שווער צו פארשטיין ווי אזוי מ'קען מתיר זיין א לאו.

5. **[דיגרעסיע: היינטיגע עסקנים:]** אין אמעריקע לאזט מען קומען מיט א קאפל, ס'איז נישט קיין גנאי.

הלכה ד — אין מנחשין כגוים

רמב"ם'ס ווערטער:

„אין מנחשין כגוים, שנאמר 'לא תנחשו'. כיצד היא הנחש? כגון אלו שאומרים: הואיל ונפלה פתי מפי, הואיל ונפל מקלי מידי — איני הולך למקום פלוני היום שאיני מצליח... או הואיל ועבר שועל מימיני... שמא יפגעני אדם רמאי... צפצוף העופות... ואומרים נחש זה אומר... יהיה כך ולא יהיה כך, טוב לעשות פלוני ורע לעשות דבר פלוני... שחטו תרנגול זה שקרא ערבית, או שחטו תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול... וכן המשים לעצמו סימנות — אם יאמר לי כך וכך אעשה דבר פלוני... כאליעזר עבד אברהם... הכל אסור. וכל העושה מעשה מדברים אלו לוקה."

פשט:

מ'טאר נישט מנחש זיין ווי די גוים — דאס מיינט צו נעמען סימנים פון צופעליגע געשעענישן (ברויט פאלט פון מויל, שטעקן פאלט פון האנט, א פוקס לויפט דורך, עופות קוויטשען, א תרנגול קרייט אין א מאדנע צייט) אלס סימן אז מ'וועט נישט מצליח זיין. אויך מאכן סימנים פאר זיך (ווי אליעזר עבד אברהם) איז אסור. אלעס איז אסור, און ווער עס טוט א מעשה בעיסד דערויף באקומט מלקות.

חידושים און הסברים:

1. **וואס מיינט „כגוים"?** צי מיינט עס אז נאר אויף דעם אופן ווי גוים טוען איז אסור, אבער אן „אידישע נחש" וואלט געווען מותר? דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק „כי לא נחש ביעקב" – דאס ווייזט אז ביי אידן זאל נישט זיין קיין נחש בכלל. דער פסוק „לא ימצא בך" מיינט אז ביי אידן זאל זיך נישט געפינען די סארט אמונות וואס ס'איז דא ביי גוים. אבער דער רמב"ם לערנט אז דאס איז מער ווי סתם חוקות הגוים – ס'איז אן איסור בפני עצמו וואס די תורה האט שוין אליינס גע'אסר'ט, הגם ס'איז אויך א חוקות הגוים.

2. **חילוק צווישן ניחוש און רציחה:** ביי רציחה זאגט מען נישט אז דער איסור איז ווייל גוים טוען עס – רציחה איז א פראבלעם בעצם. אבער ביי נחש איז דער פראבלעם **חוקות הגוים**, ווייל מ'טוט נישט קיין מעשה כישוף – ס'איז נאר אמונות טפלות וואס שטאמען פון גוי'אישע דרכים.

3. **דער שועל-סימן – דעמאטיוויזירונג:** דער שועל איז א געריבענע חיה, א קליגער – דער מענטש טראכט אז היינט וועט ער באגעגענען א רמאי. ביי ביידע ביישפילן (שועל, ברויט פאלט) איז דער פראקטישער אויסקום אז ער ווערט דעמאטיווירט – „היינט איז נישט קיין גוטער טאג, אפשר מארגן."

4. **תרנגול שקרא ערבית – פארוואס שעכטן:** דער שעכטן איז נישט ווייל ער האט נישט ליב דעם תרנגול, נאר ווייל ער זעט עס אלס א שלעכטע סימן, און דעריבער מיינט ער אז מ'דארף אים שעכטן כדי אפצושטעלן דעם שלעכטן סימן.

5. **אליעזר עבד אברהם – דער רמב"ם'ס שיטה:** דער רמב"ם ברענגט אליעזר'ס סימן („גם לגמליך אשקה") אלס ביישפיל פון ניחוש וואס איז אסור. דער רמב"ם האלט אז אליעזר האט נישט גוט געטון – ער האט עס נאר געטון ווייל ער איז געווען אן עבד (נישט קיין איד), אדער ווייל ס'איז געווען פאר מתן תורה.

6. **קשיא אויף דער רמב"ם וועגן אליעזר:** לויט פשוט פשט אין אליעזר, האט ער דאך נאר געזוכט א פרוי מיט גוטע מידות – „גם לגמליך אשקה" איז דאך א לאגישע טעסט פון כאראקטער, נישט קיין ניחוש! תירוץ: אויב ס'וואלט געווען נאר א כאראקטער-טעסט, וואלט ער נישט געדארפט מאכן א גאנצע תפילה דערויף – ער וואלט סתם געקענט טשעקן אירע מידות. דער מער פשוט'ער פשט אין דער גמרא איז אז ס'איז טאקע ניחוש געווען.

7. **„כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור" – ברייטע כלל:** דער רמב"ם מאכט קלאר אז מ'קען נישט אויסרעכענען יעדע סארט שגעון – אלעס איז אסור.

8. **„לוקה" – וואס איז די מעשה?** אן אינטערעסאנטע קשיא: דער רמב"ם זאגט **„בכל עשה מעשה מדברים אלו לוקה"** – מ'באקומט מלקות נאר מיט א מעשה. אבער וואס איז די מעשה? די סימן אליין טוט ער נישט – די סימן געשעט (ער זעט א פייגל). די מעשה וואס ער טוט (א ביזנעס-דיל) איז אן זיך נישט קיין עבירה. די עבירה איז אז ער האט געטון *ווייל* ס'איז געווען א סימן – אבער דאס איז א מאטיוואציע, נישט א מעשה!

הלכה ד (המשך) – וואס איז מותר: סימן לאחר מעשה

רמב"ם'ס ווערטער:

„מי שאומר דירה זו שנכנסתי בה סימן טוב הוא לי, או אישה זו שנשאתי, או בית זה שקניתי מבורך הוא... וכן השואל לתינוק איזו פסוק אתה לומד, אם אמר לו פסוק של ברכות ישמח ויאמר זה סימן טוב – כל אלו וכיוצא בהן מותר. הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות, אלא עשה סימן זה לעצמו לדבר שכבר רצה וראה לעשותו."

פשט:

מ'מעג זיך פרייען מיט א סימן טוב נאכדעם מ'האט שוין געטון א זאך – ווייל מ'האט נישט געמאכט דעם דיסיזשען בעיסד אויף דעם סימן. אויך פרעגן א תינוק „פסוק לי פסוקך" איז מותר, אויב מ'טוט נישט קיין מעשה בעיסד דערויף.

חידושים און הסברים:

1. **דער יסוד'דיגער חילוק – סימן פאר vs. סימן נאך:** דער רמב"ם'ס גאנצער חילוק צווישן אסור און מותר איז: אויב מ'טוט א מעשה *בעיסד* אויף א סימן – אסור (ניחוש). אויב מ'באמערקט א סימן *נאכדעם* מ'האט שוין געטון – מותר. ביי דירה/אשה: ער האט שוין חתונה געהאט, שוין געקויפט, און ער באמערקט אז זייט דעמאלטס גייט אים גוט – דאס איז מותר. **„הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות"** – ער האט נישט געטון און נישט אפגעשטעלט וועגן דעם סימן.

2. **קשיא אויף „פסוק לי פסוקך":** ביי דירה/אשה איז קלאר – ס'איז שוין נאכ'ן מעשה. אבער ביי „פסוק לי פסוקך" – ווען פרעגט ער דעם תינוק? ער גייט דאך *פאר'ן* מעשה פרעגן, ער וויל וויסן צי היינט איז א גוטער טאג! ווי קען דער רמב"ם דאס צוזאמענשטעלן מיט דירה/אשה?

3. **תירוץ:** דער רמב"ם זאגט **„ישמח ויאמר זה סימן טוב"** – ער פרייט זיך סתם אזוי. ער טוט גארנישט בעיסד דערויף. ער וויל נאר האבן א גוטע טאג, א גוטע געפיל. ביי ביידע פאלן (דירה און תינוק) איז דער עיקר אז ער טוט נישט קיין מעשה בעיסד אויף דעם סימן.

4. **„סימן טוב ומזל טוב" – צי איז דאס מותר?** ווען מ'זאגט „מזל טוב" ביי א שידוך – איז דאס א ניחוש? מסקנא: דאס איז מותר אפילו לויט'ן רמב"ם, ווייל מ'טוט נישט קיין מעשה בעיסד דערויף – מ'וואונטשט נאר אז ס'זאל זיין במזל.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד אויף ניחוש

חידושים און הסברים:

1. **ראב"ד אויף יחודים (פון פריערדיגע הלכה):** דער ראב"ד זאגט **„איני יודע מה זה"** – ער פארשטייט נישט וואס דער רמב"ם מיינט מיט יחודים.

2. **ראב"ד'ס שיטה וועגן אליעזר:** דער ראב"ד זאגט **„אמרו אברהם זה חידוש גדול שראוי לסמוך עליו, אי מותר הוא"** – דער ראב"ד האלט אז אליעזר'ס סימן איז מותר געווען. זיין ראיה: די תורה פארציילט דעם מעשה נישט בלגנאי, נאר פאזיטיוו – ס'קען נישט זיין קיין איסור. דער ראב"ד האלט אויך אז **„בית תינוק ואשה"** (גמרא: „אף על פי שאין נחש יש סימן") מיינט אז מ'קען זיך פארלאזן אויף סימנים, אבער נאר דריי מאל (ווי די גמרא זאגט). דער רמב"ם ברענגט נישט דעם תנאי פון דריי מאל.

3. **יסוד'דיגע מחלוקת רמב"ם-ראב"ד:**

- **רמב"ם:** מ'טאר קיינמאל נישט טון א מעשה בעיסד אויף א סימן. נאר סימן *נאכ'ן* מעשה (לשמחה בעלמא) איז מותר.

- **ראב"ד:** מ'מעג יא טון זאכן בעיסד אויף סימנים (ווי אליעזר). נאר געוויסע סארטן ניחוש זענען אסור.

4. **פראקטישע נפקא מינה:** לויט'ן ראב"ד מעג מען גיין זאגן „פסוק לי פסוקך" און לויט דעם מאכן א שידוך אדער נישט (אדער „גורל הגר"א"). לויט'ן רמב"ם טאר מען נישט.

5. **אפענע קשיא אויפ'ן ראב"ד:** אויב דער ראב"ד האלט אז סימנים זענען מותר – וואס איז לויט אים דער חילוק צווישן א מותר'דיגע סימן און אן אסור'דיגע ניחוש? דאס איז נישט קלאר געווארן.

6. **דער רמב"ם'ס כללות'דיגע שיטה (אנגעדייט):** דער רמב"ם וויל אז א מענטש זאל מאכן דיסיזשענס בעיסד אויף שכל, נישט בעיסד אויף סימנים. אין סוף פון דעם פרק וועט דער רמב"ם מסביר זיין זיין שיטה מער בפירוש.

הלכה ז – קוסם קסמים

רמב"ם'ס ווערטער:

„ואיזהו קוסם? זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום דעתו ותתבטל מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידים להיות..."

פשט:

קסם איז א סארט הגדת עתידות דורך אויסליידיגן די מחשבה (א סארט מעדיטאציע), ענליך צו ידעוני אבער אן די „fancy" מעשים. עס איז אנדערש פון נחש – נחש איז בלויז מאכן א סימן פון וואס מען הערט, קסם איז אן אקטיווע פראצעדור צו דערגרייכן א צושטאנד פון ליידיגע מחשבה.

חידושים און הסברים:

1. **„ישום דעתו" – פירוש:** דערווארט „ישום" ווערט געטייטשט פון לשון שומם/משתומם – זיין דעת ווערט ליידיג, אזוי ווי „קום והשם". דאס מיינט א צושטאנד וואו דער מוח ווערט אינגאנצן אויסגעליידיגט, און וואס פאלט אים דאן איין, מיינט ער, זענען „דברים שעתידים להיות".

2. **ליסטע פון מעשי קסם:** דער רמב"ם ברענגט פארשידענע מעטאדן: (א) משמש בחול ובאבנים – ארבעטן מיט זאמד און שטיינער מיט די הענט; (ב) גועה לארץ וצועק – זיך אראפלייגן אויף דער ערד און שרייען; (ג) מסתכל במראה של ברזל או בשעשוע – קוקן אין א שפיגל, קריסטאל באל, אדער גלאז און נוצן כח הדמיון; (ד) אוחז מקל בידו ונשען עליו – האלטן א שטעקן און זיך אנליינען ביז די מחשבה ווערט ליידיג.

3. **ראיה פון פסוק „עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו":** דער פשוט'ער פשט אין פסוק איז אז „עץ" מיינט עבודה זרה. אבער דער רמב"ם טייטשט עס ליטעראלי – דער שטעקן (מקל) אליין, ווייל דער קוסם נוצט דעם שטעקן אלס א מכשיר פאר קסם.

4. **דין השואל לקוסם:** דער שואל (דער וואס פרעגט דעם קוסם) באקומט נאר מכת מרדות (מדרבנן), אבער דער קוסם אליין, אויב ער האט געטון א מעשה פון קסם, באקומט מלקות דאורייתא, שנאמר „לא ימצא בך קוסם קסמים" – ווייל עס איז א לאו שיש בו מעשה.

5. **שאלה וועגן מעדיטאציע:** א שווערע שאלה – לויט דעם רמב"ם קומט אויס אז עס איז אסור צו מאכן א מעדיטאציע מיט א פעולה (און אפשר אפילו אן א פעולה) ווען דער ציל איז צו זאגן עתידות דורך כח הדמיון. אין ספר המצות שרייבט דער רמב"ם אז עס איז אסור צו מעורר זיין דעם כח הדמיון „ובאחד מיני עוררות". חילוק: כוסם מיינט נישט סתם נוצן כח הדמיון – עס מיינט ספעציפיש זאגן עתידות דורך כח הדמיון. סתם מעדיטאציע צו בארואיגן דעם מוח (אן עתידות) איז נישט דאס זעלבע. אבער עס בלייבט א קשיא פארוואס דער רמב"ם האלט עס איז שלעכט – אפשר ווייל עס איז א סארט חוקת הגוים.

הלכה ט – מעונן

רמב"ם'ס ווערטער:

„איזהו מעונן? אלו נותני עתים, שאומרים באצטגנינות יום פלוני טוב, יום פלוני רע, יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית, שנה פלונית או חודש פלוני רע לדבר פלוני."

פשט:

א מעונן איז איינער וואס קובע איז צייטן לויט אסטראלאגיע – ער זאגט אז געוויסע טעג/חדשים/יארן זענען גוט אדער שלעכט פאר געוויסע זאכן.

חידושים און הסברים:

1. **מחלוקת ראשונים אויף דעם רמב"ם:** אסאך ראשונים קריגן זיך אויף דעם רמב"ם'ס שיטה. למשל, די גמרא זאגט אז ווען מ'האט א דין מיט א גוי זאל מען עס טון אין חודש אדר ווייל אדר איז א געבענטשטע חודש – דאס שטימט לכאורה נישט מיט'ן רמב"ם וואס זאגט מ'טאר נישט קובע זיין אז א חודש איז גוט פאר עפעס. אויך דער רמ"א'ס מנהג אז מ'זאל נישט מאכן חתונה סוף חודש (ווייל די לבנה איז נישט במילואה) גייט לויט די ראשונים וואס חולק'ן אויפ'ן רמב"ם.

2. **„אף על פי שלא עשה מעשה":** דער רמב"ם זאגט אז מעונן איז אסור אפילו אן א מעשה – בלויז זאגן אז יום פלוני איז גוט/שלעכט איז שוין אסור, אבער אויף דעם איז נישטא מלקות. **נאר** ווען מ'טוט א מעשה – מ'גייט טאקע טון עפעס אין דער ספעציפישער צייט לויט וואס די חוברים בשמים האבן געזאגט – דעמאלטס באקומט מען מלקות, שנאמר „לא תעוננו".

3. **פירוש „לא עשה מעשה":** צוויי פירושים: (א) ער האט נאר געזאגט אז א טאג איז גוט/שלעכט, אבער נישט ממש געטון עפעס לויט דעם; (ב) ער האט געטון די מעונן-זאך אליין (געזאגט די עתידות) אבער נישט געטון קיין אנדערע פעולה דערמיט. דער חילוק: „עשה מעשה" מיינט אז מ'האט טאקע געהאנדלט לויט דעם מעונן'ס אנזאג – דאס איז דער מעשה וואס מאכט עס א לאו שיש בו מעשה מיט מלקות.

הלכה ט (המשך) – אוחז את העינים

רמב"ם'ס ווערטער:

„וכן האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה, הרי זה בכלל מעונן ולוקה."

פשט:

איינער וואס מאכט אחיזת עינים – ער מאכט עס אויסזען פאר מענטשן ווי ער טוט וואונדערבארע זאכן, אבער באמת טוט ער גארנישט – איז אויך בכלל מעונן און באקומט מלקות.

חידושים און הסברים:

1. **קשיא – שייכות צו מעונן:** לכאורה האט אחיזת עינים נישט קיין שייכות מיט מעונן (צייטן קובע'ן לויט שטערנס). דער רמב"ם לייגט עס אבער אריין אונטער דעם זעלבן לאו פון „לא תעוננו".

2. **וואס מיינט „אחיזת עינים" לויט דעם רמב"ם:** דער רמב"ם זאגט אז ער „מדמה" – ער מאכט דיך טראכטן אז ער טוט עפעס וואונדערבארעס. דאס איז א חילוק – ס'קען זיין אז אלע כישוף-ארטיגע זאכן ארבעטן דורך אחיזת עינים / כח הדמיון, און דער חילוק צווישן פארשידענע קאטעגאריעס איז נאר אין דעם אופן.

3. **צוויי שיטות אין כישוף:** (א) אויב מ'זאגט אז אנדערע מעשי תמהון (ווי אובות וידעונים) ארבעטן אמת'דיג, דאן איז אחיזת עינים דער חילוק – דער וואס מאכט נאר א טריק. (ב) אויב לויט דעם רמב"ם ארבעט גארנישט אמת'דיג (ווי ער גייט זאגן ווייטער אז אפילו עבודה זרה ארבעט נישט), דאן דארף מען פארשטיין דעם חילוק אנדערש.

4. **צי איז א מאדערנע „מעדזשיק שאו" אסור לויט דעם רמב"ם?** אויב א מעדזשישן זאגט קלאר „דאס איז א טריק, איך בין נישט קיין סופער-יומען" – צי איז ער עובר? דער סברא וואלט געווען אז ניין, ווייל דער רמב"ם זאגט אז דער איסור איז ווייל מ'נארט מענטשן איין אז מענטשן קענען טון אוממעגליכע זאכן. אבער:

- **ערשטנס**, דער רמב"ם'ס הלכה איז נישט תלוי אין דעם טעם. אפילו אויב דער טעם איז צו פארמיידן אפנארן, קען די הלכה זיין ברייטער.

- **צווייטנס**, אפילו ווען דער מעדזשישן זאגט „ס'איז א טריק", זעען די אויגן עפעס אנדערש פון דער מציאות – און דאס אליין קען זיין דער פראבלעם פון „אוחז את העיניים". דער מעדזשישן זוכט אקטיוו אפצונארן די אויגן.

- **דריטנס**, דער רמב"ם אליין זאגט „אנשים פתאים ומהודרים" – אין זיין צייט האבן אויך מענטשן געוואוסט אז ס'איז טריקס, און פונדעסטוועגן האלט ער אז ס'איז אסור.

5. **מחלוקת ראשונים:** דער רמב"ן חולק אויף דעם רמב"ם אין דעם פשט פון „מעונן" בכלל, און דער רמ"א גייט נישט אין שיטת הרמב"ם. למשל, לויט דעם רמב"ם איז אסור מדאורייתא צו מאכן חתונה דינסטאג ווייל „ס'איז א גוטע צייט" (מעונן), אבער דער רמ"א זאגט מ'זאל אזוי טון.

6. **הלכה vs. טעמי המצוות:** מ'טאר נישט צומישן הלכה מיט טעמי המצוות. דער רמב"ם זאגט נישט אז דער איסור איז שקר (שקר איז אן אנדערע איסור). ס'איז א ספעציעלע איסור צו מאכן יענעם טראכטן אז

מענטשן קענען טון אוממעגליכע זאכן. אבער אפילו אויב מ'פארשטייט דעם טעם אנדערש, בלייבט די הלכה הלכה.

הלכה ו-ז – חובר חבר

רמב"ם'ס ווערטער:

„איזהו חובר? זה שמדבר דברים שאינם לשון עם ואין להם ענין, ומעלה על דעתו בסכלותו שאותם הדברים מועילים... עד שאמרו שאומר כך וכך על הנחש שלא יזיק... ואוחז בידו בשעה שמדבר מפתח או אבן או קערה וכיוצא בהן, הכל אסור."

„וחובר עצמו שהוא החובר... אם היה שם מעשה... אפילו אם לא היה שם אלא שהניד אצבעותיו... הרי זה לוקה, שנאמר 'לא ימצא בך קוסם קסמים... וחובר חבר'."

„אבל אם דיבר דברים אלו ולא הניד לא אצבע ולא ראש ולא היה בידו כלום" — איז ער פטור פון מלקות.

פשט:

א חובר איז איינער וואס רעדט מיסטישע ווערטער וואס האבן נישט קיין אמת'ן טייטש, און ער גלייבט אין זיין טיפשות אז די ווערטער זענען מועיל — צ.ב. ער זאגט א לחש אויף א נחש ער זאל נישט מזיק זיין, אדער ער זאגט ווערטער אויף א מענטש ער זאל באשיצט ווערן. אויב ער האט דערביי געהאלטן עפעס אין האנט (א שליסל, א שטיין, א שיסל) אדער אפילו נאר געמאכט תנועות מיט די פינגער — איז ער לוקה. אן א מעשה — איז ער פטור פון מלקות.

חידושים און הסברים:

1. **דער יסוד פון חובר – לחש שיש בו מעשה:** דער רמב"ם'ס גאנצע שיטה ביי חובר דרייט זיך ארום דעם חילוק צווישן רעדן אליין (וואס איז נישט קיין מעשה) און רעדן מיט א מעשה. דאס איז קאנסיסטענט מיט דעם כלל אז מלקות דארף א מעשה. דער רמב"ם ברענגט ספעציפיש אז אפילו אויב דער „מעשה" איז נאר אז ער האט עפעס געהאלטן אין האנט (מפתח, אבן) אדער נאר געשאקלט מיט די פינגער – איז דאס שוין גענוג פאר מלקות. אבער אן שום מעשה – נאר ווערטער – איז ער פטור.

2. **דער טייטש פון „אברא קדאברא":** אלס דוגמא פון מיסטישע ווערטער: „אברא" = איך באשאף, „קדאברא" = מיט מיינע ווערטער. דאס איז ממש דער ענין פון חובר – איינער וואס גלייבט אז דורך ספעציעלע ווערטער קען ער באשאפן אדער פועל'ן זאכן.

3. **דער חילוק צווישן דער חובר און דער קליענט:** דער רמב"ם רעדט סיי פון דעם חובר אליין (דער וואס זאגט די ווערטער) און סיי פון דעם וואס גייט צום חובר (דער „חסיד" וואס פרעגט ביים חובר). ביידע זענ

ען פארבונדן מיט דעם איסור.

4. **שאקלען ביים רעדן – צי איז דאס א „מעשה"?** א שארפע שאלה: ווען א מענטש רעדט, שאקלט ער זיך נאטירליך (באדי לענגוואדזש). צי רעכנט מען דאס אלס „מעשה" וואס מאכט אים חייב מלקות? דער מסקנא איז קלאר ניין – א נאטירליכער ריפלעקס פון רעדן איז נישט דער „מעשה" וואס דער רמב"ם רעדט דערפון. דער רמב"ם מיינט ווען ער האט בכוונה געמאכט ספעציפישע תנועות מיט זיינע הענט אלס חלק פון דעם לחש-ריטואל. אויב מ'וואלט געגעבן מלקות פאר נאטירליכע באדי לענגווידזש ביים רעדן, וואלט מען געווען עובר אויף בל תוסיף.

5. **דער חילוק צווישן אחיזת עיניים און אנדערע מעשה תעתועים:** לויט דעם רמב"ם, וואס האלט אז אלע כישוף-זאכן ארבעטן נישט באמת, איז אחיזת עיניים נאר נאך א וועג פון מאכן די זעלבע טריקס – איינער מאכט א טריק דורך „אברא קדאברא" און איינער דורך סתם אחיזת עיניים. דער הויפט חילוק: ביי אחיזת עיניים ווייסט דער מאכער אליין אז ער נארט אפ; ביי אנדערע פארמען פון כישוף גלייבט דער מאכער אליין אז ער קען באמת.

6. **דער רמב"ם'ס מוסר השכל — א מצוה צו זיין קלוג:** א גרויסער יסוד ביים רמב"ם איז אז ס'איז דא א מצוה פאר א מענטש צו זיין קלוג און נישט זיין א טיפש. א מענטש דארף וויסן וואס א מענטש קען יא טון און וואס א מענטש קען נישט טון. ווען מ'פארלירט דעם „סענס אוו ריעליטי" — דאס איז דער שורש פון אלע די איסורים.

7. **דער פסוק „לא ימצא בך" — אכט איסורים:** דער רמב"ם ציילט אויס פון דעם פסוק: מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, מנחש, מכשף, וחובר חבר – אכט זאכן. יעדע איינע האט איר אייגענע הגדרה פון „מעשה" וואס מאכט חייב מלקות.

דער דין פון דעם „נחבר" — דער וואס גייט צום חובר

רמב"ם'ס שיטה:

דער מענטש וואס גייט צום חובר און לאזט דעם חובר טון זיין חבר-מעשה אויף אים, איז עובר א **לאו שאין בו מעשה**. ער באקומט נישט מלקות דאורייתא, אבער יא **מכת מרדות** (מלקות מדרבנן), **משום נשתתף בזכלוסא דחובר** — ווייל ער האט זיך משתתף געווען מיט די נארישקייט פון דעם חובר.

פשט:

דער חובר אליין מאכט די קולות און זאגט די שמות; דער מענטש וואס גייט צו אים זיצט נאר דארט, גלויבט אז עס וועט אים העלפן. דאס „יושב לפניו" – ער זיצט פאר אים – איז קיין מעשה נישט, נאר א פאסיווע באטייליגונג.

חידושים און הסברים:

1. **צוויי וועגן וויאזוי ס'איז א לאו שאין בו מעשה:** (א) ווען דער חובר אליין האט נאר גערעדט אן קיין פיזישע מעשה; (ב) ווען דער חובר האט יא געמאכט קולות, אבער דער **נחבר** (דער מענטש וואס גייט צו אים) האט אליין גארנישט געטון – ער זיצט נאר דארט און רעדט זיך איין אז עס העלפט.

2. **וויכטיגע חקירה וועגן לאו שאין בו מעשה און מלקות מדרבנן:** איז ביי **יעדע** לאו שאין בו מעשה דא מכת מרדות? דער מסקנא איז **ניין**. דער רמב"ם ברענגט דעריבער א ספעציעלע טעם פארוואס דא יא – ווייל דאס גיין צום חובר איז אן אקטיווע באטייליגונג (ער גייט ווייל ער גלויבט אז עס העלפט), און דאס איז גענוג פאר א מדרבנן-ענש.

3. **צוויי הסברים פארוואס לאו שאין בו מעשה באקומט נישט מלקות דאורייתא:** (א) מ'קען זיך נישט באווייזן אז ער האט עפעס געטון; (ב) עס איז נישט שטארק גענוג. לויט הסבר (א) וואלט מדרבנן אויך געווען די זעלבע פראבלעם. דעריבער זעט אויס אז דער פשט איז לויט הסבר (ב): דאורייתא פאדערט א מעשה פאר מלקות ווייל נאר דאס איז חמור גענוג, אבער מדרבנן קען מען יא שטראפן אפילו אן א מעשה, ווען ער איז „שותף בשכלות החובר."

הגדרת חובר חבר — „קולות ושמות משונים מכוערים"

רמב"ם'ס לשון:

„אלא שהם הקולות והשמות המשונים המכוערים... אין להם ענין"

חידושים און הסברים:

1. **„משונים" vs. „מכוערים" – צוויי באזונדערע קאטעגאריעס:** „משונים" באצייכנט ווערטער אין א פרעמדע שפראך (לשון עם ועם) וואס זענען מאדנע; „מכוערים" באצייכנט צירוף אותיות וואס מיינען **גארנישט** – סתם נאנסענס-ווערטער. דאס „מכוער" קומט דערפון וואס עס האט נישט קיין מינינג – ווען עפעס האט א מינינג האט עס א שיינקייט, אבער ליידיגע ווערטער זענען עקלדיג.

2. **„לא ירעו וגם היטב אין אותם":** דער רמב"ם ברענגט דעם לשון הפסוק אז די ווערטער טוען נישט קיין שלעכטס און נישט קיין גוטס. דער רמב"ם

וויל מדגיש זיין אז דער איסור איז **נישט** ווייל דער חובר ניצט שלעכטע כוחות אדער טוט שאדן – נאר דער איסור איז אינהערענט אין דעם זאגן פון ליידיגע ווערטער וואס מיינען גארנישט.

3. **וואס ווען דער לחש האט יא א מינינג (ווי א פסוק)?** דעמאלטס איז עס נישט דער איסור פון חובר חבר (וואס איז ספעציפיש ווערטער אן באדייטונג), נאר אפשר אן אנדערע איסור. דער רמב"ם וועט שפעטער ברענגען דעם ענין פון לוחש בפסוק.

4. **פארשידענע איסורים קענען צוזאמען קומען:** אמאל טוט איינער סיי חובר חבר (זאגט נאנסענס-ווערטער), סיי קושר (מאכט א קשר), סיי אנדערע מיני כישוף. אבער דער רמב"ם מאכט יעדע איינע אן **עקסטערע לאו** באזונדער.

5. **דער רמב"ם'ס שיטה אז חובר חבר העלפט נישט:** דער רמב"ם האלט אז דער איסור איז נישט ווייל ער ניצט שלעכטע כוחות – פארקערט, ער האלט אז עס טוט גארנישט. דאס איז דער יסוד פון זיין שיטה אין כישוף בכלל.

הלכה יב – מי שנשכו עקרב או נחש – לוחש על מקום הנשיכה

רמב"ם'ס ווערטער:

„מי שנשכו עקרב או נחש, מותר ללחוש על מקום הנשיכה, אפילו בשבת... כדי ליישב דעתו ולחזק לבו... לאו רפואה היא"

פשט:

ווייל דער מענטש איז אין סכנה און אין פאניק, האט מען אים מתיר געווען צו טון זאכן וואס ער רעדט זיך איין אז עס העלפט, כדי שלא תטרף דעתו עליו.

חידושים און הסברים:

1. **דאפלטער היתר – סיי חובר חבר, סיי שבת:** דער רמב"ם איז מתיר דאס סיי מצד דעם איסור חובר חבר, סיי מצד איסורי שבת (וואו רפואה בשבת איז אסור חוץ ביי סכנה). דער יסוד איז אז **יישוב הדעת** איז מתירביידע איסורים.

2. **„לאו רפואה היא" – דער רמב"ם'ס עקרון:** דער לחש איז נישט קיין רפואה – עס טוט גארנישט פיזיש. דער גאנצער היתר איז נאר ווייל עס בארואיגט דעם חולה. דאס שטימט מיט דעם רמב"ם'ס כלל'דיגע שיטה אז כישוף/לחש האט נישט קיין ריעלע ווירקונג.

3. **דער „פלאסעבא עפעקט" אין רמב"ם:** דער רמב"ם בעצם באשרייבט דעם פלאסעבא עפעקט – דער לחש העלפט נישט פיזיש, אבער ווייל דער מענטש גלייבט דערין, בארואיגט עס אים, און דאס אליין האט א רפואה-ווירקונג. דער **אליהו רבה** טייטשט „לחזק לבו" נישט בלויז אז דער מענטש זאל זיין רואיג, נאר אז דער רואיגקייט אליין פארמיידט אז דער ארס זאל זיך נישט אזוי שנעל אויסשפרייטן אין גוף – דער מענטש כאפט נישט א הארץ-אטאקע פון פחד. דאס איז דער מעכאניזם וואס דערקלערט פארוואס מענטשן רעדן זיך איין אז חובר חבר ארבעט באמת – ווייל דער פלאסעבא ארבעט אויף א גרויסן פראצענט.

4. **דער מאירי'ס שיטה (וואס גייט מיט'ן רמב"ם):** דער מאירי זאגט אויך אז עס איז אן איסור חובר חבר, אבער וויבאלד עס איז א **לאו שאין בו מעשה** (א לייכטערע איסור), איז מען עס מתיר במקום סכנה. א כותב (שרייבן א קמיע) וואלט אפשר נישט מותר געווען, ווייל דאס איז א מעשה.

5. **וויכטיגער חידוש – „לחזק לבו" מיינט מער ווי נאר פסיכאלאגיש:** דער רמב"ם'ס לשון „ליישב דעתו ולחזק לבו" מיינט נישט נאר אז דער מענטש זאל זיין רואיג פסיכאלאגיש. נאר: **ווען דער מענטש איז רואיג, העלפט דאס אויך אז דער גיפט (רעל) זאל זיך שנעלער אויסגיין** – דער יישוב הדעת האט אן אינדירעקטע פיזישע ווירקונג אויף דעם חולה'ס הייל-פראצעס. דאס איז א חידוש אין פארשטיין דעם רמב"ם – עס איז נישט נאר א פסיכאלאגישער היתר, נאר עס האט א ריעלע מעדיצינישע באדייטונג.

6. **דער לוחש אליין דארף וויסן אז עס העלפט נישט:** א חלק פון דעם היתר איז אז דער לוחש זאל וויסן אז ער טוט עס נאר כדי שלא תטרף דעתו – ער נארט דעם חולה אריין לטובתו. דאס איז ענליך צום ענין פון אוחז עינים – דער טוער ווייסט אז עס איז א טריק.

7. **דער היתר גילט נאר פאר גלייביגע:** דער רמב"ם רעדט פון מענטשן וואס גלייבן אין דעם לחש – פאר זיי מעג מען עס טון בשבת. איינער וואס גלייבט נישט דערין (ווי איינער וואס האט געלערנט רמב"ם), טאר מען עס נישט טון, ווייל ביי אים איז עס חובר חבר און חילול שבת אן שום תועלת. דער רמב"ם זאגט עס בפירוש אין **מורה נבוכים** אויף אנדערע זאכן וואס די גמרא האט מתיר געווען.

8. **פארוואס זאגט מען נישט דעם חולה די אמת?** פארוואס זאל מען נישט פשוט זאגן פאר דעם חולה „דער לחש ארבעט נישט, ער גייט נאר דיך בארואיגן"? דער תירוץ: דער גאנצער ענין איז נאר ווירקזאם ווען דער חולה **גלויבט** אז עס העלפט – אנדערש וועט עס אים נישט בארואיגן.

הלכה יב (המשך) – הלוחש על המכה וקורא פסוקים

רמב"ם'ס ווערטער:

„הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא יבעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן – לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים, אלא שהם בכלל הכופרים בתורה, שהם עושים דברי תורה רפואת הגוף, ואינם אלא רפואת הנפשות, שנאמר ויהיו חיים לנפשך."

פשט:

איינער וואס וויספערט פסוקים ביי א מכה, אדער לייענט פסוקים פאר א דערשראקן קינד, אדער לייגט ספר תורה/תפילין אויף א קינד ער זאל איינשלאפן – איז נישט בלויז עובר אויף חובר חבר, נאר איז אויך א כופר בתורה, ווייל ער מאכט תורה פאר א רפואת הגוף, בעת תורה איז נאר א רפואת הנפשות.

חידושים און הסברים:

1. **חובר חבר אפילו מיט פסוקים בלשון עם:** פריער האט דער רמב"ם דעפינירט חובר חבר אז מ'זאגט ווערטער „שאינם לשון עם" – אבער תורה-פסוקים זענען דאך געשריבן אין לשונות וואס מענטשן פארשטייען! ס'איז נישט קיין סתירה, ווייל אפילו ווען דער פסוק האט א מינינג, אויב דער מינינג האט גארנישט צו טון מיט דער רפואה (ווי „בראשית ברא אלקים" ביי א מכה), איז עס נאך אלץ חובר חבר.

2. **דער מעשה ווי עס גייט פאר:** מענטשן וואס מאכן סגולות פון פסוקים פארדרייען געוועגליך דעם פסוק: זאגן עס בעקווארדס, נאר ראשי תיבות, אדער אנדערע פארדרייונגען. דאס איז א טייל פון דער „חכמה" פון סגולות.

3. **„כופרים בתורה" – דער טייטש:** דער רמב"ם'ס חידוש אין פירוש די משנה (סנהדרין פרק חלק – ר' עקיבא אומר הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא): דער כפירה איז נישט סתם אז ער טוט א מעשה עבירה, נאר ער פארשטייט נישט וואס תורה איז. ער מיינט אז דער פיזישע סאונד פון דעם פסוק – דער „גוף" פון תורה – היילט אויס. אבער באמת איז תורה נאר רפואת הנפשות: עס היילט אויס א מענטש'ס דעות, מידות, חכמה – דער נפש הדעת/שכל. „ויהיו חיים לנפשך" – לנפשך מיינט דעם שכל.

4. **דער פסוק פון ר' עקיבא – „כל המחלה":** ר' עקיבא ברענגט דעם פסוק „כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך". דער פסוק מיינט: אויב דו היטסט תורה, וועט דיך הקב"ה אויסהיילן. אבער דער לוחש מיינט אז דאס **זאגן** פון דעם פסוק ביי די מכה איז אליין א מעדזשיק וואס מאכט אוועקגיין די מכה. דאס איז דער כפירה – ער פארדרייט דעם תוכן פון דעם פסוק.

5. **חילוק צווישן לוחש על המכה און לוחש בשבת ביי סכנה:** וואס איז דער חילוק צווישן „הקורא לתינוק שלא יבעת" (וואס איז אסור) און דעם

פריערדיגן דין פון לחישה בשבת ביי נשיכת עקרב „כדי שלא תטרף דעתו" (וואס איז מותר)? תירוץ: ביי נשיכת עקרב איז עס א מקום סכנה, דארט ארבעט דער ישוב הדעת ממש אלס רפואה (דער פחד אליין קען טייטן). אבער ביי א קינד וואס איז סתם דערשראקן, איז נישט קיין סכנה, און דער ישוב הדעת וועט נישט העלפן אין אזא גרויסן מאס.

6. **„רפואת הגוף" vs. „רפואת הנפש" – דער טיפערער טייטש:** דער רמב"ם'ס חילוק איז: צו גלייבט מען אז דער **גוף פון תורה** (דער פיזישער סאונד, די אותיות) היילט – דאס איז כפירה. אדער גלייבט מען אז דער **תוכן/נפש פון תורה** (די דעות, מידות, חכמה) היילט – דאס איז אמת. „רפואת הגוף" מיינט מ'גלייבט אז דער פסוק'ס לשון אליין האט א פיזישע כח; „רפואת הנפשות" מיינט דער תוכן פון תורה מאכט דעם מענטש בעסער, און דורך דעם באקומט ער מער השגחה.

7. **קשיא אויפ'ן רמב"ם – „כופר" פאר שלא לשמה?:** פארוואס איז עס אזוי שרעקליך – א כופר בתורה – בלויז ווייל איינער ניצט תורה פאר רפואת הגוף? ס'איז דאך ווי „קרדום לחפור בה" – שלא לשמה, אבער נישט כפירה! דאס בלייבט אלס א קשיא.

8. **צו קען מען גלייבן אין ביידע – רפואת הנפש און רפואת הגוף?:** דער רמב"ם'ס לשון „ואינם אלא רפואת הנפשות" משמע אז מ'קען נישט גלייבן אין ביידע – עס איז אדער רפואת הנפשות, אדער רפואת הגוף (און דעמאלט איז ער כופר). דאס איז שווער.

9. **פארבינדונג צו „רפואת הנפש ורפואת הגוף" אין מי שברך:** ווען א מענטש האט מער דעת השם, האט ער מער השגחה פרטית – דער אייבערשטער וואטשט אים. תורה איז משמר אויף אים. דאס איז דער וועג ווי רפואת הנפש ברענגט צו רפואת הגוף.

10. **תהלים זאגן vs. דאווענען:** דער רמב"ם רעדט נישט קעגן דאווענען פאר א חולה – דאס איז זיכער מותר. אויך נישט קעגן סתם זאגן תהלים. די שאלה איז נאר ווען מ'ניצט עס „בתורת סגולה" – ווי דער פסוק אליין האט א מעדזשישע כח.

הלכה יב (המשך) – הבריא שקורא פסוקים

רמב"ם'ס ווערטער:

„אבל הבריא שקורא פסוקים ומזמור מתהלים כדי שתגן עליו זכות קריאתן וינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר."

פשט:

א געזונטער מענטש וואס ליינט פסוקים/תהלים כדי די זכות פון לערנען זאל אים באשיצן – דאס איז מותר.

חידושים און הסברים:

1. **דער חילוק: „זכות קריאתן" vs. כח הפסוק:** ווען א מענטש טראכט אז דער פיזישע זאגן פון דעם פסוק האט א מעדזשישע כח – איז עס חובר חבר. ווען ער טראכט אז ער באקומט א זכות פון לערנען תורה, און דער זכות איז מגין – איז עס מותר. עס איז ווי געבן צדקה אדער טון א מצוה: יעדע מצוה איז מגין אויף א מענטש, ווייל דער אייבערשטער איז דן לויט זכותים.

2. **„הבריא" – פארוואס דווקא א געזונטער?** דער רמב"ם זאגט „הבריא" – וואס מיינט אז ביי א חולה איז עס אנדערש. פארוואס זאל א חולה נישט קענען זאגן תהלים פאר זכות? תירוץ: ווען מ'שטייט ביי א חולה'ס בעט און זאגט א ספעציפישע פסוק, זעט עס אויס ווי חובר חבר – ווי דער פסוק האט א מעדזשישע כח. מה שאין כן א געזונטער וואס ליינט תהלים – ס'איז קלאר אז ער ווייל נאר די זכות.

3. **חילוק צווישן פארדעם און נאכדעם: רש"י** זאגט אז ס'איז דא א חילוק צו מ'זאגט פסוקים **פאר** א צרה (פרעווענטיוו) אדער **נאך** א צרה. פארדעם – מותר („שתגן עליו"), נאכדעם – אסור. אבער עס ווערט געפרעגט: ס'איז דאך אייביג דא א „נאכדעם פון נאכדעם" – ער איז שוין נפגע, אבער ער דארף יעצט זכותים אז עס זאל נישט ווערן ערגער.

4. **דער פריערדיגער דין (קשרים/לחישות בשבת) איז אויך רפואת נפשות:** דער פריערדיגער היתר פון „קשרים לתתורא ודעת אהבה" איז אויך בעצם רפואת נפשות – עס בארואיגט דעם מענטש, און דורך דעם האט עס א גוטע השפעה אויפ'ן גוף. ס'קען זיין אז דער איינציגסטער כח וואס תורה האט צו היילן א מחלה איז אייביג דורך רפואת נפשות – דער מענטש ווערט א בעסערער מענטש, באקומט מער זכותים, און דורך דעם באקומט ער השגחה.

דורש אל המתים

רמב"ם'ס ווערטער:

„זה המרעיב עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שתבוא עליו רוח הטומאה ויודיעוהו מה ישאל עליו. ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים ואומרים דברים ומקטירים קטורת ידועה וישנים לבדם כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום. כללו של דבר כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו — לוקה."

פשט:

דורש אל המתים איז ווען מען טוט מעשים (הונגערן, שלאפן אין בית הקברות, אנטון ספעציעלע מלבושים, ברענגען קטורת) כדי א מת זאל קומען אין חלום און ענטפערן שאלות.

חידושים און הסברים:

1. **פארוואס ברענגט דער רמב"ם מערערע טעקניקס?** דער רמב"ם ברענגט נישט נאר דעם ערשטן ביישפיל (מרעיב עצמו ולן בבית הקברות) נאר אויך אנדערע טעקניקס (מלבושים ידועים, קטורת, שלאפן אליין) – דער טעם איז ווייל ער דארף אויפווייזן אז עס איז דא א **מעשה** אינוואלווד, וואס איז נויטיג פאר מלקות. ביי מרעיב עצמו אליין איז נישט עסן נישט קיין מעשה, אבער גיין שלאפן אין בית הקברות אדער אנטון מלבושים – דאס איז שוין א מעשה.

2. **„מרעיב עצמו" און נישט „מתענה":** דער רמב"ם נוצט דעם לשון **„מרעיב עצמו"** און נישט „מתענה" – דאס איז בכוונה, ווייל „התענות" קען אויסזען ווי עפעס פאזיטיוועס, אבער „מרעיב עצמו" מיינט ער פייניגט זיך, וואס איז קלאר א נעגאטיווע מעשה.

שואל אוב וידעוני

רמב"ם'ס ווערטער:

„אסור לשאול בעל אוב או בעל ידעוני... בעל אוב וידעוני עצמו בסקילה, והנשאל בהם באיסור עשה ומכין אותו מכת מרדות. ואם קבל מעשה ועשה כפי מאמרו — לוקה."

פשט:

דער בעל אוב/ידעוני אליין באקומט סקילה. דער **שואל** – דער קלייענט – באקומט נאר מכת מרדות ווייל ער טוט נישט קיין מעשה (ער פרעגט נאר). אבער אויב ער טוט א מעשה לויט דעם עצה פון דעם בעל אוב – איז ער לוקה.

חידושים און הסברים:

1. **פארוואס האט אוב וידעוני מער שייכות מיט עבודה זרה ווי אלע אנדערע מכשפים?** אוב וידעוני איז א **גאנץ אנדערע זאך** – ער נעמט א ביין, ער שרייט – עס איז א ספעציפישער כח וואס ער שרייבט צו צו דעם שטיין/ביינער, וואס איז מער ענליך צו עבודה זרה. דורש אל המתים דאקעגן צייכט פאר א מת, וואס איז אנדערש.

2. **דער חילוק צווישן דעם שואל (קלייענט) און דעם בעל (פראוויידער):** דער בעל איז בסקילה מצד אן עקסטערן פסוק; דער שואל איז נאר באיסור עשה ווייל ער טוט נישט קיין מעשה אליין.

מכשף חייב סקילה – און דער חילוק פון אוחז את העיניים

רמב"ם'ס ווערטער:

„והמכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים... אוחז את העיניים — ויראה שעושה ואינו עושה — לוקה מכת מרדות."

פשט:

א מכשף וואס טוט אן אמת'דיגע מעשה כשפים באקומט סקילה. אן אוחז את העיניים – וואס מאכט עס זעהן אויס ווי ער טוט אבער טוט נישט באמת – באקומט נאר מכת מרדות.

חידושים און הסברים:

1. **וואס מיינט „עשה מעשה כשפים" לויט'ן רמב"ם?** דער רמב"ם האלט דאך אז כישוף איז אלעס שקר וכזב! תירוץ: „מעשה כשפים" מיינט נישט אז ער האט אן אמת'דיגע כח – נאר אז **ער אליין איז אויך איבערגענומען**, ער איז א חלק פון דעם סקעם, ער גלייבט אין דעם. ער טוט ספעציפישע ריטואלן (קלאפט דריי מאל, דרייט א גארטל, לייגט צוזאם בארן) – דאס איז א „מעשה כשפים." דאקעגן אוחז את העיניים טוט **גארנישט** פון די ריטואלן – ער ברענגט דירעקט ארויס א שלאנג פון הוט אן קיין ריטואל.

2. **פארוואס איז מכשף ספעציפיש בסקילה אבער נישט אלע אנדערע?** דער פסוק „לא ימצא בך" רעכנט אויס אלע קאטעגאריעס אין איין לאו. אבער **„מכשפה לא תחיה"** איז אן עקסטערער פסוק נאר אויף מכשף. דער כלל: **לאו שניתנה לאזהרת מיתת בית דין – אין לוקין עליו.** ממילא, דער לאו פון „לא ימצא בך" איז ביי מכשף ניתנה לאזהרת מיתת בית דין (סקילה), און דעריבער באקומט מען אויף מכשף נישט מלקות נאר סקילה.

3. **דער קשיא אויף אוחז את העיניים:** פריער (אין דער הלכה וועגן מעונן) האט דער רמב"ם געזאגט אז אוחז את העיניים **איז לוקה**, און דא (אין קאנטעקסט פון מכשף) זאגט ער אז מ'איז **נישט לוקה** ווייל עס איז א **לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין.**

4. **א פארגעשלאגענער תירוץ:** אוחז את העיניים **בתורת מעונן** (פריער) vs. **בתורת כישוף** (דא). אוחז את העיניים איז **נישט ממש מכשף** – עס איז נאר **בכלל מכשף** (א סניף פון כישוף). דעריבער:

- סקילה באקומט ער נישט – ווייל סקילה איז נאר פאר אן „אמת'דיגן מכשף."
- מלקות באקומט ער אויך נישט – ווייל דער לאו איז **ניתן לאזהרת מיתת בית דין** (דער לאו פון מכשפה לא תחיה שטייט דאך דארט, אפילו אויב אוחז את העיניים אליין באקומט נישט סקילה).
- ער באקומט נאר **מכת מרדות.**

5. **דער מהלך אין פסוקים:**

- **מכשפה לא תחיה** – גייט אויף אן אמת'דיגן מכשף, דערפאר סקילה.
- **לא ימצא בך** – גייט אויף ברייטער, אפילו עפעס וואס איז נאר **ענלעך** צו כישוף (אוחז את העיניים). דאס איז דער לאו, אבער ווייל דער לאו איז ניתן לאזהרת מיתת בית דין (פון מכשפה לא תחיה), איז נישטא מלקות.

6. **עס בלייבט א מיסטעריע:** דער רמב"ם שרייבט נישט עקספליציט דעם גאנצן מהלך – מ'דארף אליין אריינלייגן. **אלע מפרשים מוטשן זיך** דערמיט.

הלכה יא (אחרית דבר) – דער רמב"ם'ס השקפה אויף כישוף, ניחוש, קסם, וכו'

רמב"ם'ס ווערטער:

„דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן, והם שהטעו בהם עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהם. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים למשוך אחרי ההבלים האלו, ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת... כל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרתן — אינו אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תוהו והבל שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: תמים תהיה עם ה' אלקיך."

פשט:

דער רמב"ם שליסט אפ דעם גאנצן פרק מיט א פרינציפיעלע הצהרה: **אלע** זאכן וואס זענען אויסגערעכנט געווארן אין דעם פרק (כישוף, ניחוש, קסם, מעונן, אוב, ידעוני, א.א.וו.) זענען **דברי שקר וכזב** – זיי האבן קיין ריאליטעט נישט. עובדי עבודה זרה האבן עס ערפונדן כדי אריינצונארן די גויי הארצות. א איד, וואס איז א חכם מחוכם, טאר נישט נאכגיין נאך אזעלכע שטותים, און נישט אפילו **גלייבן אין הארצן** אז עס איז אמת.

חידושים און הסברים:

1. **דער רמב"ם'ס שיטה אז כישוף איז גאר נישט ריעל:** דער רמב"ם זאגט **דברי שקר וכזב** – עס איז נישט אז עס ארבעט אבער מ'טאר נישט, נאר עס איז **באמת שקר**, עס טוט גארנישט. דאס גייט אויף **אלע** זאכן אין דעם פרק – כישוף, ניחוש, קסם, מעונן, אוב, ידעוני.

2. **דער היסטארישער מהלך – צוריק צו פרק א':** דער רמב"ם פארבינדט דאס מיט דער היסטאריע פון עבודה זרה פון פרק א': מ'האט געבויט שיינע היכלות, מ'האט איינגעפלאנצט אשרות, מ'האט געמאכט נביאי שקר – און **נאך איינע פון די מיטלען** איז געווען כישוף. אל'ץ טיילן פון א גרויסן סקעם צו אריינצינארן מענטשן אין עבודה זרה.

3. **„ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים" – א חלק פון זיין א איד איז צו זיין קלוג:** דער רמב"ם זאגט נישט בלויז אז מ'טאר נישט ווייל עס איז אסור, נאר **בשורשו** – עס פאסט נישט פאר א איד ווייל אידן זענען חכמים מחוכמים. **א חלק פון אידישקייט איז צו האבן שכל.** ס'איז א גרויסע עבירה צו זיין א טפש (כאטש דער רמב"ם זאגט „אין ראוי" – עס פאסט נישט – נישט אז מ'איז בכלל נישט בכלל ישראל).

4. **„ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת" – נישט נאר טון, אפילו גלייבן:** „למשוך" מיינט לכאורה צו טון די מעשה. אבער דער רמב"ם מוסיף: **אפילו צו גלייבן אין הארצן** אז עס איז אמת איז פארווערן. „תועלת" מיינט א פראקטישע תועלת, א רפואה.

5. **דער פסוק „כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל":** דער רמב"ם טייטשט דעם פסוק **אנדערש** ווי דער עולם: נישט אז אידן האבן נישט קיין מזל (אין מזל לישראל), נאר אז **אידן זענען קלוגער – זיי מאכן נישט קיין נחש און קיין קסם.** דאס איז א שבח אויף ישראל'ס חכמה, נישט א מעטאפיזישע אויסזאגע.

6. **„כי הגוים האלה... אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו, ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך":** דער רמב"ם טייטשט: די נארישע גוים הערן צו מעוננים וקוסמים, אבער **דיר האט דער אייבערשטער געגעבן עפעס בעסערס – חכמה.** דער רמב"ם ברענגט נישט דעם המשך פון פסוק „נביא מקרבך... יקים לך" – ווייל ער האט שוין געברענגט דעם פסוק אין הלכות יסודי התורה צו זאגן אז א נביא איז נישט מחדש דעת, נאר זאגט פשוט'ע זאכן.

7. **„כל המאמין... ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרתן" – דער שלעכטסטער טעות:** דער רמב"ם אטאקירט ספעציפיש דעם וואס זאגט: „יא, עס ארבעט, עס איז חכמה, נאר מה אעשה – די תורה האט עס אסור געמאכט." אזא מענטש איז **מן הסכלים ומחסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה.** דאס איז נישט א רשע – עס איז א טפש.

8. **„תמימי הדעת" – תמים מיינט פארקערט ווי דער עולם מיינט:** דער עולם מיינט „תמים תהיה" מיינט מ'זאל זיין א תם, א פשוט'ער, נישט פרעגן קשיות. דער רמב"ם זאגט **פונקט פארקערט**: תמים מיינט **תמימי הדעת** – מ'זאל האבן א **גאנצע, קלארע דעת.** „ידעו **בראיות ברורות**" – מ'זאל וויסן

מיט קלארע באוויזן אז עס איז שקר. **תמימות איז חכמה, נישט נאאיוויטעט.** תמימות מיינט אז מען האט א פולשטענדיגע בילד פון דער וועלט — דער אייבערשטער האט באשאפן די וועלט, אלעס שטימט, מען פארשטייט ווי אלעס ארבעט. ווען כישוף קומט אריין, **פעלט** אין דער תמימות, ווייל עס קומען אריין שטיקלעך אין דעם „פאזל" וואס מען פארשטייט נישט.

9. **אמונה גייט נישט קעגן ריאליטי:** א וויכטיגער חידוש קעגן א פארשפרייטע מיינונג אז אמונה פאדערט מען זאל זיך פארמאכן די אויגן און גיין קעגן ריאליטי. דער רמב"ם זאגט **ניין** — דער אייבערשטער איז די **גרעסטע ריאליטי**, און תמימות מיינט אז מען גייט **מיט** דער ריאליטי, נישט קעגן איר.

10. **„שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן" — ווי כישוף צעשטערט א װארלד-וויו:** ווען א מענטש גלייבט אין כישוף, נעמט עס ארויס א וויכטיגע שטיק פון זיין פאזל — ער פארשטייט שוין נישט ווי די וועלט ארבעט. ער זעט „וואונדערליכע זאכן" וואס ער קען נישט מסביר זיין, און דאן ווערט זיין גאנצע װארלד-וויו חרוב. **דאס איז דער מהלך ווי עובדי עבודה זרה האבן אריינגענארט מענטשן:** קודם מאכט מען אים צומישט מיט כישוף-שטותים, ער פארלירט זיין נארמאלע װארלד-וויו, און **דאן** קען מען אים שוין איינרעדן אז א שטיק האלץ איז א גאט. „א מענטש וואס איז זיך מייאש פון האבן שכל, פון פארשטיין די וועלט — דעמאלטס קען ער נאכגיין עניטינג וואס דו ווילסט אים איינרעדן."

11. **דער רמב"ם'ס צוויי-שיכטיגער טעם פאר דעם איסור:**

- **שיכט 1** (וואס ער האט פריער געזאגט): מ'טאר נישט ווייל עס איז סניפין דעבודה זרה, עס מאכט מען ענלעך צו עובדי עבודה זרה.

- **שיכט 2** (דא, „בשורשו"): אפילו אן דעם — **עס איז סתם שטותים**, און א קלוגער מענטש טאר נישט נאכגיין שטותים. דער רמב"ם זאגט ביידע טעמים.

12. **[מחלוקת ראשונים — רמב"ם קעגן רמב"ן:]** דער **רמב"ן** האלט **פונקט פארקערט** פון דעם רמב"ם. דער רמב"ן מיינט אז דער רמב"ם אליין איז דער „תמים" (אין דעם זין פון נאאיוו), ווייל ער גייט קעגן ריאליטי — דער רמב"ן זעט אז כישוף **ארבעט יא** אין דער ריאליטי. אבער דער עיקר — אז **„אין ראוי לישראל שהם חכמים"** נאכצוגיין אזעלכע זאכן — איז **מוסכם לכל הדעות**, אפילו לויט דעם רמב"ן.

13. **פראקטישע נפקא מינה וועגן קמיעות:** אפילו דער רמב"ם אליין וואלט אפשר געגעבן א קמיע אין א מצב פון פיקוח נפש ווען עס איז נישטא קיין אנדער וועג — **„לישב דעתו"**. מיט דעם קען מען מיישב זיין א סאך צדיקים וואס האבן געגעבן קמיעות — נישט אלעמאל האבן זיי געגלייבט אז עס העלפט ממש, נאר „לשאול דעת" איז אויך עפעס ווערט.

14. **מזוזה מיט שמות:** דער רמב"ם אין הלכות מזוזה זאגט אן ענליכע זאך קעגן שרייבן שמות אין מזוזה. אבער אונז פירן זיך **נישט** ווי דער רמב"ם — מיר לייגן יא געוויסע שמות. נישט אלע פוסקים זענען מסכים מיט'ן רמב"ם אין דעם.

15. **רבי עקיבא:** די משנה „הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא" איז **רבי עקיבא** — דער זעלבער רבי עקיבא וואס איז אריין אין פרדס, געזען מלאכים — דאס איז נישט קיין קאמפעטישן צווישן „בעלי שכל" און „בעלי רוחניות."

תמלול מלא

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א — חוקות הגוים

הקדמה: מקום הפרק בכללות הלכות עבודה זרה

Speaker 1:

אונז לערנען הלכות עבודה זרה פרק י"א. אונז האבן שוין געלערנט אסאך הלכות וועגן עבודה זרה, אסאך אסאך הלכות, דא איז דא צוועלף פרקים מיט אסאך אסאך הלכות. פריערדיגע הלכות האבן אונז געלערנט פארשידענע מצוות פון "לא תחנם", נישט געבן גוים וואוינען אין ארץ ישראל, און נישט זיין בשותפות מיט גוים עובדי עבודה זרה. דא גייען אונז לערנען נישט טון חוקות הגוים, ס'טייטש זיך נישט אויפפירן מיט געוויסע חוקות, מיט די מנהגים וואס עובדי עבודה זרה זענען זיך מתנהג.

זייער גוט. מ'קען זען, לכאורה דאס איז א פרק, אבער מ'וועט ווייטער און ווייטער פון עניני עבודה זרה. קודם האט מען גערעדט פון ממש עבודה זרה, נאכדעם האט מען גערעדט פון מנהגים וואס זיי האבן, אדער פון זיך דרייען מיט עבודה זרה, צו זיי לאזן וואוינען בכלל אין ארץ ישראל. יעצט האלט מען שוין ביי זאכן וואס איז נישט בכלל קיין עבודה זרה, נאר ס'איז זאכן וואס די גוים וואס טוען עבודה זרה טוען, זאל מען זיך נישט טון, ווייל פארשטייט זיך, דורך דעם ווערט מען נאנט צו זיי, און דורך דעם גייט עס צוריק ארויף די פרקים, און מ'וועט עובר זיין ביז מ'וועט טון עבודה זרה חלילה.

הלכה א: "אין הולכין בחוקות הגוים"

פשט הרמב"ם: איסור חוקות הגוים במלבוש ובשער

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **"אין הולכין בחוקות הגוים"**. מ'גייט נישט בחוקות הגוים. חוקות דא מיינט מען נישט געזעצן, ס'מיינט נימוסים, רייט? מנהגים. די ווארט "חק" בכלל אין די תורה איז בכלל נישט קלאר אז ס'מיינט עפעס א געזעץ. ס'קען זיין אז ס'מיינט אלעמאל מנהגים. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל

היינט זאגט מען "חק" מיינט א געזעץ, אבער ס'קען זיין אז "חק" מיינט אזוי ווי א קביעות, א רגילות. מלשון חקיקה, אזוי ווי "דבר הנחקק". א זאך וואס איז תדיר כסדר, וואס איז קבוע כסדר. קען גראדע זיין אז א געזעץ איז די זאך וואס איז די מערסטע כסדר, וואס איז ממש מחייב. אבער ס'איז א נאטורליכע געזעץ, ס'איז נישט ווייל מ'האט עס געשריבן אין די געזעץ-בוך, נאר פארקערט, מ'שרייבט עס אין די געזעץ-בוך ווייל מ'טוט עס ברגילות, און ס'ווערט נאכדעם א... אדער גאר א שטארקע געזעץ איז א זאך וואס איז זייער תמידי, איז זייער מחייב. אבער חוקי הגוים מיינט טאקע פשוט, ס'מיינט נישט זייערע געזעצן, ס'מיינט זייערע מנהגים, רייט?

מ'גייט נישט בדרכי הגוים, בחוקות הגוים, **"ולא מדמין להם"**. און מ'ווערט נישט ענליך צו זיי. **"לא במלבוש ולא בשער"**. אונז ווילן נישט אויסקוקן ענליך צו זיי, נישט מיט מלבושים, גיין אנגעטון אזויווי גוים, אדער מאכן אונזערע האר אין אינטערעסאנטע וועגן אזויווי גוים. שנאמר, **"ולא תלכו בחוקות הגוי"**.

דיון: וואס מיינט "חוקות הגוי"? עריות, עבודה זרה, אדער נייטראלע מנהגים?

Speaker 1:

ס'איז טאקע א שאלה, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל מ'קען זאגן "לא תלכו בחוקות הגוי" מיינט צו טון עבירות אזוי ווי א גוי, אבער מ'זעט אז ס'איז אן עקסטערע פסוק, און עבירות טאר מען נישט טון נישט נאר וועגן די סיבה פון חוקות הגוים, מ'טאר נישט טון אן עבירה ווייל ס'איז אן עבירה. "חוקות הגוי" מיינט אפילו ווען די זאך אליין איז נייטראל, ס'איז סך הכל א "העיר סטייל", אבער ווייל גוים טוען אזוי, איז עס א סימבאלישע... לכאורה, אויב א גוי טוט עפעס ווייל ס'איז פראקטיש, איז דאך נישט דא די איסור פון חוקות הגוי. אויב א גוי טוט עפעס און ס'איז נישטא קיין שום נארמאלע "ריזען", די איינציגסטע "ריזען" איז ווייל אזוי טוען גוים, דאן איז דא די איסור.

Speaker 2:

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די לשון "חוקות" אין די ערשטע צוויי פסוקים וואס דו האסט געברענגט, "חוקות הגוי", רעדט זיך פון עריות. ס'רעדט זיך כמעט בפירוש פון די מנהג הגוים צו חתונה האבן מיט די אייגענע שוועסטער אדער אזעלכע זאכן. אבער מ'זעט אז ס'איז מער אזוי א דרש, מ'האט פארשטאנען, אפשר אזוי דו זאגסט, אז מ'רביץ א רביץ, ס'פעלט נישט אויס צו שרייען די פסוק.

Speaker 1:

וואס איז די אנדערע פסוק? "השמרו לכם פן תנקשון אחריהם" רעדט אויך בפירוש פון עבודה זרה. אין די קאנטעקסט, די פסוקים רעדן פון עריות און עבודה זרה. אבער מ'קען זאגן אזוי, אז פארכאפן עריות, וואס איז איין מנהג וואס גוים האבן, איז טאקע זייער א שלעכטע זאך, ווייל מ'פירט זיך אנדערע מנהגים וואס זיי האבן, און מ'וועט שפעטער טון עריות און עבודה זרה. קען זיין דאס איז די ווארט, אז ווען ס'וואלט געשטאנען אין די תורה נאר "טוט נישט עבודה זרה", איז איין זאך. אבער דאס וואס די תורה זאגט א גאנצע זאך אז דו זאלסט נישט טון מיט זייערע וועגן, זעט מען אז די תורה האט מורא אז דו וועסט ווערן נאנט מיט זיי, און ממילא וועסטו אדאפטן זייער "לייפסטייל", און דאס איז די איסור. ס'איז אסור אז דו זאלסט ווערן צו נאנט.

אזוי ווי בײ די פריערדיגע, דו געדענקסט אויך ווען "לא תחנם", "לא תתן להם חן", האט דער רמב"ם געזאגט אז ס'איז נישט ווייל מיר פארגינען נישט א קאמפלימענט פאר א גוי, ס'איז דאך ווייל דאס וועט דיר ברענגען א קירוב הדעת, און דו וועסט ווערן צו נאנט. דאס איז די רמב"ם.

די פסוקים וואס דער רמב"ם ברענגט

Speaker 1:

"השמר לך שמא תעשה כחוקות הגוים", דאס איז נאך א פסוק איבער חוקות, "ולא תלכו", און נאכדעם שטייט "השמר לך פן תנקש אחריכם". די פסוק שטייט נישט די זעלבע ווערטער, אבער ס'שטייט די געדאנק אז דו זאלסט דיך היטן פון דרכי הגוים. פארוואס? "פן תנקש אחריהם", ווייל דו וועסט נכשל ווערן און טון די עבירות וואס זיי טוען.

הכלל: "שלא ידמה להם, אלא יהא הישראלי מובדל מהם"

Speaker 1:

דער רמב"ם, **הכלל וענין הדברים**, די אלע איסורים איז מזהיר די זעלבע זאך, **"שלא ידמה להם"**, דו זאלסט נישט זיין ענליך צו זיי. **אלא**, נאר וואס דען? **"יהא הישראלי, בן ישראל, מובדל מהם וידוע"**, ער זאל זיין אפגעטיילט פון זיי און באקאנט. **און מובדל בשאר מעשיו, כשם שמובדל בהם במדות ובדעות**, אזוי ווי א איד איז אנדערש פון א גוי ווייל ער טראכט אנדערש, זיינע ידיעות זענען אנדערש, ער ווייסט וועגן באשעפער אנדערש, ובדעות, זיינע מנהגים, זיינע מידות זענען אנדערש.

Speaker 2:

זייער גוט. מדות לכאורה מיינט דא יסודי התורה, און דעות מיינט דא הלכות דעות. זייער גוט.

Speaker 1:

זאל ער אויך זיין אנדערש פון זיי במלבושיו ובשאר מעשיו, שנאמר **"ואבדיל אתכם מן העמים"**. אה. דער אייבערשטער זאגט נאכדעם וואס עס רעדט זיך פון מחלות אסורות. דער רמב"ם זאגט אז וועגן דעם האט ער געברענגט אין ספר קדושה סיי עריות, סיי איסורי ביאה, און סיי מאכלות אסורות, אז ביידע זאל מען זיין ווייט פון די גוים.

Speaker 2:

יא. דאס הייסט אז מיט דעם איז מען ווייט פון די גוים.

דיון: צי איז דא א מצוות עשה צו טראגן אידישע מלבושים?

Speaker 2:

זאל זיין אז מען קען זאגן אז זיך אנטון אין א בעקיטשע, לויט דעם איז עס א מצוות עשה דאורייתא, ווייל ער זאל זיין מובדל במלבושו. דער רמב"ם גייט נישט אזוי, ער זאגט נישט... מובדל מיינט אז דו ביסט נישט אזוי ווי די גוים, נישט... מען קען אויך מאכן אין די פאזיטיוו, אז ס'איז א מצוה אנצוטון אידישע מלבושים. אבער ער זאגט אז מען זאל נישט אנטון גוי'אישע מלבושים.

Speaker 1:

וואס איז די חילוק?

Speaker 2:

ס'איז א חילוק, ווייל... ווייל... ווייל ס'מיינט נישט אז מען דארף זוכן די אידישע מלבוש, נאר מען דארף נישט זוכן וואס די גוים טוען אן, נאר דאס וואס איז פראקטיש. אזוי ווי א מענטש טוט זיך אן דאס וואס איז די מערסטע פראקטיש. למשל, ס'איז ווינטער, זאגט ער, "גיב מיר עפעס דאס וואס איז די ווארעמסטע," אדער ס'איז זומער, "גיב מיר דאס וואס איז די קילסטע." אין פשט האט ער נישט געקוקט וואס גוים טוען, ער האט געקוקט פשוט וואס איז פראקטיש. אקעי, דאס איז נאך א נושא, און דער רמב"ם זע איך נישט אז ער זאגט. אבער... נאך רעדט זיך צו חוקות הגוי מיינט דוקא עבודה זרה, אדער איז א פראקטישע זאך, די חילוקים רעדן די פוסקים. דער רמב"ם זע איך נישט אז ער רעדט וועגן דעם.

פאראלעל צו הלכות דעות: "כשם שהחכם מובדל בדעותיו"

Speaker 1:

איך וויל נאר דיר דערמאנען אז די זעלבע געזאגטע לשון "כשם שהוא מובדל בדעותיו" איז דער רמב"ם געזאגט אויף די אינטערעסאנטע, הלכות דעות פרק וואו, איך האב עס געזען נעכטן. ער זאגט אז כשם שהחכם מובדל בדעותיו ובשאר מעשיו, זאל ער זיין מובדל במאכלו. דא זעט מען אז אויף יעדן איד איז דא די זאך, כשם שאיד איז מובדל במדותיו ודעותיו פון די גוים, זאל ער אויך זיין מובדל מיט זיינע מעשים, זיינע מלבושים. דארט האט ער גערעדט מער פון אזוי ווי מידות און פון געוויסע איידעלערע זאכן. יא, און מעשים דארפן אייביג שטימען מיט די מדות און די דעות.

Speaker 2:

אויב דו ביסט א נאך העכערע לעוועל, אויב דו ביסט א תלמיד חכם, זאלסטו אויך דעמאלטס זיין מובדל במעשה.

Speaker 1:

איי, רייט. ס'איז נישט ווי העכער דיין דעת און מוח זענען, אלץ גייט. ס'איז נישט ווי מער עס זאל שטימען, און מער עס זאל זיין מער אנדערש. ווייל מסתמא דאס איז אויך געבויט אויף די פלוגתא אין פרק ב', אבער מ'וועט נישט ממשיך זיין.

Speaker 2:

ס'איז נישט נאר אז מ'ווערט ממשיך נאך דעם וואס מ'וואוינט, נאר אויך אויב איך גיי די זעלבע היט ווי דער גוי, צום סוף פיל איך זיך היימיש מיט אים, עפעס אזוי.

הלכה ב: פרטים – מלבוש, שער, בלורית

מלבוש המיוחד להם

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **"ולא ילבש כמותם מלבוש המיוחד להם"** – מ'זאל נישט אנטון אזוי ווי א מלבוש וואס איז מיוחד פאר די גוים, **"ולא יגדל ציצית כמו ציצית ראשם"** – מ'זאל נישט לאזן וואקסן האר אזוי ווי זייערע האר, דער וועג וויאזוי זיי מאכן זייערע פאות, נישט וויאזוי אונז אידן מאכן די פאות. און איך מיין דאס איז לכאורה די הסבר אויף דעם "ולא יגלח" – ס'איז סתם די המשך. איך טייטש, עס קען זיין ביידעס. **"שמגלחין מן הצדדין ומניחין שער באמצע, וזה הנקרא בלורית"** – זיי זאלן נישט טון לאזן וואקסן א גרויסע מאטש פון האר ביי די זייטן און אפשערן ביי די עקן.

אונז טוען מיר פארקערט, מ'שערט אפ אינמיטן און מ'לאזט ביי די זייטן. יא, דאס גייט מען זען באלד, עס הייסט פאות, אבער ס'איז א מצוה. דא רעדט מען אז חוץ פון נישט מאכן פאות, אז ער איז עובר, יענער מענטש וואס איז מגלח זיין פאות, אז ער איז אויך עובר אויף "חוקת הגוי" ווייל ער מאכט די בלורית. בלורית איז נישט וואס מ'רופט א טשופ, רייט? דאס האט גארנישט צו טון.

Speaker 2:

בלורית איז דאך ביידעס, ס'איז אינמיטן.

Speaker 1:

ניין, ניין, ס'איז נישט אינמיטן, ס'איז אין פראנט, אן אנדערע זאך. דא רעדט מען אז ער שניידט, ער האט עפעס אינמיטן... איך מיין, איך ווייס נישט וויאזוי ס'ארבעט, ער האט עפעס אינמיטן לאזט ער עפעס.

דיון: וואס מיינט "מלבוש המיוחד להם"?

Speaker 2:

אבער אויך, וואס טייטש "מלבוש המיוחד להם"? צו הייסט אויב ס'איז דא א מלבוש וואס דו זעסט איז דער מלבוש של הגוים, נישט אזא פראקטישע זאך אזוי ווי דו האסט געזאגט. אבער לכאורה, צו וויסן וואס מ'טאר נישט, דארף מען וויסן וואס די היינטיגע גוים עובדי עבודה זרה טוען, נישט גוים וואס דו קוקסט ארויס פון פענסטער. נאר קוק דיך אום, וואס איז א נאטרישע סטייל, אדער וואס איז א סטייל וואס איז אפילייטעד מיט די עבודה זרה? לכאורה סאונדט עס אזוי. מ'דארף זען די רמב"ם, מ'גייט נישט אריין אין די פרטים, סאו איי דאונט נאו. אבער לכאורה מיינט עס נישט אז מ'זאל נישט גיין קיין הויזן, נאר ס'מיינט אז מ'זאל נישט גיין מיוחד להם. רייט? אויב ס'איז נישט מיוחד להם, יעדער איינער גייט עס, גייט עס יעדער. אבער א מלבוש וואס איז מיוחד פאר זיי, טאר מען דאס נישט טון.

המשך הרמב"ם: "ולא יגלח הצדדין מנגד פניו"

Speaker 1:

ווייטער, **"ולא יגלח הצדדין מנגד פניו על האזנים"**, זאל נישט מאכן א גראדע שניידן די האר אין א גראדע ליין, **"מניח פאה מאחוריו"** ער לאזט אין בעק א פאני, **"כדי רשעים עושים"**. פון די זייט, ער לאזט אויף די פראנט נישט, ער לאזט אין די בעק.

הלכה ב (המשך): בנין – "שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה"

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1:

ער זאגט ווייטער, **"וכן בבנין, שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה"**. דא זאגט ער שוין עפעס אנדערש, **"כדי שיתכנסו בהם רבים כמו שהם עושים"**. דאס איז אינטערעסאנט, דא זאגט ער שוין עפעס א סיבה. מ'זאל נישט בויען א בית המדרש אדער איך ווייס נישט וואס, א פובליק פלאץ, זאל אויסקוקן אזוי ווי היכלות פון עבודה זרה, וואס זיי בויען עס אזוי כדי עס זאל ציען די אויג, כדי דער עולם זאל קומען. זאל דיר נישט איינפאלן פאר דיר, ווייל לאמיר נעמען, אויב דער גלח פארשטייט דאך זייער גוט צו פובליק רילעישאנס, ער האט געמאכט אזא בנין ווייל ער האט פארשטאנען אז אזוי וועט דער עולם קומען, לאמיר אויך בויען אזוי אז דער עולם זאל קומען, דאס טו מיר נישט. ס'איז אינטערעסאנט, מ'טרעפט אן אייגענע וועג וויאזוי צו שלעפן.

דיון: "כדי שיתכנסו בהם רבים" – א ווידערקערנדיגער מאטיוו ביים רמב"ם

Speaker 2:

איך געדענק אז דאס איז לכאורה אויך די איסור פון מצייר. דו ביסט מסכים צו מיר? דער רמב"ם האט געשריבן א צוויי מאל "כדי שיתכנסו בהם רבים", געדענקסט? "שלא יתקבצו אצלו". דער רמב"ם האט עפעס קעגן די רבים, איך ווייס נישט וואס. ס'איז נאך א פלאץ געשריבן "שיתכנסו בהם רבים", רייט? אה, "שיתקבצו בהם השירה", רייט? געדענקסט? עפעס די קיבוץ פון גוים.

Speaker 1:

ביי די השירה האט ער אבער מסביר געווען וואס די תכלית, "כדי שיתקבצו שם העם".

Speaker 2:

זייער גוט. אבער דו זעסט, ער האלט אין איין רעדן וועגן דעם. עפעס גייט אים איבער. ס'איז געווען אז אונז ווילן אז נאר ווער ס'וויל גיין אין שול זאל גיין אין שול, נישט אז מ'זאל מאכן אז ס'זאל זיין עקסטערע אטרעקטיוו אז מענטשן זאלן אריינבלאנדזשען און נאכדעם אפשר וועלן זיי באלאנגען צו די שול.

Speaker 1:

איך זע דאס שוין די דריטע מאל וואס ער רעדט וועגן די "יתקבצו בהם רבים". דו זאגסט אן אינטערעסאנטע אידיע. אבער ס'איז גערעכט אז לכאורה די איסור דא איז צו מאכן די סטייל, מ'זאל נישט מאכן אזא סטייל זאך ווי ער מאכט. ווי איך האב געזאגט, דער רמב"ם זאגט אז אפילו די סטייל איז דיר נישט שלעכט, די גאנצע תכלית פון די סטייל איז נאר א וועג וויאזוי ס'זאל כאפן די אויג. דאכט זיך מיר אז... איך וואלט געמיינט אז ס'איז שלעכט. ס'איז שלעכט אז מ'זאל כאפן די אויג. אפשר ביסטו גערעכט. א שול איז נישט קיין פלאץ וואו מ'גייט ווייל ס'איז א שיינע פלאץ. ווער וויל נישט קומען... עפעס די... די... יא, וואס זאגסטו אז מ'גייט נאר צו דריי אפיסעס אין שול? מ'גייט נישט צו די סקאנציע ביים רב. אפשר מיינט ער נישט אז מ'מאכט א שול, ער מיינט מ'מאכט א טעאטער, עפעס אזא סארט זאך. אפשר דאס מיינט ער טראכטער ווען ער זאגט היכלות? ער זאגט יא, היכלות של עבודה זרה.

הלכות חוקות הגוים – הלכה יא (המשך): בניית היכלות, בלורית, וקרוב למלכות; הלכה יב: נחש

הלכה יא (המשך) – בניית היכלות כגוים

Speaker 1:

זייער גוט. עפעס... אבער דו זעסט, דער רמב"ם רעדט וועגן דעם. עפעס איז דא א פראבלעם געווען אז אונז ווילן נאר אז דער וואס וויל גיין אין שול זאל גיין אין שול, און נישט אז מ'זאל מאכן אז ס'זאל זיין עקסטער אטרעקטיוו אז מענטשן זאלן אריינבלאנדזשען, און נאכדעם אפשר וועלן זיי בלאנגען צום שול. איי דאונט נאו, סאמטינג אבאוט איט, ס'האט געבאדערט די ארייגע, ארייגע מענטשן.

איך זאג דיר, איך ווייס נישט, איך זע אז ס'איז שוין די דריטע מאל וואס ער רעדט וועגן די... ס'קאפץ צו בן רבי'ם. זאגסטו, ס'איז אן אינטערעסאנטע איידיע. איי דאונט נאו. אבער ס'איז גערעכט אז לכאורה די איסור דא איז צו מאכן די סטייל, מ'זאל נישט מאכן אזא סטייל זאך ווי ער מאכט. און ווי איך האב געזאגט, איז אפשר אז דער רמב"ם זאגט, הגם די סטייל איז דאך נישט שלעכט, דער גאנצע טעם פארוואס מ'מאכט די סטייל איז דאך נאר א וועג אז ס'זאל כאפן די אויג, דאך טאר מען נישט. יא, איך וואלט געמיינט אז ס'איז שלעכט אז מ'זאל כאפן די אויג. אפשר ביסטו גערעכט. א שול איז נישט קיין פלאץ וואס מ'גייט ווייל ס'איז א שיינע פלאץ.

וואס מיינט "היכלות"?

אפשר מיינט ער מער, אפשר מיינט ער נישט ווען מ'מאכט א שול, ער מיינט מ'מאכט א טעאטער, עפעס אזא סארט זאך. אפשר דאס מיינט ער טראכט איך ווען ער זאגט היכלות. ער זאגט יא, **היכלות של עבודה זרה.** ער זאגט אז היכלות איז **טרטיאות וקרקסאות** בספרי. ס'קען זיין אז דא מיינט ער עפעס אנדערש. ס'קען זיין אז א איד זאל נישט מאכן עפעס וואס זאל אויסקוקן ווי א קירכע, און מענטשן זאלן אריינקומען ווייל זיי מיינען אז ס'איז א קירכע. אה, אזא אפענע... ס'איז דאך דא א גרויסע המון עם, אזא חבר גרי תושב, וואס ווייסן נישט קיין סאך.

אפשר איז דאס די ווארט. ס'קען זיין אז דאס איז די ווארט, אז א איד זאל טראכטן, ס'איז דא מענטשן וואס זוכן לדרוש את השם, און זיי ווייסן נישט ווער גאט איז. זיי זאלן קומען, "הוא אשר השם, די השם וועל איך דינען". יא, רבון... ער זאגט אז די ספרא ווערט דערמאנט "שלא יאמרו טרטיאות", טרטיאות מיינט דאך טעאטערס, איך געדענק די ווארט. און איך מיין אז אמאל זענען טעאטערס געווען אן ענין פון עבודה זרה, ס'איז נישט געווען סתם. ס'איז געווען ענטערטעינמענט פאר די עבודה זרה. יא, ס'איז געווען ענטערטעינמענט פאר די מענטשן, אבער קראמפיש האט עס געהאט עפעס א טאן מיט די געטשקעס.

דיגרעסיע: כשר'ע ענטערטיינמענ��

קען זיין דער רמב"ם האט אויך א פראבלעם מיט דעם, אז ווען יעדע מאל מענטשן ווילן מאכן ענטערטעינמענט, זאגט מען אז מ'דארף מאכן היימישע כשר'ע ענטערטיינמענט, ווייל אויב נישט וועלן זיי טון גוי'אישע ענטערטיינמענט. יא. דער רמב"ם וואלט דאס אפשר נישט ליב געהאט. איך האב געהערט... איינער האט מיר געזאגט אז ס'שטייט א פשט אויף שלמה, "יעדל ביטול תורה". וואס הייסט? ער זאגט אז א רבי האט נישט קיין ענטערטיינמענט, נישט קיין מקורבים, און נישט קיין חמשה עשר בשבט, וואס מאכט ער הכנסת ספר תורה?

הלכה יא (המשך) – גוי המסתפר מן ישראל / בלורית

אקעי, זאגט דער רמב"ם, דא גייט מען לערנען די הלכה אז מען טאר זיך נישט אפשערן... אה, דא גייט מען לערנען א איד אפשערן. ווייל מען האט געזאגט אז עס איז דא א איסור פון אפשערן זיך ווי אזוי די גויים. זאגט דער רמב"ם, מען דארף אכטונג געבן ווען א מענטש גייט זיך שערן ביי א גוי'אישע שערער, ביי א גוי'אישע בארבער.

פארקערט, פארקערט, פארקערט, א איד טאר נישט אויסשערן א גוי. ניין, **גוי המסתפר מן ישראל**. א איד שערט אפ א גוי. אה, א איד שערט אפ א גוי, טו נישט דעם גוי אויסשערן, מאכן בלורית, וואס דאס איז א ענין פון עבודה זרה.

צי בלורית איז עבודה אדער הכנה?

נו, ס'איז א שאלה, דאס אליין איז א עבודה? ס'איז נאר א הכנה? וואס איז די ענין? **כיון שהגיע קרוב לבלוריתו שלוש אצבעות לכל רוח שומט ידו ומסתפר**. ס'הייסט אז די בלורית איז געווען, ס'איז שווער צו כאפן וואס דאס איז געווען די גאנצע מבנה ביי די שייטלעך, ס'איז שווער צו זאגן וואס איז פונקט עבודה זרה.

ס'איז דא וואס זאגן, איינער זאגט אז אויב א גוי'אישע מלומד וויל מסביר זיין וואס קידוש לבנה איז, ער זאל גיין צו א גרופע פון צען אידן זיי פרעגן, זיי וועלן אים זאגן אז קידוש לבנה איז עבודת השם, ס'איז נאר א סימבאלישע זאך, ס'איז א מנהג, ס'איז אויך באקומען צען דעות פון צען אידן וואס איז קידוש לבנה.

אמת, ס'איז די בלורית וואס די גמרא רעדט, ס'איז גערעכט, ס'איז נישט ממש אזוי ווי ער זאגט, אבער ס'איז מער אזוי ווי קידוש לבנה זאך, אבער ס'איז אויס אז מען האט געזאגט דשמה עבודה זרה, דענקסט זיך אז זיי האבן געהאט לעכט נעכטן, איין נעכטן, די יום שתתפולת בלוריתו איז עפעס א יום איד.

אויב איך געדענק גוט, איז געווען א מורה נבוכים דעמאלטס, מען זאגט אז נישט דאס איז די עבודה, נאר ס'איז א הכנה, מען וויל זיין, ס'מאכט א ענווה, ס'מאכט א מענטש זאל זיין אראפגעקלאפט זאל קענען נאכדעם.

פרעגן א מענטש פארוואס עסטו זיך אויף יום טוב? זאגן דאס אליין עבודת השם? ס'איז א הכנה כדי עס זאל זיין שיין יום טוב.

אבל על כל פנים, דא זעט מען אז דאס אליין האט געהאט, ס'איז געווען א פארט פון די... פשוט געווען א חלק פון די עבודה זרה, ס'איז דא ס'איז בגדר... ס'איז א פארט פון די דרך עבודה, ס'האט צו טון מיט עבודה זרה. נישט פשוט ער פרעגט א גוי, ער זאגט נישט אז ס'איז א סעקולערע זאך, ס'האט עפעס צו טון מיט די געטשקע, ס'האט עפעס צו טון מיט זיין גאט.

וממילא, זאל דער איד נישט צו טון, ער זאל נישט זיין דער בארבער, און ער קומט נאנט צו די בלורית שומט ידו ומסתפר, ווייל ער זאל נישט מאכן די פערפעקט בלורית, זאל דער גוי, דער גוי'אישער העלפער דארט עס ענדיגן. עפעס אזוי, ער זעט זיך אז ער קען זיין א בארבער פאר א גוי.

הלכה יא (המשך) – ישראל הקרוב למלכות

זאגט ווייטער דער רמב"ם, אויף די הלכה פון בלורית איז דא א היתר אז א איד וואס דארף יא זיך אנטון כדי ער זאל קענען זיין עקסעפטעד ביי די גוי'אישע פאנקשאנס. **ישראל שהוא קרוב למלכות**, דו ווייסט דאך, ריבן הריסטובלוס הרי הוא מספר כומי, דו ווייסט דאך די גמרא, יא. אז אין די גמרא זעט מען אז ס'איז געווען געוויסע אידן וואס האבן זיך געדארפט דרייען אין רוים, אפטולמוס בן ריבן האט זיך געדארפט דרייען אין רוים צווישן די גוים, האט מען מתיר געווען אז זיי זאלן זיך אפשערן און זיך אנטון אזוי ווי די גוים. **ישראל שהוא קרוב למלכות וצריך לישב לפניהם תמיד**, ער דארף פארהאנדלען מיט די גוי'אישע קעניגן, **הרי זה גנאי לו שלא יהיה מלובש כמותם**, און דער גוי גייט אראפקוקן אויף א איד א וואס איז נישט אנגעטון אזוי סאפיסטיקירט, **הרי זה מותר לו ללבוש כמותם**, מעג ער זיך יא אנטון די מלבושים אזוי ווי די גוים, **ולגלח כנגד פניו כדי שלא יתנוול**, מעג ער זיך מגלח זיין, זיך אפשערן אזוי ווי זיי.

וואס מיינט "קרוב למלכות"?

סאו, ס'איז אן אינטערעסאנטע היתר. דאס הייסט א איד, דו ווייסט פונקטליך וויאזוי מ'איז זוכה צו זיין א קרוב למלכות? מ'נעמט אן אז ס'מיינט אז ער איז אן עסקן, ער העלפט אידן דארט. ס'שטייט נישט אין רמב"ם, ס'איז אינטערעסאנט. "קרוב למלכות", "וצריך לישב", פאר צרכי רבים. ס'שטייט נישט "לצרכי רבים". "קרוב למלכות", קרוב למלכות מיינט ער פארט אהין און ער ארבעט דארט, איך ווייס נישט. ס'שטייט נישט. דער רמב"ם זאגט נישט אז דער היתר איז נאר ווייל ער טוט עס לשם עבודת ה', נאר ער טוט עס לשם ווייל ער דארף זיין מיט די גוים. ער טוט עס אפשר סתם אזוי ווייל ער דארף טון ביזנעס מיט גוים. איך מיין אין די גמרא איז משמע אז וויאזוי שטייט דארט אין די גמרא? און ער דארף טון זיין פאר אידן. און מיר נעמען אזוי אן. איך זע נישט אז ס'שטייט אין די גמרא אפילו. די גמרא זאגט "קרובים למלכות", דאס איז די גמרא'ס לשון. We're just imagining. אז דאס מיינט אז ס'איז לטובת ישראל. ס'שטייט נישט. אפשר סתם א איד וואס דרייט זיך צווישן גוים, ער קען דאך נישט זיין קיין... אפשר איז דאס א בעסערע פשט. ממילא טוט ער עס נישט צו זיין א גוי, ער טוט עס צו זיין אנגענומען ביי די גוים.

ער ברענגט פון די רמ"א אין תשובה, ער זאגט יא, **כדי שיגן על ישראל אצלם**. ער איז קרוב למלכות און ער דארף מגין זיין אויף אידן ביי די גוים.

תשובת הרמב"ם. אפשר בכלל, דאס אז ס'איז דא אידן וואס זענען קרובי המלכות, דאס העלפט שוין אז דער גוי ווייסט אז אידן זענען נישט קיין משוגעים אין זיין פייער. אפילו ער גייט נישט שתדל'נען, נאר סתם די עצם זאך אז דער גוי זאל האבן א משפחה, ער זאל האבן אקאונטעביליטי, אז ער דארף זיך פארענטפערן מארגן פאר זיין אידישע פאמיליע. אזוויי עס איז ר' מלכה, איך מיין א מענטשן, וואס איז א גוטע פשט? אבער ס'איז אינטערעסאנט... וואס? האבן פארן קיין אלבאני. ס'איז נישט דא אידן וואס פארן דארט? אבער יענע אידן פירן זיך נישט די זאך. אפשר דאס איז א פראבלעם. אפשר די היימישע עסקנים וואס זיי קומען מיט זייערע ווייניגע רעקלעך. ס'איז אויך דא די מיני אידן וואס טוען זיי. זיי גייען מיט די קאפל, אבער זיי גייען נישט מיט די גוי'אישע... אפילו יענע אידן גייען מיט די קאפל... אקעי, אפשר אין אמעריקע, ס'איז א שיינע מדינה, ס'לאזן קומען מיט א קאפל, ס'קוקן נישט אראפ, ס'איז נישט קיין גנאי, איך ווייס נישט.

די נאטור פון דעם איסור – צי ס'איז א לאו?

אז ער מעג טון די ביידע זאכן, סיי די מלבוש און סיי די שערות, ער מעג מאכן זיין בלורית, ער מעג מאכן די מלבוש בתיה. סאו פון דעם זעסטו אז ס'איז נישט קיין קלארע לאו, ווען ס'וואלט געווען א לאו וואלט מען נישט מתיר געווען. איך זע אז א לאו קען נישט זיין קיין היתר. א קלארע לאו טאר

נישט זיין קיין היתר? איך ווייס נישט, די תורה געבט א היתר, די רבנים קענען מתיר זיין א לאו? ניין, אבער ס'איז א גרויסע זאך. ס'איז לכאורה מער אזא... ס'איז ממש א לאו, דער רמב"ם רעכנט עס איינע פון די לאווין. איך פארשטיי נישט. יא, אבער איך ווייס נישט צו דו קענסט זאגן ספעציפיקס. די לאו איז אז מ'זאל זען ווער איז א איד. זאגט ער, אקעי, ער האט אן אנדערע סימן. די אלע זאכן, ס'איז אזויווי פרוטה דינים אין די בחוקותיהם לא תלכו, אבער איך זע נישט פארוואס מ'איז יעצט עובר אויף די לאו. ס'איז נאך אלץ גענוג וועגן וויאזוי צו וויזן אז מ'איז א איד. אקעי. אהם. יא, מעיבי. אקעי.

סיכום: דריי זאכן – מלבוש, שערות, בנין

שוין, עד כאן איז הלכות חוקות הגוי. גייען מיר אונז קענען זאגן די גוים. אדער די האר, זייער צוויי זאכן, דער רמב"ם זאגט יוצא בזה, אבער ער ברענגט נישט אנדערע די גמרא. אה, ער ברענגט יא, די בנינים. ער ברענגט דריי זאכן, זיך אנטון, די האר און א בנין. איך האב געקענט די פרומע אידן זענען זייער מקפיד אויף זיך אנטון און די האר. איך האב נישט געהערט אז מ'זאל נישט מקפיד זיין אויף די בנין. אפשר יא? אפשר מ'בויעט נישט קיין... די רעפארם האבן טאקע געמאכט אז ס'זאל אויסקוקן ענליך צו בתי עבודה זרה, אבער... געוועהנליך, דו קענסט דערקענען אויף א שול. ס'מיינט אז מ'זאל נישט האבן א קיין ביורעפול הערליכע שול? אויסער אויב דו זאלסט לערנען פשט כדי שלא יאמרו אין רבם. יא. אזוי בויסטו א שול כדי ס'זאל פיטן גרויסע פארענטשעס פון דא. אבער אפילו א הויז, אפילו אן אפיס טאר מען נישט מאכן אזוי ווי די גרויסע אפיס. ס'שטייט נישט דווקא א שול. א חולות. א טעאטער. איך ווייס. ס'איז דא אידישע ארכיטעקטור, אינטערעסאנט. איך ווייס נישט. אקעי.

הלכה יב – אין מנחשין כגוים

שוין, יעצט גייען מיר לערנען נאך זאכן וואס זענען לכאורה ממש וואס איז נאך אן ענין פון חוקות הגוים, אבער דער רמב"ם לערנט אז דאס איז דער פרטים, ווייל די תורה האט שוין אליינס געז'אסר'ט. ס'איז שוין אן עקסטערע איסור. ס'איז אויך א חוקות הגוים, אבער ס'איז אן איסור בפני עצמו, רייט? יא. זאגט דער רמב"ם, **אין מנחשין כגוים**. נחש מיינט ס'איז רופן געסן אזוי ווי מנבא זיין עתידות. לאמיר זען דער רמב"ם גייט זאגן די עקזעמפלס. **שנאמר "לא תנחשו"**. זאלסטו נישט מאכן דאס וואס הייסט נחש. דער רמב"ם וועט מסביר זיין וואס דאס איז. אבער וואס איז פשט "כגוים"? ווייל די תורה שטייט דארט עפעס אז ס'איז אזוי ווי די גוים טוען? ס'שטייט נישט דארט. אין אן אנדערע פלאץ שטייט... וואס איז פשט "אין מנחשין כגוים"? אין מנחשין. אויב מיט דעם בליק, קען איך נישט כגוים איז יא מותר? ס'שטייט **כי לא נחש ביעקב** ברענגט ער. אפשר מיינט עס נאר אויף אן אופן וואס איז דער מנהג הגוים? אויב ס'וועט זיין א סארט נחש וואס איז אינגאנצן א אידישע נחש וועט זיין מותר?

ס'איז פשוט, **לא ימצא בך**, מיינט אז ס'זאל זיך נישט געפינען ביי דיר די די מין זאך וואס הייסט מעביר בנו ובתו באש, ווי זיינע עתידות, וויבאלד ס'איז דא ביי די גוים. ביי די אידן זאל זיך נישט געפינען די סארט אמונות, די סארט... איך פארשטיי, איך קען דאך זאגן ביי די אידן זאל נישט זיין קיין רציחה, ווייל דאס מיינט נישט אז רציחה איז א פראבלעם פון גוי'אישקייט. רציחה איז א פראבלעם. גוים זענען אזעלכע סארט מענטשן וואס טוען די פראבלעם. אבער דא זאגט דער רמב"ם אז די פראבלעם איז חוקות הגוים, ווייל דו טוסט נישט קיין מעשה כישוף.

ביישפילן פון נחש

שוין, לאמיר זען. זאגט דער רמב"ם, **כיצד היא הנחש או הנחוש? כגון אלו שאומרים הואיל ונפלה פתי מפי, הואיל ונפל מקלי מידי**, איז פשט אז דא איז א שלעכטער סימן, א שלעכטער מזל, ממילא **איני הולך למקום פלוני היום**, גיי איך נישט טון א געוויסע זאך, **שאיני מצליח**, ווייל אויב איך וועל גיין וועל איך האבן **חפץ פלוני אינו נעשה היום**, איך וועל נישט האבן קיין הצלחה. דאס איז א סימן אז היינט גיי איך נישט האבן קיין שום הצלחה. **או הואיל ועבר שועל מימיני**, אויב ס'איז דורכגעלאפן א שווארצע קאץ, זאגן מענטשן, אדער א פוקס אויף די רעכטע זייט, איז דאס א שלעכטע סימן, **עני יוצא מפתח ביתי היום שמא יפגעני אדם רמאי**. א שועל איז געוועהנליך א גריבענע חיה, א קלוגער. דאס איז א גאנצע חשבון. איך האב מורא איך גיי איינפאלן מיט דעם. אויב איך זע א שועל, איז דאס א סימן אז היינט גייט מיך איינער ארייננארן. דאס איז שוין גאנצע תורות. אבער למעשה, ביידע איז אזוי ווי איך גיי נישט טון.

ניחוש: גדרים, ביישפילן, און דער חילוק צווישן אסור און מותר

הלכה ד (המשך) — ביישפילן פון ניחוש

דער רמב"ם'ס ווערטער

"הואיל ונפלה פתי מפי, או נפל מקלי מידי — איני הולך למקום פלוני היום, שאם אלך אין חפצי נעשין"

"הואיל ועבר שועל מימיני — איני יוצא מפתח ביתו היום, שמא אם יצא יפגענו אדם רמאי"

עס איז דורכגעלאפן א שווארצע קאץ — זאגן מענטשן, דא רעדט מען פון א פוקס — לעבן מיר אויף די רעכטע זייט, עס איז א שלעכטע סימן. ער גייט נישט ארויס פון שטוב היינט.

א שועל איז געוועהנליך א געריבענע חיה, א קליגער, דאס איז א גאנצע חשבון, איך האב מורא איך גיי איינפאלן מיט א רמאי, א סימן אז היינט גייט מען מיך ארייננארן, עס איז שוין א גאנצע תלחה.

אבער ביידע איז אזוי ווי ער גייט נישט טון, ער ווערט דעמאטיווירט — "אה, היינט איז נישט קיין גוטער טאג, אפשר מארגן".

לאמיר זען, לאמיר זען, דער רמב"ם האלט דאך אז מען טאר נישט טון קיין שום זאך בעיסד אויף א סימן.

איך ווייס, יא, ס'איז נישט קיין חילוק לענין האיסור, ס'איז דא יא איין זאך וואס מעג יא טון, לאמיר זען אין סוף, אבער לאמיר זען.

צפצוף העופות

דער "מנחש", ער הערט די "**צפצוף העופות**", ער הערט וויאזוי די עופות ניצן מען אין כישוף, ווי פריער איז אויך געווען עפעס אן עופות.

ניין, דעמאלטס איז געווען א ביין פון אן עופות, יעצט רעדט מען לעבעדיגע עופות, ער הערט די עופות קוויטשענען, **"ואומרים נחש זה אומר"**, ער הערט זיי זאגן, אזוי ווי די עופות זאגן, זיי האבן "שיחת חיות ועופות", יא.

"ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך", אדער **"טוב לעשות פלוני ורע לעשות דבר פלוני"**, ער מאכט דיסיזשענס בעיסד אויף אזעלכע רמזים וואס ער הערט פון די **"צפצוף העופות"**.

תרנגול שקרא ערבית

"וכן אלו שאומרים שחטו תרנגול זה שקרא ערבית", דער תרנגול וואס האט אנגעהויבן קוויטשענען אינדערפרי האט ער געקרייט אינמיטן די נאכט, ס'איז א שלעכטע סימן אדער וואס.

"או שחטו תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול", זי פירט זיך אויף ווי א יונגל תרנגול, ס'איז א שלעכטע סימן.

געוועהנליך נאר דער טאטע שרייט, איינמאל די מאמע גיט אויך א שריי, וועלן מיר אים שעכטן. פמיניסט, הארטע געים.

אקעי, ער זעט דאס אלס א סימן, אבער מען רעדט דא ווייל ס'איז א שלעכטע סימן, נישט סתם, וועגן דעם דארף ער אים שעכטן.

ניין, אבער נישט ווייל ער האט נישט ליב דעם תרנגול ווייל ער האט נישט גוט געקרייט, נאר ווייל מילא איז עס א שלעכטע סימן, ווייל מילא דארף ער אים שעכטן, מען ווייסט נישט.

יא. אה, דו זאגסט אז מילא איז עס א שלעכטע סימן.

סימנים כאליעזר עבד אברהם

ער זאגט ווייטער **"וכן המשים לעצמו סימנים"**. ער מאכט סימנים, ער זאגט **"אם יאמר לי כך וכך אעשה דבר פלוני, ואם לא יאמר לי לא אעשה"**, ער מאכט זיינע פעולות based אויף דעם סימן. **כאליעזר עבד**

אברהם, אזוי ווי אליעזר עבד אברהם האט געמאכט א געוויסע סימן אז אויב די פרוי גייט זאגן "גם לגמליך אשקה", יענע מעשה, **"וכן כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור".**

דיסקוסיע: דער רמב"ם'ס שיטה וועגן אליעזר

דער רמב"ם האלט אז אליעזר הייסט ער האט נישט גוט געטון, ער האט נאר געטון ווייל ער איז נישט געווען קיין איד, ער איז געווען אן עבד. אזוי ווי די גמרא זאגט "כל הנחש" איז אליעזר בן אברהם, און דער רמב"ם לערנט אז טאקע אליעזר האט נישט געמעגט. אפשר איז געווען פאר מתן תורה, אפשר איז געווען פאר משה רבינו, אפשר דעמאלטס האט מען געמעגט.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אויב זאגט מען פשוט פשט אין אליעזר, אז אויב גייט מען זען אז זי האט אזא גוטע מידות אז זי גייט זאגן "גם לגמליך אשקה", איז דאך נישט קיין מאדנע סימן, ס'איז דאך א פשוט'ע סימן וויאזוי ווייס איך אירע גוטע מידות. אמת, אבער די גמרא האט נישט געזען אזוי. די גמרא האט געזען אז אליעזר איז געווען מער אזא ניחוש, עובד זיין אזא מעשה. ס'קוקט נישט אויס אז ס'איז געווען א... ווייל דעמאלטס דארף ער נישט מאכן די גאנצע תפילה, דעמאלטס קען ער סתם טשעקן צו זי האט גוטע מידות. איך מיין אז דאס זאגט מען פאר די קינדער אין חדר, איך מיין אז מער פשוט פשט איז אז ס'איז ניחוש.

כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור

"וכן כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור". דאס הייסט, נאך סימנים מער, מען קען דאך נישט אויסרעכענען יעדע סארט שגעון וואס א מענטש קען איינפאלן, איז אלץ אסור, אזוויווי ווייל גוים טוען דאס.

דיסקוסיע: צי איז ניחוש אסור ווייל גוים טוען עס?

אבער... ניין, ס'קען זיין אז מען טאר נישט טון די מינים וואס גוים טוען. איך פארשטיי נישט, מ'טאר נישט טון ניחוש ווייל גוים טוען עס, אדער מ'טאר נישט טון די מיני ניחוש וואס גוים טוען? דער רמב"ם זאגט, איך האב מורא, אפשר די גוים איז פשוט א וועג עס צו קאנעקטן צו די פריערדיגע הלכה, אבער באמת ניחוש איז אסור באופן כללי.

לאמיר זען, בכלל, דא גייט דער רמב"ם זאגן, דער רמב"ם וואלט געוואלט אז א מענטש דארף טון decisions based אויף שכל, נישט based אויף עפעס א... סוף פון דעם פרק גייט דער רמב"ם זאגן זיין שיטה וועגן דעם, אפשר וועלן מיר אנקומען דארט און פארשטיין מער די לאדזשיק. אקעי, דער רמב"ם זאגט אז דאס איז זאכן וואס די עובדי עבודה זרה האבן גענוצט צו מאכן זייערע מענטשן, אבער ס'איז סתם שקר, ממילא פאסט נישט צו טון בכלל. אפשר האלט דער רמב"ם בכלל אז ס'איז שטותים. א גוי איז איינער וואס גלייבט אין שטותים, דאס איז די נקודה. אדער די סארט שטותים האבן די גוים גענוצט. די עובדי עבודה זרה פלעגן נוצן אזעלכע זאכן כדי צו פארדרייען די עולם'ס קאפ, ממילא האט די תורה עס אסר'ט. אבער ס'איז נישט נאר אסור ווייל ס'איז גוי'איש, איך זע נישט אז ס'איז דא עכט א מקום צו טראכטן אזוי. אפשר גלויבן אין ניחוש איז אפשר געוואלדיג, אבער ס'קוקט נישט אויס אזוי. ווייל דער עולם זאגט אז מען קען זאגן אז א אידישע סימן איז מותר, אז ס'איז ווי א גורל הגר"א, ווייל ס'איז אידיש. ס'קען זיין אז ס'איז דא פוסקים וואס פארשטייען אזוי, אבער דער רמב"ם זעט נישט אזוי אויס.

וואס איז די מעשה ביי ניחוש?

דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'איז אסור, נאר מען באקומט מלקות, יא, **"בכל עשה מעשה".**

אה, איך בין נישט גערעכט, דאס איז געווען אויף חוקת הגוי. דאס איז מער א ספעציפישע זאך. אה, דאס איז זיכער א לאו, אויך אויף חוקת הגוי. אה, דער רמב"ם זאגט טאקע אז דער עולם באקומט מלקות, יא.

אה, אפשר גייען מיר צוריק צו די סימן. מיר האבן זיך גע'עקשנ'ט נעכטן אין די פריערדיגע פאראגראף, האב איך געזאגט אז איך ווייס נישט וויאזוי מען ווייסט וועלכע זאכן זענען ממש אן איסור. אפשר דאס וואס שטייט "לוקה", ווייסט מען זיכער אז ס'איז ממש א לאו. **"בכל עשה מעשה מדברים אלו לוקה".** וואס איז די מעשה? די מעשה איז אז ער האט געטון. אבער ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די מעשה וואלט געדארפט זיין אויף די סימן. ווייל ער טוט א זאך בעיסד אויף די סימן. די סימן טוט ער נישט, די סימן געשעעט. די סימן איז אז ער האט געזען א פייגל, האט ער געטון א ביזנעס בעיסד אויף א סימן. די מעשה וואס ער האט געטון איז נישט קיין עבירה. די עבירה איז אז ער האט געטון וועגן ס'איז געווען די סימן.

ס'איז אינטערעסאנט, מיר זאגן "סימן טוב ומזל טוב". אקעי, זאגט דער רמב"ם א מזל טוב. לאמיר זען.

הלכה ה — סימן טוב: וואס איז מותר

דער רמב"ם'ס ווערטער

"סימן טוב". אה, איין מינוט, דא שטייט צו זען וואס מעג מען יא טון. **"מי שאומר".** **"מי שאומר"**. "You could have it". ניין, ס'איז נישט אין ענגליש, ס'איז אין אשדוד'ית. "You could have it". ווער איינער האט געזאגט, **"מי שאומר דירה זו שבניתי סימן טוב הוא לי",** ס'איז געווען א גוטע סימן פאר מיר. האט ער עס געטון וועגן א גוטע סימן? ער האט געהאט א סימן אז דאס איז די ריכטיגע דירה.

"או אישה זו שנשאתי, או בית זה שקניתי, מבורך הוא, או שעת קניה זו שקניתי שארתי". דאס האט אים מצליח געמאכט. פון דעם ווייזט אויס אז די סימן איז א ברכה אין עפעס א געוויסע עקט, אין א געוויסע זאך וואס ער האט געטון. א זאך וואס איז שוין געווען. דאס הייסט, די פרוי, די זאך וואס ער האט געטון, זעט ער אז זייט ער האט חתונה געהאט מיט איר, אלעס גייט אים גוט. זעט ער אז ס'איז געווען א געלונגענע, ס'איז געווען א גוטע סימן, א גוטע מזל. **"וכן כל כיוצא בזה".** סטאפ א רגע.

השואל לתינוק

ובכן, ובכן, **השואל לתינוק, איזו פסוק אתה לומד?** סאו, סאו, אזוויווי המן האט געטון, הא? אזוויווי המן, יא. אבער דאס טייטש נישט, מ'זאגט דאך אסאך מאל "פסוק לי פסוקך". **איזו פסוק אתה לומד? אם אמר לו פסוק של ברכות,** און ער זאגט אים א ברכה, עפעס א גוטע פסוק, אז ער פרייט זיך, ער האט א סימן טוב, **כל אלו וכיוצא בהן מותר.** דאס מעג מען יא טון.

דיסקוסיע: פארוואס איז דאס מותר?

פארוואס? פארוואס זאגט דער רמב"ם? ווייל **הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות,** ווען א מענטש ווייסט נישט וואס ער זאל עפעס טון, און ער פרעגט איינעם פאר א סימן, און בייסט אויף דעם טוט ער עס, איז ער עובר אויף ניחוש. אבער ער טוט עס נישט, ער זוכט סתם עפעס אזא, ער זוכט פאר זיין צו פילן גוט, נעמט ער אזא סימן נאכן טון. **אלא עשה סימן זה לעצמו לדבר שכבר רצה וראה לעשותו,** דאס מעג מען.

סאו, סאו, מילא אויף די, איך פארשטיי נישט, עפעס פארשטיי איך זייער בייסיק נישט. אויף די דירה, דאס שפיר איך נישט, פארשטיי איך. דאס הייסט, ס'איז שוין אלעס אויף די פעסט, דאס איז די חילוק לכאורה. ס'איז שוין די פעסט. איך האב באמערקט אז אזא סארט דירה גייט מיר גוט. אקעי. ס'איז נישט קיין איסור, אפשר איז עס אויך שטותים, איך ווייס נישט, אבער קיין איסור איז עס נישט. ווייל ער טוט נישט קיין מעשה, נישט נאר ס'איז מותר, ס'איז נישט נאר אז ס'איז אן הלכה אזוויווי א לאו שאין בו מעשה, ס'איז מותר, ס'איז מער פון דעם.

און נאכדעם די תינוק סאונדט יא אז ער גייט עפעס טון, דאס פארשטיי איך נישט. **ישמח,** דער רמב"ם מאכט נישט עפעס אן אנדערע זאך. **ישמח ויאמר זה סימן טוב.** און מילא וואס? מילא גייט ער עפעס טון? ניין, ס'איז דאך פריער. **ישמח,** ער האט זיך פרייען אין דער וועלט אריין. סתם אזוי, ער וועט האבן א גוטע טאג, א סימן פאר די היינטיגע טאג, היינט איז א גוטע טאג. אבער ער טוט גארנישט בייסט, ביי ביידע זאכן איז די זאך אז ער טוט נישט עפעס בייסט אויף די... ס'איז ווירד, ניין? ווען פרעגט ער די תינוק א סימן? ער גייט און זאגט, ער וויל וויסן, האב איך היינט א גוטע טאג אדער א שלעכטע טאג? און ער לייגט עס אן אויף דאס וואטעווער די קינד גייט אים זאגן וואס ער האט געלערנט. איי דאונט אנדערסטענד די חילוק וואס דער

רמב"ם מאכט. ס'איז דאך א גמרא, ס'איז דאך א גמרא, רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית, תינוק, ואשה, אף על פי שאין נחש יש סימן. נחש, וואס זאגט מען? איי דאונט אנדערסטענד.

מחלוקת רמב"ם און ראב"ד

דער ראב"ד אויף יחודים (פון פריער)

דער ראב"ד, דער הייליגער ראב"ד זאגט טאקע... אה, דרך אגב, מ'דארף זאגן נאך איין ראב"ד פון פריער. קוק די ראב"ד דא. יא. דער ראב"ד, אונז האבן זיך געמישט אויף די יחודים. דער ראב"ד האט שוין געזאגט ער פארשטייט נישט וואס ער מיינט. נישט איך בין דער ערשטער. דער ראב"ד זאגט **"איני יודע מה זה"**. אויב דער ראב"ד מיינט צו זאגן נישט מאכן קיין צורות אדער חמונים, דאס הייסט צורות וואס איז עבודה זרה, דאס פארשטייט ער, אבער ער איז נישט קלאר וואס דער ראב"ד, וואס בכלל מיינט די יחודים.

דער ראב"ד'ס שיטה וועגן סימנים

אה, און זאגט דער הייליגער ראב"ד אויף דעם, **"אמרו אברהם זה חידוש גדול, שראוי לסמוך עליו, אי מותר הוא"**. וכדומה. דאס הייסט, דער ראב"ד זאגט, אבער דער ראב"ד האלט אז סימנים בכלל, אזויווי אליעזר, טאר מען נישט טון. ווייל דער ראב"ד זאגט אז דאס שטייט אין דער גמרא, אליעזר עבד אברהם, טאקע דאס איז מותר. פארוואס קען זיין אז אליעזר וועט מען זאגן אז ער האט געטון אן עבירה? ער איז אן עבד פון דער ראב"ד. און די זעלבע זאך זאגט ער אויך אויף דער נעקסטער שטיקל, אויף די "בית תם לכאורה תשליטתו".

סאו סתם ווי האט דער ראב"ד געהאלטן אז די תורה פארציילט דעם מעשה נישט בלגנאי פון אליעזר, נאר די תורה זאגט עס פאזיטיוו, זעט אויס אז ס'קען נישט זיין קיין איסור. רייט. אויך אויף "בית תם לכאורה תשליטתו" זאגט דער ראב"ד אז ס'מיינט נישט אז ס'איז מותר, ס'מיינט צו זאגן אז מ'קען זיך פארלאזן אויף דעם, אז ס'איז גוט. אבער די גמרא זאגט אז דאס איז דוקא דריי מאל. דער רמב"ם ברענגט נישט יענס. דער רמב"ם לערנט עס אז יא, ס'שטייט אז ס'איז מותר, איז וויאזוי זאל איך מיר פרייען? דער ראב"ד ציילט אז ניין, אויב דער ראב"ד האלט אז סימן איז מותר, דאס הייסט ניחוש טאר מען נישט. סאו וואס איז די חילוק לויט'ן ראב"ד פון א סימן און ניחוש? איך ווייס נישט קלאר.

יסוד'דיגע מחלוקת

עס איז אינטערעסאנט, דער רמב"ם האלט אז מ'טוט קיינמאל נישט קיין זאכן בעיסד אויף א סימן. סאו נאר דא זאכן וואס איז... און מ'טוט נישט עפעס. דער ראב"ד האלט אז מ'מעג יא טון זאכן בעיסד אויף א סימן. און וועלכע נישט? נאר געוויסע סימנים, נאר געוויסע... סאו דער ראב"ד, ס'איז א מחלוקת אין הלכה. לויט'ן ראב"ד מעג מען גיין זאגן פסוקי פסוקך און לויט דעם מאכן די שידוך אדער נישט, וכדומה. לויט'ן רמב"ם טאר מען נישט.

פראקטישע נפקא מינה: סימן טוב ומזל טוב

טאר איינער זאגן מיט מיין פרייע. וואס איז ווען מ'זאגט מזל טוב ביי א שידוך? איך מיין צו זאגן אז די פרוי זאל איך מאכן א גוטע מזל, אבער דאס איז נישט קיין איסור, ווייל מ'טוט נישט גארנישט בעיסד אויף דעם. אפילו דער רמב"ם איז מודה אזא זאך, אדער על כל פנים אז מ'מעג זאגן אזא זאך.

לויט דער ראב"ד וועט מען אפילו מעגן מאכן א סימן טוב. ס'איז אינטערעסאנט. מ'דארף פארשטיין וועלכע זאכן זענען אסור מדאורייתא.

קען מען אפשר זאגן במזל טוב? ס'איז פארקערט. ס'איז צו זאגן אז מ'זאל נישט דארפן פרעגן א קער, נאר אונז וואונטשן אז ס'זאל זיין במזל אן קיין שום... איך הער. יא. ס'זאל זיין במזל אן קיין שום... איך הער. יא. ס'זאל זיין על כל פנים.

פרק יא: מנחש, קוסם, מעונן, ואוחז את העינים

הלכה ז (המשך) – קוסם קסמים

Speaker 1:

געגוי, מ'זאל נישט זאגן מזל טוב איז פארקערט, ס'איז צו זאגן אז ס'איז נישט דא קיין מזל טוב. מ'זאל נישט אפילו פרעגן א קל, נאר אים צו וואונטשן אז ס'זאל זיין א מזל טוב און גשם.

יא, סאו על כל פנים, די מפרשים מוטשען זיך אסאך צו לייגן דעם עובד אברהם, וויאזוי מען טוט דאס. איך וויל, ס'איז נוגע למעשה, ס'איז נוגע למעשה, ניין? מ'דארף וויסן. א שטיקל. אקעי, לאמיר גיין ווייטער אביסל.

לשון הרמב"ם: "ואיזהו קוסם"

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ואיזהו קוסם"**. איז עד כאן איז נחש. נחש און קוסם. **"לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל"**. **"ואיזהו קוסם?"** זאגט ער, קוסם איז ענליכע זאכן, ס'איז אביסל אנדערש וויאזוי מען טוט עס. א גאנץ אנדערע זאך. נחש איז סתם מען מאכט א סימן פון עפעס וואס מען הערט. קסם איז א געוויסע הגדת עתידות. ס'איז שוין מער ענליך צו עובד ידעוני, נאר אן אזעלכע fancy זאכן.

"זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום דעתו ותתבטל מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידים להיות, ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו עתיד להיות, או שיאמר שעתיד להיות רעה לזה וטובה לזה, או שיאמר שהדבר פלוני טוב לעשותו והזהרו מכך".

פירוש הלשון

"כדי שישום דעתו" – זיין דעת זאל ווערן משתומם. **"ישום"** מיינט ער זאל ווערןליידיג, ניין? אזויווי **"קום והשם"**, יא, שומם. **"ותתבטל מחשבתו מכל הדברים"** – ער ווערט אינגאנצן ליידיג. ס'איז עפעס א סארט meditation, אויסליידיגן זיין מחשבה. **"עד שיאמר דברים שעתידים להיות"** – ביז זיין מוח ווערט אזוי ליידיג, און וואס ס'פאלט אים איין זענען ריכטיגע זאכן, **"דברים שעתידים להיות"**. **"ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו עתיד להיות"** – ער זאגט דאס גייט זיין אדער גייט נישט זיין. **"או שיאמר שעתיד להיות רעה לזה וטובה לזה"** – אדער ער גייט זאגן עתידות זאכן וואס גייט געשען פאר זיך אליין, אדער ער גייט זאגן די און די זאך איז א גוטע זאך צו טון, אדער **"והזהרו מכך"**, די און די זאך היט אייך אפ פון טון. דאס מיינט עתידות.

ליסטע פון מעשי קסם

וויאזוי טוט מען דאס?

יש מן הקוסמים וואס טוען, עס איז דא די ערשטע וואס טוען עס דורך מחשבה, דורך אויסליידיגן די מחשבה.

העושים, דאס איז א ליסט פון די מעשים. וואס טוט מען דורך מחשבה? א קוסם איז איינער וואס טוט עני פון די מעשים וואס איז גורם אז ס'זאל זיין די תפנה מחשבתי מן הדברים.

יש מן הקוסמים שממשמש בחול ובאבנים, מען טוט עפעס מיט משמש זיין מיט די הענט אויף עפעס, אויף חול און אבנים. **ויש מהם מי שגועה לארץ וצועק**, מען לייגט זיך אראפ אויף די ערד און מ'שרייט. אקעי. **ויש מהם שמתסכל במראה של ברזל או ישעשוע ומדמה ואומר עתידות**, אדער זיי קוקן אויף א... הייסט א סילבער... א קריסטאל באל, אדער זיי קוקן אויף עפעס א שפיגל, אדער אין א גלאז, און זיי זענען מדמה, זיי הייבן אן צו נוצן כח הדמיון און זיי זאגן עתידות. **או יש מהם שאוחז מקל בידו ונשען עליו עד שתפנה מחשבתו ומדבר**, אדער ער האלט אן א רבי'ס שטעקן אין זיין האנט און ער ליינט זיך אן אויף דעם ביז ער קומט אן צו די ליידיגע מחשבה און ער רעדט.

ראיה פון פסוק

און אויף דעם שטייט די נביא... די אלע זאכן זענען סארטן קסם. זאגט ער, **הרי הוא אומר, "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו"**, דער נביא רעדט זיך אפ אז אידן פרעגן עצות פון, איך ווייס נישט וואס, פון עבודה זרה, און דער שטעקן זאגט אים וואס צו טון. פשוט'ע פשט איז ער גערעכט, אז עץ מיינט עבודה זרה, אבער דער רמב"ם טייטשט ליטעראלי דער שטעקן, ווייל ער נעמט דעם שטעקן און ער שלאגט און ער מאכט עפעס מיט דעם שטעקן, און

דער שטעקן זאגט אים, און דאס איז א ראיה פון דעם פסוק אז ס'איז דא אזא סארט קוסם וואס ארבעט מיט א שטעקן. ער שלאגט אדער...

הלכה ח — דין הקוסם והשואל לקוסם

זאגט דער רמב"ם, די אלע זאכן טאר מען נישט טון. **אסור לקסום**, מען טאר נישט טון די קסם, מען טאר נישט זיין די קוסם, און מען טאר אויך נישט זיין דער וואס פרעגט דעם קוסם. אלא, וואס איז דא דער חילוק אין הלכה? **השואל לקוסם מכין אותו מכת מרדות**, מען געט אים נישט קיין מלקות, נאר מען געט אים מכת מרדות, שאל די רבנים, **אבל הקוסם עצמו אם עשה מעשה מכלל מעשה קסם**, אויב ער האט געטון זיין קסם דורך א מעשה, קומט אים מלקות, וויבאלד ער איז עובר אויף די לאו שיש בו מעשה, **שנאמר "לא ימצא בך... קוסם קסמים"**.

קשיא: פארוואס איז מעדיטאציע אסור?

ס'קומט אויס פאר'ן רמב"ם, איך ווייס נישט וואס איז דער פשט, הגאון רבי שמעון מונדשטיין האלט עלעמענטערי אז ס'איז דא אן איסור.

ער רעדט אויך נישט, ער קען נישט מזכיר זיין פארוואס, וואס די זאכן וואס ער היילט אויך טאקע זענען מיט. עס קומט אויס פון די רמב"ם אז עס איז אסור צו מאכן אזוי ווי א מעדיטעישאן מיט א פעולה. עס קען זיין אפילו אן א פעולה זאגט ער אסור, נאר על פי השמועה ומעשה. עס איז זייער אינטערעסאנט, ווייל מיר טארן נישט זיך ארייננוצן די כח הדמיון, עפעס איז זיך מיסינג דא אונזער אינפארמאציע.

Speaker 2:

ניין, מעדיטעישאן מיט זאגן עפעס א סארט עתידות.

Speaker 1:

לכאורה קוקט אין די לשון פון ספר המצות, לכאורה איז כח השערה אדער כח הדמיון, ובאחד מיני עוררות. עס איז אסור צו מעורר זיין די כח הדמיון, זאגט דער רמב"ם.

Speaker 2:

ניין, אבער די ווארט כוסם מיינט נישט די כח השערה, כוסם מיינט זאגן עתידות דורך די כח הדמיון.

Speaker 1:

יעדער איינער וואס האט א דמיון זאגט עתידות, און אויב ער זאגט זאכן וואס זענען נעכטן געווען... ווען מיר פרעגן א מענטש וואס דער ענין פון מעדיטעישאן איז, זאגט ער צו בארואיגן דעם מוח און עס זאל מער קלאר זיין, מען זאל קענען טון זאכן בעסער. און קענען וואס?

Speaker 2:

ניין, קענען... מעדיטעישאן איז נישט פאר קיין עתידות, נישט פון וואס איך ווייס.

Speaker 1:

פארוואס איז טאקע נישט? איך פרעג דעם רמב"ם, פארוואס איז שלעכט? עפעס איז מיך מיסינג. דער רמב"ם זאגט אז עס איז שלעכט. מ'טאר נישט, ווייל וואס? אפשר איז עס אזוי ווי חוקת הגוים. דער רמב"ם לייגט עס אריין אונטער די זעלבע קאטעגאריע ווי חוקת הגוים. אפשר וועגן דעם ווען מען פרעגט א פסוק מעג מען יא, ווייל דער גוי פרעגט נישט קיין פסוק. דער רמב"ם זאגט נישט, דער רמב"ם זאגט א פסוק וועגט אויך נישט, נאר לרפואה מעג מען, ווען עס טוט נישט גארנישט די וועג. אדער וואס סתם מען מאכט אים פריייליך. איי דאונט נאו. איך האב שוין נישט פארשטאנען דאס.

עס איז אינטערעסאנט פון די רמב"ן, אפשר ווייל דער רמב"ם זאגט אז דמיון איז נישט קיין גוטע זאך, און אפשר דארף מען דאס נישט נוצן. אפשר וועט דער רמב"ם אין סוף פרק יא זאגן וואס צו באהאלטן אין דעם. אפשר וועט דער רמב"ם ווייטער... יא, איך מיין אז מיר דארפן פארשטיין פשט אין די רמב"ם, אז דער איסור איז לכאורה אן איסור. ניין? אקעי, עס איז א לאו.

הלכה ט — מעונן

זאגט דער רמב"ם ווייטער, סעיף ט', **"איזהו מעונן?"** וואס איז דאס מעונן? מיר וועלן זען, איך מיין אז מיר זאלן שטאפן דא. מיר זענען שוין געזעסן ארום צוואנציק מינוט, קענען מיר אפשר ענדיגן דעם פרק. טאמער נישט, וועלן מיר עס ענדיגן מארגן אדער שפעטער.

איירעק, מיר זענען ממשיך. א מעונן. **איזהו מעונן**, יא? יא. וואס האסטו געזאגט? **איזהו מעונן**.

האבן מיר געלערנט, איינע פון די... מיר לערנען דא חוקי הגוים און פארשידענע סארטן זאכן וואס זענען ענליך צו כישוף, מנחש, מעונן, און די סארט זאכן.

לשון הרמב"ם: נותני עתים

וואס איז א מעונן? זאגט דער רמב"ם, **אלו נותני עתים**, מענטשן וואס מאכן אפ אז געוויסע צייטן זענען מסוגל'דיגע צייטן, זענען גוטע צייטן. **שאומרים באצטגנינות**, זיי קוקן אויף די שטערנס, און לויט דעם זאגן זיי **יום פלוני טוב, יום פלוני רע**, אדער **יום פלוני איז גוט צו טון דערין מלאכה פלונית, שנה פלונית אדער חודש פלוני איז שלעכט**, און אזוי ווייטער. שוין.

מחלוקת ראשונים אויף דעם רמב"ם

למעשה, איז דא אסאך וואס קריגן זיך אויף דעם רמב"ם. אזוי ווי למשל איז דאך דא די גמרא אז אויב מ'האט א מחלוקה מיט א גוי זאל מען עס טון אין חודש אדר, ווייל אדר איז א געבענטשטע חודש. דער רמב"ם דא זאגט מ'טאר נישט טון אז די חודש איז א גוטע חודש פאר עפעס. און למשל איז דא די מנהג וואס די רמ"א לערנט אז מ'זאל נישט מאכן חתונה סוף חודש וועגן די לבנה איז נישט במילואה, ס'איז נישט קיין גוטע סימן. איז אויך גייט עס לויט די אלע ראשונים וואס קריגן זיך אויף דעם רמב"ם מיט די ענין פון מעונן.

דין מעונן: "אף על פי שלא עשה מעשה"

ווייטער זאגט דער רמב"ם, **אסור לעונן**, מ'טאר נישט טון די... קובע זיין צייטן לויט וואס מ'זעט אין די כוכבים. וואס איז דער רמב"ם? **אסור לעונן, אף על פי שלא עשה מעשה.** מ'טאר נישט קובע זיין א צייט לויט די חכמת הכוכבים, **אף על פי שלא עשה מעשה**, אפילו מ'האט נישט געטון א מעשה, **אלא הודיע**. וואס מיינט קובע זיין א זמן?

Speaker 2:

ניין, יא, דאס הייסט, מ'מיינט צו זאגן נישט קובע זיין א חתונה אין א צייט. מ'מעג זאגן די טאג איז א גוטע טאג, די טאג איז א שלעכטע טאג, אויב מ'איז גארנישט קובע לויט דעם.

Speaker 1:

ניין, ניין, דער רמב"ם זאגט מ'טאר נישט קובע זיין זאכן based off די זאך פון מעונן.

פירוש "לא עשה מעשה"

ווייל עושה מעשה איז אזוי ווי מיר האבן געלערנט פריער, למשל ביי מנחש, ער טוט א מעשה אז ער זאגט **"שחט תרנגול זה"**, און ער איז טאקע שוחט די תרנגול. **לא עשה מעשה**, זאגט ער טייטש, ער זאגט נאר און ער טוט נישט. ס'איז אבער דאך מעונן, טייטש אזוי זאגט דער רמב"ם, אפילו **לא עשה מעשה. להודיע שאותן הכזבים שהסכלים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמה.** ער זאגט אז יום פלוני טוב. די תוספות זאגן טאקע נישט אז יום פלוני טוב. ער טייטשט **"לא יעשה מעשה"**. איך מיין אפשר **"לא יעשה מעשה"** מיינט אז ווען ער האט געטון די מעונן זאך האט ער נישט גענומען קיין פייגל אין די הענט, אדער איך ווייס נישט וואס. ער האט פשוט געזאגט אז יענער טאג איז א גוטער טאג, און לויט דעם זאל מען עפעס גוזר זיין.

Speaker 2:

ניין, ער האט נישט געזאגט גארנישט. ער האט נישט גוזר געווען. אויב ער איז גוזר געווען, האט ער געמאכט א מעשה. ער האט געזאגט די מעשה פון...

:Speaker 1

אוודאי, איך ווייס אז ער האט נישט געמאכט א מעשה? ער איז געגאנגען און געטון.

:Speaker 2

געגאנגען און געטון. דאס איז דאך וואס דער רמב"ם זאגט, **"וכל העושה מעשה"**. יא יא. וואס איז א מעשה? **"וכל העושה מעשה מפני התגנינות זו"**. אויב טוט מען יא דווקא אין דער צייט וואס דער מעונן האט געזאגט, דעמאלטס הייסט עס א מעשה.

:Speaker 1

זאגט ער אז אפילו ער האט נישט געטון א מעשה, ער האט נאר געטון די מעשה מעונן אליין, ער האט געזאגט... ער האט געזאגט... ער איז מדמה געווען **"אותן הכזבים שהסכלים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמה"**, וואס טיפשים מיינען אז ס'איז אמת און ס'איז חכמה, האט ער געטון אן איסור, אבער אויף דעם קען נישט זיין מלקות. אבער אויב טוט מען יא א מעשה, און מ'האט מכוון געווען צו טון אדער גיין אין א געוויסע צייט לויט די צייט וואס די חוברים בשמים, די מענטשן וואס קוקן אויף די הימל וואס רעדן זיך איין אז זיי זעען זאכן אין הימל, **הרי זה לוקה**, ער באקומט מלקות, **שנאמר "ולא תעוננו"**.

הלכה ט (המשך) — אוחז את העינים

וכן, אין **"לא תעוננו"** איז דא נאך א סניף, **איינער וואס מאכט א סארט מעדזשיק**, **"האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה"**. ער האט איינער וואס ווייסט וויאזוי צו מאכן די טריק אז ס'זאל אויסזען פאר מענטשן ווי ער טוט עפעס א וואונדערבארע זאך, און ער טוט עס נישט באמת, ס'איז נאר א מין אחיזת עינים, **"הרי זה בכלל מעונן ולוקה"**, ער באקומט מלקות.

קשיא: שייכות צו מעונן

אויך א פלא, ווייל דאס האט לכאורה נישט קיין שייכות מיט... לויט ווי היינטיגע מעדזשיק שאוס, האט עס נישט קיין שייכות מיט, קיינער רעדט זיך נישט איין אז ער האט כוחות. דער רמב"ם זאגט נישט אז אחיזת עינים מיינט אז מען מאכט א טריק. דער רמב"ם זאגט אז ער מאכט דיך טראכטן אז ער מאכט א טריק. וויאזוי ער ארבעט עס ווייס איך נישט. ס'קען זיין אלעס איז דורך אחיזת עינים עניוועיס, אלעס איז דורך כח הדמיון עניוועיס. דאס ווארט אחיזת עינים איז לכאורה נאר א חילוק. ס'איז דא א מחלוקת וועגן דעם.

אויב איינער זאגט אז אנדערע זאכן, מעשה תמנון, ארבעטן אמת'דיג, קען ער זאגן אז אובות וידעונים מיינט אז איינער וואס מאכט א טריק, און ס'ארבעט נישט אמת'דיג. אבער אויב, ס'איז דא צוויי אנדערע וועגן וואס מ'קען זאגן, אויב ביידע ארבעטן נישט אמת'דיג, אזוי ווי דער רמב"ם גייט זאגן ווייטער, אז אפילו די עבודה זרה גארנישט ארבעט נישט אמת'דיג...

דיון אין אחיזת עיניים, מעונן און חובר חבר

המשך דיון אין אחיזת עיניים און מעדזשיק טריקס

:Speaker 1

דער רמב"ם זאגט אז ער מאכט דיך טראכטן אז ער מאכט א טריק. וויאזוי ער ארבעט ווייס איך נישט. מ'קען זאגן אז אלעס איז אחיזת עיניים עניוועיס, אז אלעס איז כח הדמיון עניוועיס. די ווארט אחיזת עיניים איז לכאורה נאר א חילוק, ס'איז דא אזוויי א מחלוקת וועגן דעם.

דאס הייסט, אויב איינער זאגט אז די אנדערע זאכן, מעשה תעתועים, ארבעטן אמת'דיג, קען ער זאגן אז אחיזת עיניים איז ווען איינער מאכט א טריק און זיי ארבעטן נישט אמת'דיג. אבער אויב ביידע... ס'איז דא צוויי אנדערע וועגן וואס מ'קען זאגן. אויב ביידע ארבעטן נישט אמת'דיג, אזוויי דער רמב"ם גייט זאגן צום סוף אז די אלע זאכן ארבעטן גארנישט נישט אמת'דיג, איז ממילא אחיזת עיניים איז נאר נאך א וועג פון מאכן די זעלבע טריקס. איינער מאכט א טריק דורך דעם וואס ער זאגט אברא קאדאברא, און איינער מאכט א טריק דורך סתם אחיזת עיניים, וואטעווער דאס עקזעקטלי מיינט.

אחיזת עיניים מיינט נישט ער מאכט א טריק, להדיא, ס'מאכט מעדזשיק, ווייל מעדזשיק האט דאך אויך א שקר. אדער זאגסטו פארקערט, אויב איינער טראכט יא אז אלעס ארבעט, קען ער אויך ווייטער טראכטן אז ס'איז דא כישוף וואס ארבעט דורך איינע פון די וועגן, און ס'איז דא איינער וואס ארבעט דירעקט אויף דיינע אויגן, וואס איז ווייטער עפעס א מעדזשיק. פארשטייסטו אזוי?

איך מיין אז ער צייכנט צו אז אין ספר המצוות איז דער רמב"ם אביסל בעסער מסביר. ער זאגט אז די זאכן טוט מען, וואטעווער מ'האט טריקס אזוויי מ'טוט עס, אבער מעונן טאקע איז מער אזוויי מ'זאגט אז ער זעט עס אין די שטערנס, אדער ס'איז דא מענטשן וואס זעען מער געריבן און זיי מאכן מיט זייערע הענט זאל אויסקוקן ווי זיי טוען עפעס זאכן וואס איז וואונדערבאר, טאקע מעדזשיק.

דער רמב"ם'ס טעם פון איסור: אפנארן מענטשן פון מציאות

און דער רמב"ם זאגט אז די איסור איז ווייל מ'רעדט איין פאר מענטשן אז מ'קען טון אוממעגליכע זאכן. מ'מאכט מענטשן זאלן גלייבן אין אלטערנאטיוו מציאות'ן. מ'נארט אפ מענטשן. ס'איז זייער וויכטיג אז מענטשן זאלן זיין קלוג. איך מיין מ'וועט לערנען ביי די סוף, איך מיין אסאך מוסר השכל פון די רמב"ם איז אז ס'איז דא א מצוה פאר א מענטש צו זיין קלוג און נישט זיין א טיפש.

און אויב א מענטש פארלירט זיין סענס אוו ריעליטי און ער ווייסט נישט וואס יא און וואס נישט, ער רעדט זיך איין אז מענטשן קענען טון אוממעגליכע זאכן... אפשר די זעלבע איסור וועט אויך זיין אז איינער וואס גלייבט נישט אז מענטשן קענען טון וואס זיי קענען יא טון. אבער על כל פנים, א מענטש דארף וויסן וואס א מענטש קען יא טון און וואס א מענטש קען נישט טון.

און אויב מ'נארט יענעם אפ און מ'מאכט יענעם גלייבן אז מ'קען טון וואונדערבארע זאכן, צו מ'טוט עס ממש ווי א שווינדל, אזוויי מ'מאכט עפעס געוויסע תנועות מיט די הענט וואס מאכט סאונדן, אדער מען מאכט עס מער אפשר ווען דער מענטש אליין גלייבט אין דעם. איך ווייס נישט וואס פונקטליך איז דער חילוק צווישן דעם ווען מען טוט עס ביי אחיזת עיניים און די אנדערע.

:Speaker 2

ניין, דער חילוק איז אז אחיזת עיניים איז ווען ער אליין ווייסט אז ער נארט יענעם אפ. די אנדערע פאל איז ווען ער אליין מיינט אז ער קען.

צוריק צו די הלכה: אחיזת עיניים איז די ערשטע מעשה

:Speaker 1

אקעי, לאמיר צוריקגיין, לאמיר זאגן אביסל פשוט'ער. ביז יעצט האבן מיר נישט געזען קיין איינעם וואס טוט עניטינג וואס אונז רופן מעדזשיק, ער טוט זאכן, האבן מיר נישט געזען קיין איינע פון די איסורים וואס איז געשטאנען א מנחש, וואס ער זאגט נאר, ער טוט נישט אנדערע זאכן. ער זאגט ווען ס'גייט זיין, אדער ער זאגט חסידות. אחיזת עיניים איז די איינציגסטע, די ערשטע איז נאר דאס. ס'איז נישט דא קיין אנדערע, ס'איז נישט דא. אפשר וועלן מיר באלד זען וואס מיינט מכשף. למשל, ער מאכט יענעם זאל מיינען אז ער קען פליען, למשל.

:Speaker 2

אה, דער רמב"ם געדענק איך גאר, וואס ער נעמט ארויס א רעביט פון זיין הוט, ממש די דוגמא. דאס איז נישט געווען פון די פריערדיגע, ס'איז נישט געווען קיין אנדערע פריערדיגע זאך וואס איז געשטאנען אז דאס איז א זאך וואס ער טוט. אבער דאס איז דאך אחיזת עיניים.

דיון: צי איז א מעדזשיק שאו אסור?

Speaker 1:

סאו לויט דעם, דאס וואס מיר האבן יעצט געשמועסט, אז איינער וואס איז א מעדזשיק שאו, ער זאגט קלאר אז איך האב א טריק וויאזוי איך טו עס, אז איר זאלט נישט מיינען אז איך בין עפעס א סופער יומען, איז נישט עובד. ווייל דער רמב"ם זאגט אז די עבירה איז ווייל מען נארט יענעם איין אז מענטשן קענען טון זאכן וואס זיי קענען נישט. ס'איז א חלק פון אייננארן.

Speaker 2:

איך ווייס נישט, איך ווייס נישט. דאס זאל מען פרעגן די רבנים. איך ווייס נישט. פאר דעם בין איך דאך דא. אה, ס'פרעגט זיך די שאלה. אבער דער רב וויל מקיל זיין, איך פרעג נישט.

איך ווייס נישט, דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא אן איסור פון מעונן. דאס איז פונקט אזוי ווי... מען קען זיך דאך דינגען אויף די רמב"ם. מען קען זיך דינגען אויף די רמב"ם אז ער זאגט פאר צוויי ריזענס, אבער לויט'ן רמב"ם קען זיין אז ס'איז אסור. אזוי ווי לויט'ן רמב"ם איז זיכער אסור חתונה צו מאכן דינסטאג ווייל ס'איז יענע צייט, ס'איז אן איסור דאורייתא לויט'ן רמב"ם. נאר וואס דען, דער רמ"א זאגט אז מ'זאל אזוי טון, דאס איז ווייל ער איז בכלל מחולק אויף די רמב"ם, ער גייט נישט אין שיטת הרמב"ם.

דער רמב"ן איז מאריך, איך מיין פארקערט, ס'איז נישט אז ער גייט נישט אין שיטת הרמב"ם, דער רמב"ן בכלל האלט נישט אז דאס איז די פשט פון מעונן, און ער דינגט זיך אויף די הלכה. אבער לויט'ן רמב"ם איז עס אסור. איך מיין אז ס'איז דא א מחלוקת.

Speaker 1:

אחיזת עיניים איז א זאך פאר זיך. סיי ווי, אבער פארוואס דער רמב"ם האט עס... איי, יענץ האט צו טון מיט די מחלוקת ראשונים וועגן אסטראלאדזשי, צו די וואס האבן געגלייבט אז מ'קען יא זען זאכן.

אבער ס'איז נישט נאר פון יא ארום. אקעי, בקיצור, מ'קען עס אריינגיין. אבער ס'איז דאך פיל לויט'ן רמב"ם, דו גייסט אריין אין א טייל פון א מצוה. ווייל פארוואס איז עס אסור? אויב ס'איז לויט'ן רמב"ם איז עס אסור, איז עס אסור. אויב לויט א צווייטער זאגט אז ס'מיינט עפעס אנדערש, "אוחז את העיניים" און פארשטייט נישט די גמרא, איז עס מותר. דארף מען וויסן וואס...

אקעי, מיר וועלן זען. איך מיין ווען דער רמב"ם ענדיגט די פרק איז ער אביסל בעסער מסביר די סיבת האיסור. אפשר דארט וועלן מיר קענען פארשטיין. אבער אגעין, די הלכה איז נישט תלוי לויט די סיבה. די הלכה קען זיין...

הלכה vs. טעמי המצוות

דער רמב"ם גיבט דיר אסאך מאל א קלארקייט. ס'איז גוט צו פארשטיין די דרשה, די מוסר השכל, אדער וואטעווער יו וואנא קאל איט, אבער ס'קען זיין אז די הלכה בלייבט הלכה. דא קען זיכער זיין אז דער רמב"ם וואלט געזאגט אז די מעדזשיק טריק איז אסור מן התורה.

Speaker 2:

נא, אויב ער זאגט דיר קלאר, "ס'איז א געים, איך קען דיר אויסלערנען וויאזוי מ'מאכט עס"?

Speaker 1:

לאמיר טראכטן אריין. וואס הייסט ער זאגט דיר קלאר? פארוואס גייסטו צו די טריק? ס'איז זייער שיין, ס'איז זייער אינטערעסאנט.

Speaker 2:

געוועינליך א חלק פון מעדזשיק טריקס איז געוועינליך אז ער ווייזט, איין מעדזשיק ווייזט ער וויאזוי ער טוט עס, און די אנדערע דארפסטו...

Speaker 1:

ניין, דאס טוען נאר די פרומע מענטשן טוען דאס ווייל זיי מיינען אז דאך דעם וועלן זיי נאכגעבן פאר'ן רמב"ם. איך בין נישט אזוי זיכער.

Speaker 2:

אקעי, פארוואס זאגט ער נישט קיין נעמען?

Speaker 1:

א חלק פון די אינטערעסאנטקייט פון די שאו איז, מ'ווייזט נאר איינע פון די טריקס ווייזט מען וויאזוי די טריק ארבעט.

Speaker 2:

ניין, דאס איז פלעין נישט ריכטיג. די נארמאלע מענטשן וואס מאכן די מעדזשיק טריקס, זיי ווילן מ'זאל מיינען אז... שפעטער קומט אויס איבער וואס זיי שעמען זיך, זיי זאגן זיי האבן אונז פארנארט.

Speaker 1:

אויב איז דא א מעדזשיק מען וואס באמת קויפט ער אז ער האט סופערנעטשורעל כוחות, דעמאלטס ענליך קען מען זאגן לויט'ן רמב"ם. אבער דו קענסט אויך קויפן א מעדזשיק טריק שאו, און מ'קויפט אפאר באקסעס מיט אפאר אייערס...

לאמיר געדענקען איין זאך: ס'איז דא הלכות און ס'איז דא טעמי המצוות. דער רמב"ם זאגט נישט אז די איסור איז צו זאגן שקר. שקר איז אן אנדערע איסור אין די תורה. ס'איז דא א ספעציעלע איסור צו מאכן יענעם טראכטן. דאס זאגט דער רמב"ם. דער רמב"ם רעדט עקזעקטלי ווי יעצט, ער זאגט "אנשים פתאים ומהודרים" וואס מ'טוט אזעלכע זאכן. אין די רמב"ם'ס צייטן האט מען אויך געטראפן מענטשן וואס האבן געוואוסט, דער וואס האט זיך אביסל אינטערעסירט האט געוואוסט וויאזוי דאס ארבעט. ס'איז גארנישט אנדערש היינט ווי דעמאלטס. דער רמב"ם האלט אז דאס איז אסור.

די שאלה איז וואס דו טוסט מיט'ן רמב"ם. וואס זיי זוכן א היתר, א וועג ארויס, קען זיין. אבער איך זעה נישט אז מען קען זאגן אז ווייל דער טעם איז נאר... און חוץ וועדן וואס איך בין נישט זיכער אז ס'איז ריכטיג.

אין אנדערע ווערטער, אויב איך נאר דיך... למעשה, דיינע אויגן זעהט אויס איין זאך און דער פאקט איז אנדערשט... קען זיין אז דאס איז אויך די פראבלעם.

נישט נאר וואס ער ווייסט נישט... נאר ער זוכט אפצונארן די אויגן.

Speaker 2:

יא, ער ווייסט... מעונן! מעונן! עס שטייט אין גמרא. מעונן - זה המאחז את העיניים.

Speaker 1:

אקעי, דו זאגסט אזוי... איך קען נאך זאגן, באט... מעונן טייטש דאס לויט דעם רמב"ם.

Speaker 2:

ניין, דער רמב"ם זאגט נישט, דאס זאגט דער רמב"ם אין הלכות עבודה זרה.

הלכה יא: חובר חבר

Speaker 1:

יעצט גייען מיר צו חובב... יעצט גייען מיר צו חובב.

זאגט דער רמב"ם, **איזהו חובב?** ווייטער שטייט מעונן, **וחובב חבר**.

די נעקסטע זאך, נאך א סארט חוקת הגוי וואס עס האט א שייכות צו כישוף, איז דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא די אלע זאכן.

Speaker 2:

ניין, **איזהו חובב?** ער הייבט אן איזהו חובב, ער זאגט נישט... קיינמאל דעם פסוק וואס דו זאגסט אים, שנקדמה.

Speaker 1:

ער האט נישט געברענגט דעם פסוק.

Speaker 2:

ניין, ער פירט אויס... שנאמר, ער פירט אויס, יא, איך ווייס נישט.

Speaker 1:

אבער ווען ער האט אויסגערעכנט אלע מצוות האט ער יא געזאגט, שלא לקסום, שלא לעונן, שלא לנחש.

Speaker 2:

ער האט פריער געזאגט, שלא לעונן, שלא לנחש.

Speaker 1:

יעצט זאגט ער, וואס איז דער שלא לעונן? אקעי, **איזהו חובב?** וועלכע גייט דאס? ווי לאנג ס'איז...

אקעי. אקעי. ער געוועינטליך זאגט נישט... ער געוועינטליך שטימט נישט אויף דעם וואס ער זאגט פריער...

אקעי. ער זאגט געוועינטליך צו זיך נישט צומיך אויף דעם וואס ער זאגט פריער.

לא ינחש איז איין זאך.

די הגדרה פון חובר

און איזהו חובב? זאגט דער רמב"ם, **זה שמדבר דברים שאינם לשון עם**, א מענטש רעדט עפעס א מיסטיקל לענגווידזש, ער רעדט ווערטער וואס קיינער פארשטייט נישט וואס עס מיינט, **ואין להם ענין**, ס'האט נישט קיין אמת'ע טייטש.

ומעלה על דעתו בסכלותו שאותם הדברים מועילים. ער רעדט זיך איין אין זיין טיפשות אז די ווערטער זענען מועיל, אזוי ווי מען זאגט אבּרא קאדאברא, יא, אברא - איך בין באשאפן, קאדאברא - מיט מיינע ווערטער, דאס איז וואס איך ווייס, דאס איז די ריכטיגע ארידזשינעל טייטש פון אברא קאדאברא.

אבער בעסיקלי אז איך גיי זאגן מיסטיקל ווערטער, ספּעשילע ווערטער, וואס ער זאגט...

Speaker 2:

ניין, אבער אברא קאדאברא אליין האט אין זיך די עברא קאדעברא, אזוי ווי איך באשאף מיט מיינע ווערטער, בורא אומר ועושה...

דוגמאות פון חובר

Speaker 1:

דער רמב"ם זאגט, א מענטש וואס רעדט זיך איין אז אויב ער גייט זאגן... ספעציפישע הייליגע ווערטער, ס'איז דא געוויסע לחש, גייט עס האבן א השפעה. **עד שאמרו**, זיי רעדן זיך איין, **שאומר כך וכך על הנחש שלא יזיק.** איינער ווייל ס'איז דא א שרעקעדיגע נחש אין דער שטאט, ער גייט זאגן ספעציפישע ווערטער פאר'ן נחש, ער גייט אים באשווען מיט א לחש. אדער ער זאגט אזוי אויף א מענטש, ער זאגט פאר'ן מענטש, "איך גיי זאגן אויף דיר די ווערטער, און דו גייסט נישט קענען ווערן ניזוק פון די שלאנג".

ואוחז בידו בשעה שמדבר, בשעת ער זאגט די פלא'דיגע ווערטער, ווען ער רעדט זיינע ווערטער, האלט ער עפעס א ספעציעלע אייטעם אין זיין האנט, **מפתח או אבן או קערה וכיוצא בהן, הכל אסור.** די אלע זאכן איז אסור.

אה, וואס פעלט אויס די מפתח או אבן אוחז? ווייל דאס קען אונז מאכן אז ס'איז דא א לחש שיש בו מעשה, רייט? אזוי ווי א גאנצע צייט זוכן מיר אז ס'זאל זיין א מעשה. קוקסטו ער זאגט, "ואוחז עצמו".

חובר שיש בו מעשה - חייב מלקות

זאגט ער, **וחובר עצמו שהוא החובר**, איך יא, דער קליינט, דער חובר... ס'איז דא דער וואס פרעגט ביים חובר, דער חסיד וואס גייט צום איש החובר, און ס'איז דא דער חובר אליין. דער חובר וואס האט געהאלטן עפעס אין זיין האנט ווען ער האט געזאגט די ווערטער, אויב ער האט געטון עפעס א מעשה אין די ביורא, ער האט עפעס געטון ווען ער האט גערעדט, ווייל רעדן אליין איז נישט קיין מעשה. **אפילו אם לא היה שם אלא**, אפילו אויב די זאך איז געווען אז ער האט געמאכט תנועות מיט זיינע הענט, מיט זיינע פינגערס, **הרי זה לוקה**, ער באקומט מלקות, **שנאמר "לא ימצא בך... קוסם קסמים"** וגו', די גאנצע לשון הפסוק, און די לעצטע זאך איז **"וחובר חבר"**.

זייער גוט. מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, מנחש, מכשף, וחובר חבר. די חובר חבר איז דאך איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס, זיבן, אכט. אכט זאכן, קוקסטו שוין, די אלע זאכן מער וויניגער לערנען מיר אז ס'איז דא א מעשה און א מעשה און א מעשה. אפאר האט שוין דער רמב"ם געלערנט, און אפאר גייען מיר נאך זען ווייטער.

הלכה יב: חובר בלא מעשה - פטור פון מלקות

שו"ת הרמב"ם, "אבל אם דיבר דברים אלו", איינער וואס איז געווען א חובר אבער ער האט עס געטון אן א מעשה, **"לא הניד לא אצבע ולא ראש"**, ער האט נישט געשאקלט א האנט אדער א קאפ, **"ולא היה בידו כלום"**, ער האט גארנישט געהאלטן אין זיין האנט.

ווייל דאס איז זייער שווער, ווייל אונז שאקלען זיך יעדער ווען מ'רעדט. יא, אבער דאס מאכט נישט א לחש שיש בו מעשה. איך זאג, ווען איינער רעדט און ווען מ'רעדט מאכט מען א באדי לענגווידזש, הייסט עס א מעשה? ניין, אוודאי נישט. דא רעדט מען ווען ער האט אין זין אז ער האט א געוויסע וועג וויאזוי ער מאכט מיט און דאס איז א חלק פון די...

Speaker 2:

ניין, נישט קלאר אזוי. ווייל אויב איינער האט א ריפלעקס פון זיין באדי ווען ער רעדט, ער וויל נישט, פארוואס שאקלט ער זיך ווען ער רעדט? ווייל ער וויל, וויאזוי מ'זאגט אין א דרשה, "עס איז פארט פון די מעשה". ניין, ניין, ניין. אויב איינער גייט געבן איינעם מלקות ווייל ער האט זיך געשאקלט ביים רעדן, האט ער געגעבן א איד מלקות, איז ער עובר אויף בל תוסיף.

Speaker 1:

ניין, ער זאגט דאך קלאר אז ער האט געמאכט געוויסע מעשים מיט זיינע הענט.

חובר חבר – לאו שאין בו מעשה, יישוב הדעת, ולוחש על מקום הנשיכה

דער דין פון איינער וואס גייט צום חובר – לאו שאין בו מעשה

Speaker 1: נו, און איך פרעג דיך, ווען יודען דאווענען און זיי שאקלען זיך, איז דאס א פארט פון די ריטשועל פון דאווענען?

Speaker 2: ניין.

Speaker 1: **וכאין אדם סומך ידו על החובר**, אדער דער מענטש וואס איז געגאנגען צו א חובר חובר. ס'איז דא איין וועג וויאזוי ס'איז א לאו שאין בו מעשה, איז ווען דער חובר האט גארנישט געמאכט קיין שום מעשה, ער האט נאר גערעדט. אדער ווען דער מענטש איז געגאנגען צו דעם חובר חובר, און דער חובר האט געמאכט אותן הקולות, דער חובר האט עס געמאכט, דער חובר מיינעך האט עס געמאכט. אבער דער מענטש וואס איז געגאנגען צו דעם חובר, דער מאמין אין דעם, איז ווי יושב לפניו, ער איז זיך דארט מדמה לו שיש לו בזה הנאה, ער רעדט זיך איין אז פון דעם גייט ארויס א תועלת, אז איך ווייס אז ער גייט נישט קענען ווערן געביסן פון דעם שלאנג, איז דאס ווען א פעלער פון א לאו שאין בו מעשה.

וואס טוט זיך פון א לאו שאין בו מעשה? איז נאך אלץ דא עפעס א געוויסע סארט מלקות. וועלכע מלקות? **מכין אותו מכת מרדות, משום נשתתף בזיכלוסא דחובר**, ווייל ער איז געווען א חלק פון א עבירה, ער האט זיך משתתף געווען מיט די טיפשות פון דעם חובר חובר.

Speaker 2: סאו יא, אבער די פוינט איז, סאו יעדע לאו שאין בו מעשה איז דא א מלקות מדרבנן?

Speaker 1: ניין. סאו פארדעם זאגט דער רמב"ם די טעם, אז דו גייסט, סאו א גאנצן, קענסט זאגן וואס גיי איך? דו גייסט ווייל דו האלטסט אז

ס'גייט העלפן, סאו די גיין איז שוין א מדרבנן א תקנה מ'זאל געבן מלקות. ס'איז אן עקסטערע דין, אדער אפשר איז יא, דו וועסט נישט באקומען מלקות דאורייתא, וועסטו באקומען מלקות דרבנן? יעדע מאל ביי א לאו שאין בו מעשה? ס'איז דאך מן הסתם געווען א מקום ניין.

איך מיין צו זאגן, ווייל דו קענסט לערנען צוויי וועגן פארוואס א לאו שאין בו מעשה באקומט מען נישט קיין מלקות. דו קענסט זאגן אז א לאו שאין בו מעשה קען מען זיך נישט פראוון אז דו האסט געטון עפעס, אדער ס'איז נישט גענוג שטארק. וואלט דאך מדרבנן אויך געווען די זעלבע פראבלעם. דא זעט אויס אז די לאו שאין בו מעשה איז פשט אז די מער חמור'ע זענען ווי מדאורייתא, און ווען ער טוט א מעשה, אבער מדרבנן, אדער ס'איז אסור אפילו אן דעם איסור איז עס עניוועי, אבער מלקות איז דא מלקות מדרבנן ווען ער טוט אן א מעשה, וויבאלד אז ער איז נישט שותף בשכל'ס החובר, ווי אזוי ער רופט עס.

Speaker 2: זייער גוט.

די קולות והשמות המשונים המכוערים — וואס איז חובר חבר

Speaker 1: גייען מיר ווייטער. זאלסט וויסן, ער רעדט דא צו זיך אליינס, דו ווערסט דא עקסייטעד, וואו, ס'איז דא דא אזויפיל אינטערעסאנטע מיני כוחות. זאלסט וויסן, **"אלא שהם הקולות והשמות המשונים המכוערים"**, די קולות וואס מענטשן רעדן ארויס ביים טון איינע פון די מיני כישוף וואס ס'איז אויסגערעכנט, אדער מען רופט אן געוויסע נעמען, געוויסע שמות. שמות מיינט אזוי ווי איינער נעמט פון מלאכים, אדער וואטעווער נעמען צו וועם ער רופט. משונים, ס'איז אזוי ווי מאדנע, און זיי זענען מכוערים.

וואס זענען זיי מכוער? ווייס איך נישט, ווייל זיי האבן נישט קיין מינינג.

Speaker 2: ניין, ווייל זיי האבן נישט קיין מינינג.

Speaker 1: אבער פארקערט, אויב ס'האט א מינינג, איז דאך האט עס א געוויסע שיינקייט. אבער דער רמב"ם טענה'ט אז ס'איז **"אין להם ענין"**, ס'האט נישט קיין שום ענין, ס'מיינט נישט גארנישט.

Speaker 2: דאס איז משונה, למשל דו האסט געזאגט אז ס'איז איין לשון עם ועם, ס'איז נישט קיין...

Speaker 1: ס'איז צוויי זאכן: איין לשון עם איז משונה, און "אין להם ענין" איז מכוער, וואס דאס איז סתם צירוף אותיות וואס מיינען נישט גארנישט. ס'איז עקלדיג.

ס'איז א פלא, ווייל וואס געשעט ווען ער זאגט יא זאכן וואס האט יא א מינינג, וואס מיר וועלן שפעטער זען אז ער ברענגט א פסוק? דעמאלטס איז נישט קיין איסור פון חבר חבר, ס'איז אפשר אן אנדערע איסור.

Speaker 2: חבר חבר?

Speaker 1: ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל די אלע זאכן קענען דאך גיין צוזאמען. אמאל איז דא איינער וואס מאכט סיי ער זאגט פאני ווערטער, און סיי ער מאכט א קשר, און סיי ער מאכט די אלע זאכן.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: אבער יעדע איינע פון זיי איז עקסטער, דער רמב"ם מאכט זיי עקסטערע, עקסטערע לאו'ן אזוי ווי. די נקודה אז אסאך מכשפים אין די קדמונים האבן געהאט די ענין פון זאגן אזעלכע פאני אותיות, ווערטער וואס מיינען גארנישט, דאס איז דער נוסח פון דער חבר.

דער רמב"ם זאל נישט מיינען אז די איסור דערפון איז ווייל זיי האבן א כח, און איך וויל נישט אז זיי זאלן נוצן עפעס א כח. נאר פארקערט, **"לא ירעו"**, זיי קענען נישט מיט דעם קיין שלעכטס טון, **"וגם היטב אין אותם"**, ער ברענגט א לשון הפסוק. זיי טוען נישט מיט דעם נישט קיין שלעכטס, נישט קיין גוטס.

Speaker 2: דאס גייט ער זאגן אין די ענד, יא.

Speaker 1: אבער ס'קען דאך זיין אז ער וויל זאגן אז אויב ס'וואלט יא געהאלפן וואלט ער אפשר געווען מותר.

Speaker 2: פארקערט, דאס גייט ער זאגן אויך דעם ענין.

Speaker 1: פארקערט, ער קען דאס זאגן פארקערט, איינער וואלט געטראכט אז די עבירה איז ווייל ער ניצט שלעכטע כוחות, אדער ער ניצט כוחות פון רשעות, אדער ווייל ער טוט אים שלעכט, ער מאכט אים קאליע. לויט דעם איז דאס א פנים וואס דו זאגסט, איך פארשטיי וואס דו מיינסט.

Speaker 2: אקעי, אבער וואס קומט דאס דא אריין?

Speaker 1: ס'קומט דאך דא אריין ווייל דער רמב"ם וויל דאך פארציילן אז די איסור איז די איסור פון זאגן ווערטער וואס העלפן נישט, אפשר דאס איז די הגדרה פון די איסור. אדער אפשר וויל ער מסביר זיין וויאזוי א אוחז עינים איז בכלל מכשף, מיט דעם וועג זענען זיי ביידע די זעלבע, ווייל אוחז עינים איז בסך הכל ניצט א טריק, אדער ער גלייבט אפילו נישט אין וואס ער אליין טוט.

Speaker 2: ניין, אבער דא רעדט ער ספעציפיש פון די שמות פון די חובר חבר, אוחז עינים איז אן אנדערע זאך.

Speaker 1: אה, אה, נאר א מינוט. די כללות איז שבת, ס'איז ספעציפיש די נושא פון חובר חבר.

Speaker 2: אקעי, יא.

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, ס'איז ספעציפיש די נושא.

Speaker 2: אקעי.

מי שנשכו עקרב או נחש — לוחש על מקום הנשיכה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, עפעס האט א קשר, מ'האט דאך געזאגט דא אז א חובר חבר איז ניצול צו ווערן פון א נחש און א עקרב. זאגט ער אזוי, **מי שנשכו עקרב או נחש**, ס'איז א זאך וואס מענטשן טוען, מ'זאגט א לחש אויף די מקום הנשיכה, מ'בייגט זיך צו צו די מקום הנשיכה, מ'זאגט א לחש, ווייסט וואס איז א שטיקל תפילה, ס'איז חובר חבר.

זאגט דער רמב"ם, מותר, מ'מעג עס יא טון, **מ'מעג יא ללחוש על מקום הנשיכה, אפילו בשבת**, ווייל שבת טאר מען נישט טון געוויסע רפואות, רפואה בשבת האט אסאך הלכות, דאס מעג מען טון אלס חובר חבר, און מ'מעג עס אויך טון אלס שבת.

Speaker 2: רפואה בשבת איז אסור חוץ אויב ס'איז א סכנה.

Speaker 1: רפואה דעלמא בעלמא, ס'איז דא רפואות וואס איז אסור בשבת. אבער דאס מעג מען טון **כדי ליישב דעתו ולחזק לבו**. פון וואס? זאגט דער רמב"ם, **לאו רפואה היא**, רפואה איז עס נישט.

Speaker 2: לכאורה איז עס ענליך צו חובר חבר.

Speaker 1: וואס הייסט ענליך צו? ס'איז עס.

Speaker 2: אפשר זאגט מען נישט דווקא דברים שאין להם לשון עם, און אנכאפן זאכן, אפשר דאס איז אן אנדערע מין לחש, נישט אזא דראמאטישע.

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, פשיטא, איינער וואס איז א דבר מועיל כלום, ס'איז צו זאגן אז מ'זאגט זאכן וואס זענען נישט מועיל כלום, אבער עולם כמנהגו נוהג, אבער היות דער מענטש איז אין א סכנה, און ווייל ער איז אין א סכנה איז ער אויך אין פאניק, איך מיין דאס איז דער פשט, און ער איז יעצט דער חולה נעבעך זייער אנגעשטרענגט. **התירו לו מטריחין כדי שלא תטרף דעתו עליו**, האט מען אים מתיר געווען אים צו מאכן אין זיינע אויגן, אים טון זאכן וואס ער מיינט, וואס ער רעדט זיך איין אז עס גייט אים העלפן.

Speaker 2: ער זאגט אז ער האט ארויסגענומען א שלאנג פון זיין הויט, און ווייל ער האט עס ארויסגענומען פון זיין לאך, אבער דא טוט ער דאך טאקע, ווייל יישוב דעתו פון מענטשן איז די נפש פון דעם מענטש, אז ער פילט זיך שלעכטס.

Speaker 1: מ'איז מתיר געווען די לב פאר א חולה, אדער ס'שטייט דא אפילו ס'איז נישט ממש א לב, נאר אפילו אפשר איז עס א סניף דערפון.

Speaker 2: ס'איז אמת אזוי, ווייל ער זאגט נישט דא, ווען מ'טוט די לוחש, אפשר טוט מען עס נישט די וועג, ער זאגט אבער נישט די וועג, ער זאגט אז מ'איז נישט נושך אינ'ם, איך ווייס נישט וואס.

Speaker 1: ניין, ס'קען זיין אז ס'איז אזא לב, און נישט ממש אן עכטע.

Speaker 2: פארוואס זאל מען נישט דעמאלט זאגן אז ווען מ'טוט דאס, זאל מען זאגן פאר דעם מענטשן, "דער לחש ארבעט נישט, ער גייט נאר בארואיגן"?

Speaker 1: נאר דאס איז נאר ווען מ'נארט אים אריין, איינער וואס איז אוודאי, אוודאי, יא, אז דא איז דא לב, איז דא פיקוח נפש. דא איז פארשטאנען געווארן זיך צו בארואיגן די חולה. מ'איז נאר מתיר פאר א חולה וואס מ'ווייסט אז ס'גייט אים בארואיגן.

Speaker 2: אוודאי, אויב ער האט נישט געווען אין א חסרון הדעת, לאמיר טון די וועלט אריין, חוץ אויב דו מיינסט אז עס העלפט ממילא, אבער דער רמב"ם וואס האלט אז פשוט'ע פשט קען מען זאגן אין די גמרא אז ס'העלפט.

Speaker 1: ממילא אז ס'העלפט איז דאך פשוט אז מ'מעג, ווייל ס'איז פיקוח נפש אדער אזא סארט זאך. אויב דער רמב"ם וואס האלט אז ס'העלפט נישט, ממילא איז ער פארענטפערט פארוואס מ'מעג, ווייל ס'איז אסור יישוב הדעת.

Speaker 2: אין די זעלבע וועג ווי דעם יישוב הדעת, יא, דו פארשטייסט אז יישוב הדעת איז א היתר אויף איסור פון חילול שבת?

Speaker 1: הגם אפשר איז עס נאר מדרבנן די איסור פון נישט ארויסגיין מיט א קמיע, און ס'איז אפילו אויף דאורייתא, ס'איז נישט אזוי, דא וואלט עס נישט געווען, ווייל דאס איז נישט קיין איסור שבת, אבער לאמיר זאגן אז ס'איז מתיר איסורים, פארוואס? ווייל יישוב הדעת איז א זאך, דאס זאגט דער רמב"ם.

אויב אזוי פארשטיי איך אז יישוב הדעת איז מתיר אויך די איסור חובר חבר. ס'איז נישט איינע פון די איסורים וואס מ'דארף זיך מוסר נפש זיין, עבודה זרה, מ'דארף זיך מוסר נפש זיין, אמת רעדט מען פון עבודה זרה. ס'איז אזא סארט איסור וואס מ'איז מתיר, אזוי סאונדט עס.

Speaker 2: אבער ס'קען נישט זיין אז חובר חבר זאל זיין מותר פאר א מקום סכנה, ס'איז דאך דאס אז מקום סכנה איז דאס מותר.

Speaker 1: ער ברענגט נישט די שטיקל חובר חבר, איך זע נישט וואו ס'זאל דא שטיין. ער ברענגט אבער די מאירי וואס גייט געוועגליך מיט'ן רמב"ם אין די זאכן, און ער זאגט טאקע אז ס'איז איסור חובר חבר, אבער וויבאלד ס'איז א דבר שאין בו מעשה, אפשר א כותב וואלט נישט מותר געווען, אבער די חובר חבר זעט ער וואס פאר א לייכטערע איסור ס'איז, און מ'איז מתיר במקום סכנה.

דרך אגב, ס'איז נאר פאר די נארישע מענטש וואס האט נישט געלערנט קיין רמב"ם, וואלט ער געוואלט אז ער העלפט נישט. איך קען מיט'ן רמב"ם מיט די ווילן אזוי ווי אז די וואס איז לוחש זאל וויסן אז ס'איז איינער מויל קלעמען, און ער טוט עס נאר כדי שלא תטרף דעתו, ס'איז א חלק פון די היתר, דעמאלטס איז מיר כוואל נישט קיין לייב.

Speaker 2: ניין, ניין, אנדערשטענען. עדיין, again, איז אויף דיין הערטע, וואס האסט מחדש געווען די פריערדיגע עשר.

Speaker 1: אבער די רמב"ם האט נישט זאגט קיין איין האנטער.

Speaker 2: אבער דער סיפור פשטות איז פארנטפערן די גמרא'ד, וואלט עס איז מותר, דער רמב"ם, איך מיין אז דער אלישיב דארט, "לחזק לבו", איז נישט נאר אז דער מענטש זאל זיין רואיג, נאר דאס וואס דער מענטש איז רואיג העלפט אויך אז דער רעל זאל זיך שוין דערשטעלן אויסגיין.

הלכה יב: לחישה על נשיכת עקרב בשבת – דער "פלאסעבא עפעקט" אין רמב"ם

דער רמב"ם'ס היתר: לחישה בשבת ביי סכנה

ער זאגט, ווען ס'העלפט, וואלט מען פארשטאנען פארוואס ס'איז מותר. אז ס'העלפט נישט, איז דאך אלץ מותר ווייל דער המון עם גלייבט אין דעם.

און אדרבה, דער רמב"ם איז מסכים, איך מיין ער זאגט עס בפירוש אין מורה נבוכים אויף געוויסע אנדערע זאכן וואס די גמרא האט מתיר געווען, אז אדרבה, דער וואס האט געלערנט רמב"ם און ער האלט אז ס'העלפט נישט, טאר מען עס טאקע נישט טון. ער טאר נישט טון וואס איז חובר חבר, און אין וואס איז חילול שבת.

דער אליהו רבה'ס ביאור: "לחזק לבו" – דער מעכאניזם פון ישוב הדעת

וואס איז שוין אינטערעסאנט, איך מיין אז דער אליהו רבה דייט אן "לחזק לבו" איז נישט נאר אז דער מענטש זאל זיין רואיג, נאר דאס וואס דער מענטש איז רואיג העלפט אויך אז דער ארס זאל זיך נישט אזוי שנעל אויסשפרייטן אין די גוף, דער מענטש זאל נישט זיין אזוי עקטיווירט און כאפן א הארץ אטאקע פון פחד.

וואס איז זייער אן אינטערעסאנטע סייקל, ווייל דא זעסטו שוין וויאזוי דער חובר חבר ארבעט טאקע, און פארוואס מענטשן רעדן זיך איין אז דער חובר חבר ארבעט. ווייל דער רמב"ם זאגט דיר דא אז ס'בארואיגט אים כדי שלא תטרף דעתו עליו. סאו בעסיקלי ער זאגט דא דער פלאסיבאו עפעקט, אז דער פלאסיבאו עפעקט ארבעט אויף א גרויסן פראצענט, ממילא איז עס שוין נישט אזוי פאלש.

דער תנאי: נאר פאר גלייביגע

אבער דער פראבלעם איז אז... א מענטש געדענקט וויאזוי ס'ארבעט... א מענטש געדענקט דעם מעקאניזם. א מענטש וואס גלייבט דערין, דער רמב"ם רעדט פון מענטשן וואס גלייבן דערין. מענטשן וואס גלייבן דערין מעג מען עס טון פאר זיי שבת. איינער וואס גלייבט נישט דערין, טאר מען עס נישט טון.

א פלאסיבאו ארבעט דאך אויך נאר ווען דער מענטש וואס באקומט עס ווייסט נישט אז ס'איז א פלאסיבאו די גאנצע צייט. קען זיין יא, קען זיין נישט. דער היתר שטייט נישט דא.

דער רמב"ם'ס תירוץ אויף די גמרא

דער ווארט איז אז דער רמב"ם האט פארענטפערט די גמרא. ס'איז אים שווער געווען א גמרא. די גמרא זאגט אז מ'מעג טון שבת. דער רמב"ם זאגט אז ס'העלפט נישט. וויאזוי קען מען עס טון שבת? דער תירוץ איז, ס'העלפט פאר... סייקאלאדזשיקעל העלפט עס.

הלכה יד: הלוחש על המכה – כפירה בתורה

זאגט דער רמב"ם ווייטער... איך קום דא צו א ביסל א סענסיטיוו רמב"ם, און איך ווייל זאגן פארדעם, רבותי, זאגט ער ווייטער, **"תליון על חולי ישראל"**. לאמיר לערנען רמב"ם ווי ער מיינט עס. ניין, דער רמב"ם רעדט נישט פון זאגן תהלים, פון מתפלל זיין. לאמיר זיין זייער קלאר. ניין, ניין, ער רעדט נישט פון דעם.

דער קאשויער רב'ס שטעלונג: "הלוחש על המכה"

דער קאשויער רב האט זיך געשטעלט. קוק וואס ער שטייט: **"הלוחש על המכה"**. יא, דאס איז עקזעקטלי וואס מיר האבן יעצט גערעדט, נשכו עקרב. ס'איז לוחש על המכה, רייט? זאגן א לחש לעבן די מכה, ס'טייטשט אזוויי פריער האט ער געזאגט, על מקום הנשיכה, על מקום המכה. ער זאגט עפעס א פסוק פון א תורה.

אפילו פריער איז דער חובר חבר געווען ווען ער זאגט בדברים שאינם לשון עם, אבער די תורה איז דאך יא, די תורה איז דאך געשריבן לשונות פון אלע אומות. די תורה איז דאך דוקא בלשון עם. און ער ליינט דעם פסוק.

"וכל בכור" — גילוי, נישט רפואה

און דער רמב"ם זאגט דאס איז גילוי. וואס איז דאס גילוי? ער זאגט אז ביי די מכה, די "וכל בכור" פסוק גייט דאך ארויף אויף אלע מכות, רייט? אלע מכות מצרים. יא, איך ווייס וואס ער מיינט, ממש אז ער וויספערט עס אריין. דער פוינט איז, ער טוט עס כדי פאר דאס גילוי, נישט פאר די יאגן.

יא, דארט איז געשטאנען **"וכן הקורא על התינוק שלא יבעת"**. א קינד איז דערשראקן, ער זאגט פסוקים אז דער קינד זאל זיך נישט דערשרעקן. אדער, **"המניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן"**. ער נעמט א ספר תורה אדער ער גיבט תפילין אויף א קינד כדי ער זאל איינשלאפן. אזוי ווי דער קינד האט אמאל געזאגט אז די גמרא העלפט שלאפן, ווייל ער זעט אייביג טאטע שלאפט איין אויף די גמרא. יא, יעצט איז נישט קיין גילוי, יעצט איז פשוט דרך התורה. יא, ער נעמט א הייליגע זאך, א חפץ של קדושה, כדי ער זאל איינשלאפן, דער קינד זאל זיך בארואיגן.

"לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים"

זאגט דער רמב"ם, **"לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים"** - די וואס טוען דאס זענען עובר אויף די איסור פון חובר חבר ומנחשים.

נו, זעסטו אז חובר חבר איז נישט דווקא ווען ס'איז נישט קיין ווארט וואס האט א מינינג. זאל זיין דא א סתירה אין רמב"ם וואס די ראשונים קענען פארענטפערן? ניין, ס'איז נישט קיין סתירה, ווייל די תורה האט דאס נישט מתיר געווען. ס'איז קלאר אז דער רמב"ם האט... אזוי ווי איך האב דיר געזאגט, ווען דו זאגסט א פסוק "בראשית ברא אלקים", איך ווייס נישט, דער פסוק האט, לאמיר זאגן, ס'האט א מינינג, און דער מינינג האט גארנישט איינגעליגט מיט'ן... וויאזוי הייסט עס... מיט'ן רפואה. איז לגבי דעם איז עס נאך אלץ נישט נוגע, ס'איז נאך אלץ א חובר חבר.

וויאזוי סגולות ארבעטן

דער רמב"ם האט דערציילט וויאזוי ס'איז געגאנגען געווענליך. אויך אן אינטערעסאנטע זאך איז אז די מענטשן וואס מאכן סגולות פון פסוקים, געווענליך א פארט פון די חכמה איז צו פארדרייען די פסוק, יא, מ'זאגט עס בעקווארדס. דער פסוק מיינט דיר יא עפעס, אבער ער זאגט די פסוק נאר די ראשי תיבות, נאר די... יא, אזוי גייט דאך סגולות.

"אלא שהם בכלל הכופרים בתורה"

יא, אזוי זאגט דער רמב"ם, **"לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים, אלא שהם בכלל הכופרים בתורה"**. זיי זענען בכלל כופרים בתורה. פארוואס? פארוואס זענען זיי כופרים בתורה? ווייל זיי פארקרומען די דעת התורה. **"שהם עושים דברי תורה רפואת הגוף"**. זיי מאכן די תורה פאר עפעס א לחש וואס העלפט צו אויסהיילן די גוף. **"ואינם אלא רפואת הנפשות"**. אבער באמת איז די תורה נישט א רפואת הגוף, די תורה איז רפואת הנפשות, ס'איז נאמר **"ויהיו חיים לנפשך"**. "לנפשך" דא מיינט דעם נפש הדעת, דער שכל פון דעם מענטש, דער נפש. יא, די תורה איז... ס'היילט אויס א מענטש'ס דעות, א מענטש'ס מידות, א מענטש'ס חכמה. אבער ס'העלפט נישט דעם מענטש'ס גוף. און דער מענטש רעדט זיך איין אז א מורמלען א פסוק... ער מיינט אז דער פסוק איז א רפואה.

די משנה: רבי עקיבא אומר

דאס איז בעצם די משנה. די משנה זאגט, רבי עקיבא אומר, הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא. און דער רבי עקיבא ברענגט דוקא א פסוק וואס איז זייער שטארק מעין הענין, **"כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך"**. דער פסוק מיינט צו זאגן אז אויב דו וועסט זיך פירן מיט די תורה, וועט דיך דער אייבערשטער אויסהיילן. דער מענטש מיינט אז זאגן דעם פסוק איז עפעס א לחש, עפעס א מעדזשיק, אז דו זאגסט עס ביי די מכה, גייט אוועק די מכה.

ס'איז דא א וועג לכאורה וויאזוי עס צו טון. מ'זאגט פאר דעם מענטש דעם גאנצן פסוק, מ'זאגט אים, "נעם דיך אונטער פון יעצט אן צו היטן די תורה". דאס רעדט מען דאך יא, רפואת הנפש. דאס איז רפואת הנפש.

קשיא: חילוק צווישן לוחש על המכה און לוחש בשבת ביי סכנה

און דער לוחש על המכה, די מכה איז א מכה פון א סכנה? הרי **"הקורא לתנוק שלא יבעת"**, מיט וואס איז עס אזוי אנדערש ווי דער וואס "כדי שלא תטרף דעתו"? יא, אז די סיירען קלינגט, יא, א קינד לויפט צו די באנקער, און דו זאגסט אים א קאפיטל תהלים אים צו בארואיגן, דאס איז ממש אזוי ווי מ'האט פריער גערעדט.

דא רעדט זיך פון א מקום סכנה. אפשר אין א מקום סכנה מעג מען טאקע זאגן אלטע נקודות. דא רעדט מען אז סתם א יונגל, א קינד איז צעשראקן, ס'איז נישט קיין סכנה, ס'וועט נישט העלפן. אפילו דער ישוב הדעת וועט נישט העלפן אין אזא גרויסע פאל. אפשר, ווי מיר האבן געזאגט, אז דארט איז עס היילט טאקע אויס אביסל די ישוב הדעת.

דער רמב"ם'ס חידוש: כופר = פארשטייט נישט וואס תורה איז

זאגט דער רמב"ם, אבער... דער רמב"ם האט דא געזאגט א נייע טייטש. אין די משנה שטייט אז ס'איז א כופר, ס'שטייט "אין לו חלק לעולם הבא". דער רמב"ם איז מסביר אז די טייטש איז, ער פארשטייט נישט וואס מיינט די תורה. ער מיינט אז די תורה איז אויסצוהיילן זיין גוף, אנשטאט וואס ס'איז אויסצוהיילן זיין נפש. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אנדערע מפרשים לערנען אפ די "לוחש על המכה" מיט משביעין ווען מ'טוט די ירוקה, און דער רמב"ם אין פירוש המשניות זאגט דארטן אזוי. אקעי, אבער דא זאגט דער רמב"ם אנדערש.

הלכה יד (המשך): הבריא שקורא פסוקים — דער היתר

אבער ס'איז דא איין היתר, יא. זאגט דער רמב"ם, **"אבל הבריא שקורא פסוקים ומזמור מתהלים כדי שתגן עליו זכות קריאתן"** — א געזונטער מענטש וואס ליינט פסוקים אדער ער ליינט א מזמור פון תהלים, און ער טוט עס כדי שתגן עליו זכות קריאתם, אז די זכות פון לערנען תורה, די זכות פון לערנען תהלים, עס זאל מגין זיין אויף אים, **וינצל מצרות ונזקים**, און ער זאל ניצול ווערן פון צרות און נזקים. וויאזוי גייט ער ניצול ווערן? ווייל ער האט מער זכותים. יא, דער אייבערשטער איז דן מענטשן לויט די זכותים. אויב אזוי איז דאך נישט קיין קשיא בכלל, איך דארף עס נישט זאגן. איז דאך רעדע מותר. סאו ס'זעט אויס אזוי ווי ס'איז דא צוויי זאכן.

ביאור: דער חילוק צווישן "זכות קריאתן" און כח הפסוק

לכאורה דער רמב"ם זאגט דא אז ס'האט צו טון... אקעי, ער זאגט אבער די ווארט "הבריא". רייט, ס'האט צו טון מיט וויאזוי מ'קוקט עס אן. קען זיין אז דער חולה אויך, דער חולה דארף יעצט די זכות. אבער ס'זעט אויס אז ווען מ'שטייט און מ'האט געזאגט א געוויסע פסוק, זעט עס נישט אויס ווי מ'וויל האבן מיט די זכות פון נאך אביסל תורה. ס'סאונדט אזוי ווי די פסוק האט א פאוער, אזוי ווי דער חובר טוט עס. לכאורה דאס איז די ווארט. צו וויאזוי טראכט דער מענטש אז די פסוק ארבעט. אויב טראכט ער אז יעצט האט דער מענטש נאך א זכות, מ'קען אויך געבן צדקה דארט, נאך אמאל א מצוה, יעדע מצוה איז דאך מגין אויף א מענטש, דאס זאגט ער מגין.

איך ווייס נישט אויב די ווארט איז אזוי שטארק די חילוק. אבער ווען מ'טוט עס פאר א חולה, טוט מען עס אזוי ווי חובר חבר טוט זאכן. ס'זעט אויס זייער ענליך צו חובר חבר. איך טראכט נישט אז ער מיינט אז דאס איז די זעלבע זאך.

רש"י: חילוק צווישן פארדעם און נאכדעם

ס'איז נישט קלאר. די חילוק זאגט ער ברענגט ער דא אין רש"י, אז ס'שטייט בפירוש אז ס'איז דא א חילוק צו ס'איז פארדעם אדער נאכדעם. ער זאגט, מ'זאל נישט זאגן "שיר של פגעים", ער זאגט "רושם בציצת תהלים שתגן עליו", זאגט ער דאס איז פארדעם. נאכדעם טאר מען נישט. וואס איז די חילוק? ס'איז נישט קלאר.

ס'איז טאקע אינטערעסאנט, ס'איז דאך אייביג דא א נאכדעם פון נאכדעם. יא, ער איז נפגע געווארן, קען מען זאגן ער זאל יעצט נישט שטארבן. ס'זאל זיך יעצט סטאפן, פון יעצט דארף ער ווייטער זכותים.

אפשר: "לרפאות הגוף" איז דער חילוק

אויך דאס וואס דער רמב"ם זאגט "לרפאות הגוף", אויך דא פאני זאכן. קען זיין, קען זיין דאס איז די ווארט. אויב מ'זאגט נאכדעם וואס ער איז שוין נפגע, ער וויל אז ס'זאל געשען עפעס א זאך וואס ס'זאל ארויספליען פון זיין באדי. ער גייט זיך איינרעדן, לאמיר זאגן א מענטש האט א געוואוקס, און איינער רעדט זיך איין "איך גיי זאגן פסוקים און די געוואוקס גייט, וואופס, ס'גייט ארויספליען". דאס איז מער אזוי ווי כישוף.

מה שאין כן מ'זאגט, איך וויל דער מענטש זאל האבן זכותים, אדער רפואה זאל ארבעטן פאר אים. דאס איז דאך זאכן וואס דער אייבערשטער ארבעט דאך אזוי, אז איין מענטש האט מער זכותים באקומט ער מער. דער רמב"ם גלייבט דאך אין דעם. א מענטש האט מער זכותים, האט ער מער... ער דארף זיין בעסער. נו, נו, ס'איז זייער נישט קלאר.

דיסקוסיע: קשיות אויפ'ן רמב"ם

קשיא א: תהלים זאגן vs. דאווענען

איך קען נישט פארשטיין צוויי זאכן. קודם כל, דאס וואס דו פרעגסט לאו דווקא איבער זאגן תהלים. דער רמב"ם זאגט נישט תפילה, ער זאגט "מתפלל". ס'איז דא צוויי וועגן וויאזוי מ'זאגט תהלים, יא? סתם אזוי איז נישט קיין שאלה, ווייל נישט אלע קאפיטלעך מזמורי תהלים זענען ממש תפילות, אקעי. אבער אפילו איינער דאוונט, איך בין זיכער נישט אז די הלכה איז קעגן דאווענען, רייט? איינער האט א מכה, אוודאי דארף ער טון דאווענען. וויאזוי ער דאוונט, ער זאגט תהלים, מ'קוקט נסים, וואס אייגנטליך, וויאזוי ער דאוונט איז זיכער נישט די שאלה. די שאלה איז ער ניצט עס בתורת סגולה, ס'איז מער אזא סארט זאך.

קשיא ב: פארוואס איז עס כפירה?

און דער רמב"ם זאגט אן אינטערעסאנטע זאך, אז רפואת הגוף, רפואת הנפש, ווייל ס'קען ציילן אזוי ווי שלא לשמה. מ'טאר נישט ניצן תורה שלא לשמה. ער זאגט אז דער אייבערשטער זאגט יא צו רפואת הגוף, אזוי ווי ס'שטייט. ס'איז ווי קרדום לחפור בה, אזא זאך. יא, ווייל אויך, ס'איז פאני, ס'איז אזוי שרעקליך, ס'איז א כופר בתורה איינער וואס ער טוט נאר שטיצן בשביל שיחיה בני? ס'איז דאך א נארמאלע זאך.

קשיא ג: קען מען גלייבן אין ביידע?

עפעס איז אויך אינטערעסאנט אזוי ווי דער רמב"ם, ס'זעט אויס אז מ'דארף גלייבן אז ס'איז נאר רפואת נפשות. אזוי ווי א מענטש וואלט געמיינט אז ס'איז אוודאי איז עס רפואת נפשות, אבער איך מיין אז ס'האט מער ווי דעם. ווייל ער זאגט "אינו אלא כופר". ס'זעט אויס אזוי ווי מ'קען נישט גלייבן אין ביידע. אדער איז עס רפואת נפשות, אדער איז עס א רפואת הגוף, און דעמאלט איז ער א כופר בתורה.

ביאור: גוף פון תורה vs. נפש פון תורה

איך האב געטראכט אז ס'איז א טייטש, איך ווייס נישט אויב ס'איז ממש טייטש, אבער איך פיל אז פון די גאנצע לשון וואס ער רעדט פון די פאני לשונות מיט אלעס, קומט עס ארויס. אז די שאלה איז צו די תורה, אוודאי די תורה איז א רפואה. די שאלה איז צו וואס, וויאזוי איז די תורה א רפואה? די גוף פון תורה אדער די נפש פון תורה?

וואס הייסט א נייע טייטש? אנדערע ווערטער, איינער זאגט אז די תורה איז א הייליגע זאך, אדער די פסוק, די לשון פון די פסוק, די פיזישע סאונד פון די פסוק היילט אויס. ניין, דאס איז די גוף. דו מוזט האלטן אז די תוכן פון די פסוק, די תורה זאגט דאס, **"כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת"**, ס'איז קיין וויכוח, דאס איז די רפואת הגוף. ס'מיינט געוויסליך די מענטש, אבער אזויפיל איך פארשטיי.

פארבינדונג צו דער פריערדיגער הלכה

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל די פריערדיגע זאך וואס אונז האבן געלערנט למשל, אז "קשרים לתתורא ודעת אהבה", איז דאך אויך בעצם רפואת נפשות וואס האט א גוטע השפעה, יא, ווייל ס'בארואיגט די מענטש, איז דאך אן ענין פון רפואת נפשות. ס'קען אייביג זיין אז די איינציגסטע כח וואס האט צו היילן א מחלה איז אייביג דורך רפואת נפשות. דאס הייסט, א מענטש ווערט אביסל א בעסערע מענטש, דאס הייסט רפואת נפשות, און נאכדעם גייט ער האבן די זכות.

ניין, איך מיין אז דא ליגט עפעס א געוויסע זאך, אז אויב גלייבט מען, אז וועגן דעם זאגט מען אונז אייביג, מ'בעט רפואת הנפש רפואת הגוף. יא? מ'זאגט ביים מי שברך רפואת הנפש רפואת הגוף.

דער וועג ווי רפואת הנפש ברענגט צו רפואת הגוף

איך מיין אז ס'שטימט זייער גוט מיט די רמב"ם, ווייל אויב אונז פארשטייען מיר אז ווען א מענטש האט מער דעת השם, האט ער מער השגחה פרטית, דער אייבערשטער וואטשט אים, די תורה איז משמר אויף אים.

דורש אל המתים, שואל אוב וידעוני, ומכשף

המשך: תורה ווי רפואה — סיום הדיון

Speaker 1: די תורה מאכט א מענטש פאר א בעסערן מענטש, א בעסערער מענטש האט מער טשענסעס פאר א רפואה. אבער אויב א מענטש מיינט אז די תורה קען גיין דירעקט צו רפואת הגוף און אויסלאזן די רפואת הנפש, דאס רופט ער אפ "שוטים".

אבער איך מיין מיר דארפן דא בכלל מער פארשטיין ווען דער רמב"ם זאגט "לא יהיה להם חלק לעולם הבא, אלא הם בכלל חברים ומנחשים". ער האט אים עס נישט געזאגט אויף אן עבירה פון מלקות. לכאורה, ווען ער נעמט א ספר תורה און ער לייגט עס אויף א קינד, האט ער געטון א לאו שיש בו מעשה? דער רמב"ם זאגט נישט "לאו". ער זאגט אז עס איז אזוי רבנן'דיג, אז עס איז ענליך. און ער ברענגט נישט די שארפע לשון "אין להם חלק לעולם הבא", ער ברענגט עס אביסל "בכלל הכופרים", אזוי ווי "בכלל חברים ומנחשים".

מיר דארפן טראכטן, ווען דער רמב"ם זאגט אויף עפעס אז ער איז בכלל די און די מענטשן, מיינט ער צו זאגן אז ער איז א חוטא, ער איז א כופר, אדער ער טאטשט אן, ער גייט... מיר דארפן חושש זיין אז ער זאל נישט זיך דערקייקלען צו די כופרים.

מיר דארפן געדענקען אז וואס דו זאגסט, איך ווייס נישט וואס ס'מיינט אין מי שברך, איך ווייס נישט וואס ס'מיינט, אבער די ווארט "רפואת הנפש" האט דא צוויי אנדערע טייטשן. רפואת הנפש איז וואס אונז רופן רפואת הנפש, אדער אויך וואס דער רמב"ם רופט דא אן, איז איינס מיט די רפואת הגוף. ס'קען מיינען כי דמי הנפש, דמי נפש. אבער דער רמב"ם דא, נפש מיינט צו זאגן זיין שכל. יא, ס'מיינט זיין גוטס, זיין נשמה, however you want to call it. ס'קען אויך דאס זיין, און מיר דארפן דאס האלטן קלאר.

דער רמב"ם אין הלכות מזוזה

דער רמב"ם ברענגט אז דער רמב"ם אין הלכות מזוזה זאגט ער אן ענליכע זאך, די וואס שרייבן שמות צו מזוזה. אונז פירן זיך נישט ווי דער רמב"ם, אונז לייגן יא שמות אין די מזוזה, געוויסע שמות, at least א שטיקל פשרה. אונז שרייבן שמות וואס האבן נישט קיין מינינג, די י-ה-ו-ה'ס נאך די שם הוי"ה וכדומה. און ס'זעט אויס אז נישט אלע זענען מסכים מיט די הלכה פון די רמב"ם, און ס'איז דא וואס האלטן אז יא, ס'העלפט.

Speaker 2: איי, וואס טוט מען מיט די משנה?

Speaker 1: טאקע א שאלה. וואס איז פארקערט, דארף מען שרייבן. מען דארף קוקן די מפרשי המשנה דארטן.

Speaker 2: ביי "קיצץ נחש הנחושת" מיין איך די תירוץ פון רמב"ם איז געווען אז...

Speaker 1: דער רמב"ם דארף זיך ווען א משנה. די משנה זאגט אז חזקיהו האט נישט געהאלטן.

Speaker 2: יא, יא, ניין, מען דארף קוקן וויאזוי דער רמב"ם איז עס מסביר דארט, יא.

Speaker 1: דער רמב"ם דארט רעדט זיך וועגן ספר רפואות, פארקערט, אז ס'איז געווען עבודה זרה, ווייל אויב ס'זאל זיין אמת'דיגע רפואות, זאל ער עס קטוען.

בקיצור, איך ווייס נישט. דאס קען זיין אז נישט אלע זענען מסכים מיט'ן רמב"ם. אבער דער רמב"ם שיטה איז זיכער אז די תורה היילט אויס, אבער בדרך נפש. דאס איז דער תוכן פון די תורה, ס'היילט אויס די נפש פון א מענטש. און אוודאי, ס'האט אויך א השפעה פון רפואות הגוף, טו און עקסטענט, אזוויי דו האסט געזאגט. אבער נישט די פשט אז די ווערטער פון די תורה מעדזשיקלי היילן אויס די גוף פון א מענטש. מעדזשיקלי, דאס איז לויט'ן רמב"ם כפירה בתורה.

די משנה און רבי עקיבא

לויט די משנה, די מפרשי המשנה. מען דארף געדענקען, ס'איז א משנה. דאס איז נישט דער רמב"ם איז געקומען דערפון. די משנה שטייט אז "הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא". ס'איז רבי עקיבא, דער רבי פון רבי שמעון בר יוחאי. ס'איז נישט קיין קאמפעטישן צווישן די בעלי שכל און בעלי... יא, דער זעלבער רבי עקיבא וואס איז געגאנגען אין פרדס, איז געגאנגען אין הימל און געזען די מלאכים און אלעס.

יא, אה, מען דארף טראכטן וואס איז... מען זעט דא אפאר.

"כדי שלא תטרף דעתו עליו"

מען זעט אויך אז "כדי שלא תטרף דעתו עליו". איך מיין "כדי שלא תטרף דעתו עליו" איז אויך זייער ענליך, ווייל ס'איז נוגע אין די דעת פון א מענטש, און דאס העלפט אים. און דאס איז די פשרה. ס'איז נישט אז די תורה היילט אויס, נאר ס'איז נוגע אין די דעת פון א מענטש.

און אגב, דאס איז די פשרה. דאס הייסט, מיר זענען מכניע צו דעם מענטש וואס איז נעבעך, ער גלייבט אין דעם. דער רמב"ם זאגט נישט אז "כדי שלא תטרף דעתו" איז א מצוה. ער זאגט אז ס'איז א היתר. ס'איז א היתר פאר דער וואס איז נעבעך איינגערעדט.

מיט אנדערע ווערטער, ס'קען זיין אז דאס איז אויך דא א היתר. אזוויי איך זאג פיקוח נפש, איינער געבט א... אפילו דער רמב"ם אליינס, שטעל דיר פאר ס'קומט צו א איד וואס איז אין א מצב פון פיקוח נפש, און ס'איז נישטא קיין וועג אים צו העלפן נאר אים געבן עפעס א קמיע וואס דער רמב"ם האלט אז ס'העלפט נישט. קען זיין ער וואלט אים געגעבן די קמיע, ווייל "לישב דעתו". און ס'איז דאך... קען מען מיט דעם מיישב זיין א סאך צדיקים וואס האבן געגעבן קמיעות. נישט אלעמאל זיי האבן געגלייבט אלעמאל אז ס'העלפט. אז לשאול דעת איז אויך עפעס ווערט.

אקעי, שוין, דאס איז די ענין פון... לאמיר ענדיגן, זיי דארפן זיך ריקן.

הלכה טו: דורש אל המתים

זאגט דער רמב"ם ווייטער, איז געגאנגען מיט דורש אל המתים.

Speaker 2: זייער גוט. וואס איז דאס?

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער אין פסוק, **"ולא ימצא בך... ודורש אל המתים"**. וואס איז דאס?

זאגט דער רמב"ם, **"זה המרעיב עצמו"**, די פראקטיק איז אזוי, די ריטואל איז, מען הונגערט זיך אויס, מען פאסט, **"והולך ולן בבית הקברות"**, דאס איז די דעפינישאן פון א טיפישן, די גמרא זאגט, א שוטה. ער גייט און ער שלאפט אין בית הקברות, **"כדי שתבוא עליו רוח הטומאה"**, כדי דער רוח הטומאה זאל קומען אויף אים, **"ויודיעוהו מה ישאל עליו"**, כדי דער מת זאל קומען אין חלום און אים מודיע זיין וואטעוועזר דער מענטש וועט פרעגן פון דעם מת, וועט דער מת אים ענטפערן.

"ויש אחרים", זאגט ער, **"שהם לובשים מלבושים ידועים"**, זיי טוען זיך אן געוויסע מלבושים, **"ואומרים דברים"**, זיי זאגן געוויסע ווערטער, **"ומקטירים קטורת ידועה"**, זיי ברענגען ספעציפישע קטורת, **"וישנים לבדם"**, זיי שלאפן אליין, **"כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום"**.

זאגט דער רמב"ם, **"כללו של דבר, כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו"**, מען טוט מעשים כדי דער מת זאל קומען און מודיע זיין, **"לוקה, שנאמר 'לא ימצא בך... דורש אל המתים'"**.

דיון: פארוואס ברענגט דער רמב"ם מלבושים ידועים?

Speaker 2: אה, ס'איז פארדעם האט ער געברענגט מלבושים ידועים, ווייל דעמאלטס איז עס א מעשה.

Speaker 1: ס'קען זיין מרעיב עצמו ולן, ווייס איך נישט ווי, אפשר איז דאס אויך א מעשה. ער וויל זאגן, נישט נאר יענץ, נאר אויב ס'איז דא נאך טעקניקס.

Speaker 2: וואס איז די טעקניק וואס מען טוט? וואס איז א טעקניק וואס ס'איז דא א מעשה און מען פרעגט פון די מתים?

Speaker 1: נישט עסן איז נישט קיין מעשה. אפשר גיין שלאפן אין בית הקברות.

ס'איז אינטערעסאנט אז מען זעט אז מרעיב עצמו, נישט התענות. ס'איז פשוט, ער פייניגט זיך. נישט ווייל ס'איז געווען א גוטע זאך וואלט געווען גיין זיך מתענה זיין.

הלכה טז: שואל אוב וידעוני

און ווייטער שטייט דארטן, "שואל אוב וידעוני". זאגט דער רמב"ם, וואס מיינט דאס?

און מיר האבן שוין געלערנט פריער אז דער וואס טוט אוב וידעוני, האבן מיר שוין געלערנט אין הלכות עבודה זרה, אז ער איז אסאך הארבער ווי די אלע מכשפים, און אויף אים קומט זיך סקילה, ווייל אוב וידעוני האט ממש א שייכות מיט עבודה זרה. אבער נאר דא, דער שואל אוב וידעוני, אים קומט נישט סקילה, ער איז די זעלבע הארב ווי אלע אנדערע מכשפים אדער פרעגן פון מכשפים.

זאגט דער רמב"ם, **"אסור לשאול בעל אוב או בעל ידעוני"**. ער טוט נישט פרעגן, דער מענטש וואס טוט אוב וידעוני. ער האט שוין פריער געלערנט, מען נעמט א ביין און פארשידענע זאכן, שנאמר.

דיון: פארוואס האט אוב וידעוני מער שייכות מיט עבודה זרה?

Speaker 2: זאל איך קען מיך נישט אויס, באט מען דארף פארשטיין פארוואס אוב וידעוני האט מער שייכות מיט עבודה זרה ווי די אלעס וואס ער האט אויסגערעכנט. זיי זענען אויס גאנץ ענליכע טעקניקס.

Speaker 1: ניין, דאס איז אנדערש. אוב וידעוני, ער נעמט א ביין און ער שרייט, נע, עס איז א גאנץ אנדערע זאך.

Speaker 2: נו, נו. איך זעה א חילוק. ער זאל זיך אויסהונגערן און גיין אין בית הקברות און מקטיר זיין קטורת.

Speaker 1: ניין, אבער דאס איז ציילן פאר א מת.

Speaker 2: ניין גוט, ער זאגט כלל למת.

Speaker 1: דער עובד ידעוני זעט אויס אז עס איז עפעס א כח פון דעם שטיין אין ביינער.

דער חילוק צווישן בעל אוב וידעוני און שואל

ער זאגט דער רמב"ם, דער מענטש וואס פרעגט אוב וידעוני איז עובר אויף די לאו. ס'איז דא א פסוק עקסטער פאר א בעל אוב וידעוני אז עס איז בסקילה, אבער נארמאל דא אין די לאו פון אלע מכשפים שטייט "ושואל אוב וידעוני". דער וואס פרעגט אוב וידעוני איז אנדערש ווי דער בעל אוב וידעוני וואס באקומט סקילה, ער באקומט א מלקות.

זאגט דער רמב"ם, **"נצטוונו שלא לדרוש שבעל אוב וידעוני עצמו"**, דער וואס פראווידט די סערוויסעס פון אוב וידעוני איז בסקילה. **"והנשאל בהם"**, דער קלייענט פון דעם, איז באיסור עשה, **"ומכין אותו מכת מרדות"**, ווייל ער טוט נישט קיין מעשה, ער פרעגט אים נאר.

אבער, זאגט דער רמב"ם, **"ואם קבל מעשה ועשה כפי מאמרו"**, אויב האט ער געפרעגט דער אוב וידעוני און ער האט געטון דאס וואס דער אוב וידעוני האט אים גע'עצה'ט, און ער האט געטון חס ושלום לכאורה א מעשה, איז זיין לאו שיש בו מעשה איז לוקה.

הלכה יז: מכשף חייב סקילה

ווייטער זאגט דער רמב"ם, און ווייטער שטייט, **"והמכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים"**.

זאגט דער רמב"ם, די אנדערע זאכן ביז יעצט, אלע זאכן ביז יעצט הייסט אים מכשף, און וואס איז א נייע זאך? אפשר מכשף איז אזוי ווי, און וואטעווער נאך ס'זאל זיין אזוי ווי, און יעדער דור קען אויפקומען נייע מיני כישוף און מלהטות אפן.

זאגט דער רמב"ם, דאס איז, דאס איז **"והוא שעשה מעשה כשפים"**, ער האט געטון אן אמת'דיגע מעשה כשפים. ער האט געטון געוויסע טעקניקס און אפשר איז געקומען צו אים געוויסע, איך ווייס נישט.

דיון: וואס מיינט "מעשה כשפים" לויט'ן רמב"ם?

Speaker 2: אן אמת'דיגע מעשה כשפים מיינט נישט פאר'ן רמב"ם אז ער האט געטון אז ער האט אן אמת'דיגע כח, ווייל ער גייט דאך זאגן אין א מינוט אז ס'איז אלעס שקר וכזב.

Speaker 1: ניין, אבער עטליסט ער אליין, ער האט געטון עפעס א מעשה. ער האט געטון עפעס א מעשה, וואס איך מיין אז ער אליין, דער חילוק צווישן די אוחז עיניים לכאורה איז א גאנץ און ער אליין איז אויך איבערגענומען, ער איז א חלק פון די... ער איז אין די סקעם.

איך טייטש עס זייער פשוט. אוחז את העיניים, אנשטאט ער טוט, ער טוט נישט קיין מעשה כשפים און משלים, ער לייגט צוזאם צווי בארן און מיט דעם טאגארטל דרייט ער עס, איך ווייס וואס. אוחז את העיניים טוט נישט גארנישט. ער טוט דירעקט די מעשה, ער ברענגט ארויס א שלאנג פון זיין הוט. אבער ער טוט נישט אינצוווישן פאר דעם קלאפט ער דריי מאל אויף'ן רוקן פון א באר, איך ווייס וואס. דאס איז דער חילוק.

אוחז את העיניים

ויראה שעושה ואינו עושה, זעט אויס ער טוט עפעס, אבער ער טוט אבער גארנישט. אוחז את העיניים, ויראה שעושה ואינו עושה, ער מאכט אז דער מענטש וואס זעט זאל מיינען אז ער טוט עפעס, איז לוקה מכת מרדות. פארוואס? ווייל א שלב וואס ער איז שוין אין מכשף בכלל, לא ימצא בך, איז נאכאמאל, אבער אוחז את העיניים, מען טוט נישט דעם... נאכאמאל, מכשף איז חייב סקילה.

דיון: פארוואס איז מכשף חייב סקילה?

Speaker 2: פארוואס? ווי איז דער פסוק וואס מכשף איז חייב סקילה? מכשף שטייט נישט אין די פסוק פון...

Speaker 1: אקעי.

Speaker 2: וואס איז דער פסוק פון מכשף?

Speaker 1: מכשפה לא תחיה?

Speaker 2: מכשפה לא תחיה מיינט...

Speaker 1: יא, מכשפה לא תחיה שטייט אן עקסטערע פסוק אויף מכשף. די אלע אנדערע, מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, שטייט נישט... שטייט נאר דער לאו. מכשפה לא תחיה, ס'קומט סקילה.

לאו שניתנה לאזהרת מיתת בית דין

ממילא איינער וואס טוט דאס, ער טוט א מעשה כישוף, באקומט ער נישט קיין סקילה. אוחז את העיניים באקומט ער נישט קיין סקילה, ער באקומט נישט קיין מלכות, ער באקומט נאר מכת מרדות. פארוואס? ווייל דער לאו וואס שטייט ביי מכשף, שטייט לא ימצא בך די אלע זאכן, מעביר בנו ובתו באש, וכו' וכו' וכו' און אזוי ווייטער. איז דער לאו איז נישט לאזהרת מיתת בית דין. איז פשט אז איינע פון די זאכן, א חלק פון די לאו, באקומט מיתת בית דין. אבער פארוואס איז קיין... מכשף ספעציפיש, נישט אלע, ווייל אלע זענען נישט נתנה לאזהרת מיתת בית דין, אלע האבן נישט קיין מיתת בית דין. נאר מכשף.

אבער די מעשה איז נישט נתנה לאזהרת מיתת בית דין, נאר די אקט איז נתנה לאזהרת מיתת בית דין. די עזרת בית דין מיינט נישט נאר, די מוסר בית דין מיינט נאר ווען ס'איז אן אמת'דיגע מכשול.

משל פון עדות שקר

שומר עדותיו, ס'איז אויך עדות שקר, איז טאקע בכלל לא ימותו בחוץ, אבער ווייל ס'איז אויך עדות שקר, זענען זיי פטור פון מלקות. וואס איז די ווארט עדות שקר? ווייל ס'איז נישט געווען קיין מעשה. ווייל אז ס'איז נישט געווען קיין מעשה, קומט זיך אים נישט קיין סקילה און אויך נישט קיין מלקות.

פרק יא הלכה יז-יח: מכשף, אוחז את העיניים, און די אמת'ע נאטור פון כישוף

הלכה יז: דיון וועגן אוחז את העיניים — קשיא און פארזוכן צו פארשטיין דעם רמב"ם

Speaker 1:

און די אזהרת מיתת בית דין מיינט נאר ווען ס'איז אן אמת'דיגער מכשף.

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין, ניין.

Speaker 1:

סאו ממילא דער וואס איז אוחז את העיניים איז טאקע בכלל לאו ימותו בכלל, אבער ווייל ס'איז אויך אוחז את העיניים, ווייל ער האט נישט געטון קיין מעשה?

Speaker 2:

עקזעקטלי, אזוי זאגט ער. ווייל ער האט נישט געטון קיין מעשה קומט זיך אים נישט סקילה און אויך נישט מלקות?

Speaker 1:

עקזעקטלי. און ממילא קומט זיך אים א... ניין, ניין, ניין, ער רעדט וועגן ס'איז א לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, נישט וועגן ס'איז א לאו שאין בו מעשה. אויב ס'איז א לאו שאין בו מעשה קען ער זיך יא באקומען.

Speaker 2:

ניין, מ'קען נישט באקומען.

Speaker 1:

ס'איז א סתירה מיט די פריערדיגע רמ"א, וואס דער רמ"א זאגט אז אן אוחז את העיניים איז...

Speaker 2:

דא רעדט מען אוחז את העיניים וואס איז בתורת כישוף, ווייל דארטן געווען אוחז את העיניים בתורת מעונן, אזוי קען איך זאגן.

Speaker 1:

יא, אבער וואס איז די חילוק? ס'איז די זעלבע זאך. דארט איז געשטאנען בפירוש אז מ'איז לוקה, דא שטייט אז מ'איז נישט לוקה. וואס דו זאגסט בתורת כישוף, וואס מיינט בתורת כישוף? דו ווייסט דאך אוחז את העיניים, מוז מען זאגן.

Speaker 2:

די אוחז את העיניים איז נישט קלאר, ווייל וואס דו פרעגסט, ס'שטייט נישט אז לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין דארף זיין א התראה. סאו מכשף, ווען איז דער מכשף וואס באקומט נישט קיין מלקות? ער באקומט סקילה. סאו וואס וועסטו זאגן אז ער באקומט מלקות ווען? ווען ער איז אוחז את העיניים, פלוצלינג באקומט ער מלקות? וואו קומט עס אריין? עפעס איז ווירד דא, עפעס איז נישט קלאר.

פארזוך צו פארשטיין: אוחז את העיניים איז נישט ממש מכשף

Speaker 2:

ס'קען זיין די ווארט איז ווייל אוחז את העיניים איז נישט בכלל מכשף, ס'איז נישט ממש מכשף, נאר ס'איז בכלל מכשף. און ממילא אפילו אויב מ'איז אוחז את העיניים און מ'טוט עס יא מיט א מעשה, מיר זעט אויס אז די ווארט דא איז אוחז את העיניים אפילו ער טוט עס יא מיט א מעשה, די סיבה פארוואס ער באקומט נישט קיין מלקות איז וועגן ס'איז א לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, נישט וועגן ס'איז א לאו שאין בו מעשה. און פארוואס באקומט ער נישט סקילה? ווייל מכשף מיינט דייקא ווען ער טוט אנדערע מעשה כישוף, נישט אוחז את העיניים.

Speaker 1:

פון וואו קומט דער איסור אוחז את העיניים דעמאלטס? עפעס איז מיסינג. דו פארשטייסט אז עפעס איז מיסינג?

Speaker 2:

פארוואס עס איז יא בכלל און פארוואס עס איז נישט בכלל? ווען עפעס איז מיסינג, מען דארף לערנען די גמרא וועגן דעם, ווען עפעס האט אריינגעמאכט איז מיסינג מיט שוין. א חידוש וואס ס'זעט אויס אין דער עמדמיים איז, אז אן אמת'דיגע מכשף איז ווען ס'איז דא אמת'דיגע מעשה כישוף, וועט עפער דעט מינס. אוחז את העיניים איז אויך א סניף פון מכשף, אבער עס איז נישט די עצם איתם מכשף, ווייל א עצם איתם מכשף קומט סקילה. און אויף דעם אוחז את העיניים ווייל סקילה קען איבערקומען עס איז נישט ממש מכשף, נאר עס איז נאר בכלל מכשף, און ווייל עס איז א לאו, א לאו איז די חבר יא דא, אבער ווייל עס איז א לאו ש... איך זאל איך נישט דא קיין מיתת בית דין אויף.

דער מהלך אין פסוקים: מכשפה לא תחיה און לא ימצא בך

Speaker 2:

נעט דאס די ווארט, איך וואלט אפשר געזאגט אזוי, מכשפה, ווען עס שטייט אין די תורה, מכשפה מיינט אן אמת'דיגע מכשף, וואטעוועור דעט מינס. לא ימצא וועלכע מיינט עפעס וואס איז אפילו נאר ענלעך, ווייל ס'זאל נישט זיין צווישן דיר עפעס וואס איז א מין כישוף. ממילא ווערט עס איז א לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, און עס טייטש אז אין די לאו איז דא דער וואס... מען קען עובר זיין די לאו ווי אויפן עס זאל באקומען אויף דעם סקילה, און א לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, און נישטא אויף דעם קיין מלקות.

Speaker 1:

עפעס בין איך מיסן, וואס זאגט ער? איך ליין אז די סיבה האבן עס איז א לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין וועלכע קומען נישט קיין מלקות איז ווייל די אזהרה איז נישט א אזהרה פון מלקות די אזהרה איז דאך א אזהרה פון... ווען עס איז דא אידעם אין אסרע זאגט מען זיך אים עס איז באקומען סקילה.

Speaker 2:

אקצור די אלעמער ווארשן מיטלעך נישט אויף די שיקל רמב"ם. אונז מעגן אויך מודה זיין אז מיר עס פארשטייען עס איז נישט קלאר. עס ערקענט זיין אז דעיסט דער רמב"ם זאגט מען פני עס גייט בכלל נישט אויף אוחז את העיניים, אפשר גייט עס בכלל אויף מכשף אליינס? און דעמאלט וואס וועט מען עס פארשטייען?

Speaker 1:

ניין, ער גייט נישט ארויפן פאר די אבל אוחז את העיניים. ער וועט דאך נישט צוגיין די אבל אוחז את העיניים ווען ער זאגט מלקות מרדות. פארוואס? ער זאגט לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין... עס האט נישט קיין שייכות און עפעס איז מיסינג. עפעס איז זיכער מיסינג אין די סענטענס. ער זאגט נישט גארנישט וועגן לאו עס איז א ניין זיין אנדערש מכשף, פארוואס וואלטן ביידע, דער מכשף איז א לאו שניתן אזוי עס איז פעזן. וואס ער זאגט אין די לעצטע סענטענס, איז אז מכשף איז א לאו שניתן אזוי עס איז פעזן, און דארף עס אליינערס אריינלייגן מיט די א תיינו די גאנצע שוין. ניין, נאכאמאל, א מכשף לא תחיה גייט ווייטער אן, ווייל ער באקומט א מכשף סקילה. אבער א אוחז את העיניים איז א ניין פון סאמער איז און גייט נישט אריין בגדרי ווי מכשפה לא תחיה, ער גייט נאר אריין בגדרי אין די פסוק פון לא ימצא בך.

Speaker 2:

איך זעה נישט, you're adding א whole שטיקל רמב"ם, וואס דער רמב"ם געווענליך שרייבט קלאר וואס ער וויל זאגן. מ'קען זאגן ער טרייט צו זאגן פשוט אז ס'רעדט זיך פון מכשף, ווי יעדע מאל באקומט סקילה באקומט נישט קיין מלקות. I don't know אויב דאס איז אמת, דאס איז תשתרף שם מיתתו, אזוויוי נזיר וואס טרינקט יין. יעדע מאל וואס ס'איז דא סקילה באקומט נישט קיין מלקות. איך זעה נישט דעמאלטס אז ס'איז וואלט געווען אסאך מער פשוט. I'm not sure.

Speaker 1:

אקעי, אלע מפרשים מוטשן זיך. ס'איז א mystery דארט.

Speaker 2:

אפשר איז דא א דין מלקות אבער נישט מיתה? אפשר איז דאס מלקות מרדות, דאס איז נישט פון דין מקרא דין. מלקות באקומט מען...

הלכה יח: דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן — דער רמב"ם'ס השקפה אויף כישוף און כל הדברים האלו

Speaker 1:

יעצט גייט דער רמב"ם ענדיגן מיט אזא אחרית דבר, מיט זיין פירט אויס אויף די גאנצע פרק'ל. פון... פון... פון... יא, נישט חוקת הגויים, חוץ פון מנחש. חוץ פון די צווייטע הלכה, פון מנחש. **דברים אלו כולם**, ס'גייט אויך אויף מכשף און אוב וידעוני וואס מ'האט געלערנט פריער. **דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן**, דאס איז אלץ שקר וכזב. ס'איז נישט אמת'דיגע כוחות, דער מכשף ברענגט נישט אראפ קיין כוחות פון הימל און אזוי ווייטער. דברי שקר וכזב. **והם שהטעו בהם עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהם**. גראבע שקרנים, חברה, האבן עס ערפינדן, זיי האבן אליין נישט געגלייבט דערין, ס'איז א סקעם. און עובדי עבודה זרה האבן אויפגעקומען מיט דעם, מיט דעם אריינצונארן די גויי הארצות.

צוריק צו פרק א' — די היסטאריע פון עבודה זרה

Speaker 1:

זיי האבן שוין אסאך זאכן וואס מ'האט אלץ אריינגענארט די עובדי עבודה זרה. מ'האט געמאכט שיינע בנינים, היכלות, מ'האט איינגעפלאנצט אשרות. דאס גייט all the way back צו פרק א', basically. ס'איז ווי ס'איז עפעס א פרק א'. מ'האט געמאכט נביאי שקר. נאך איינע פון די זאכן וואס זיי האבן געמאכט איז די אלע כישוף. יא, זיי האבן איינגענארט מיט דעם די גויי הארצות, מיט'ן זאגן אז ס'איז דא גרויסע כוחות און יא. דער רמב"ם אליין דערמאנט נישט די ווערטער אז דו זאגסט כוחות, ווייל איך געס אז ער זעט פון עפעס אז ס'איז דא. ער זאגט דברי שקר וכזב. ער איז נישט מסביר וואס די אפיקע איז. דו זאגסט אז די אפיקע איז עפעס א מלאך אדער עפעס א כח טוט עס. יא, אין פרק א' האט ער אביסל מרמז געווען אז ס'איז די כוחות פון מלאכים, כוכבים.

ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים — א חלק פון זיין א איד איז צו זיין קלוג

Speaker 1:

ממילא, **ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים למשוך אחרי** מעונן וקוסם. זאגט ער, ער זאגט נישט דא נאר אז מ'טאר עס נישט טון ווייל דעמאלטס ווערט מען ענלעך צו עובדי עבודה זרה אדער סניפין דעבודה זרה. ער זאגט מער בשורשו, ווייל א איד טאר נישט נאכגיין נאך שקר און נאך טפשות, "ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים". דא זעט מען אונז אז א חלק פון זיין א איד איז מ'מוז זיין א חכם מחוכם. הערסט? א איד מוז זיין קלוג, ס'איז נישטא קיין וועג ארויס. אידן זענען דאך קלוג. ממילא דער גוי, דער נארישער גוי, גלייבט אין די אלע שטותים, אקעי. דו ביסט דאך א איד, דו ביסט דאך א קלוגער איד, וואס גלייבסטו? ס'פאסט נישט פאר דיר צו גלייבן. ס'איז א גרויסע עבירה צו זיין א טפש. וואו. אה, פון דא איז א ראיה, דאך, מ'זוכט א ראיה אלעמאל. מ'איז בכלל נישט בכלל ישראל אויב מ'איז א טפש. ניין, ס'איז נישט ראוי פאר א קלוגן מענטש צו גלייבן אין די אלע זאכן.

ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת — נישט נאר טון, אפילו גלייבן

Speaker 1:

און נישט נאר דאס, **"למשוך"** מיינט לכאורה צו טון די מעשה, **"ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת"**. תועלת מיינט א תועלת, א רפואה. אה, איך ווייס. **שנאמר**, דו זעסט דאך א פסוק, **"כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל"**. די אידן גייען נישט נאך נחש און קסם. וואס איז פשט? דו האסט געמיינט "לא נחש ביעקב" מיינט אז די אידן האבן נישט קיין מזל, ס'איז נישטא קיין מזל לישראל? ניין, דער רמב"ם זאגט אז א איד איז קלוגער, ער מאכט נישט קיין נחש און קיין קסם.

ונאמר, "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו", די נארישע גוים, די עובדי עבודה זרה, זיי הערן צו מעוננים וקוסמים. **ו"אתה"**, דו ביסט דאך א קלוגער איד, **"לא כן נתן לך ה' אלקיך"**, דיר האט דער אייבערשטער געגעבן אסאך בעסערס פון דעם, ער האט דיר געגעבן חכמה. א נביא שטייט דארט שפעטער, אבער יא, דער רמב"ם ברענגט נישט די המשך פון דעם פסוק "נביא", רייט? ער האט דאך געברענגט דעם פסוק פריער אין הלכות יסודי התורה צו זאגן אז א נביא איז נישט מחדש דעת, נאר זאגט דיר פשוט'ע זאכן. אבער דער רמב"ם זאגט, אמת, ער זאגט דארט, איז "אין ראוי להעלות על לב". דער רמב"ם זאגט דארט וואס ער ברענגט דא, די עובדי כוכבים, אפשר די תורה האט עס געּאסר'ט, יא, ווייל דאס איז גורם אז מ'זאל ווערן נמשך צו עבודה זרה. אבער דער רמב"ם זאגט, אפילו ווען נישט, ס'איז סתם שטותים.

כל המאמין בדברים אלו... אינו אלא מן הסכלים — דער שלעכטסטער טעות

Speaker 1:

קוק די נעקסטע שטיקל, דארט איז עס קלארער: **"כל המאמין בדברים אלו וכיוצא בהן, ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה, אבל התורה אסרתן"**, ער מיינט אזוי, אבער מה אעשה, ס'איז א גוטע זאך, נאר איך טאר נישט. איינער פון די טיפשים און פון די וואס עס פעלט דעת, און נישט פון די אידן וואס זענען חכמים מחוכמים.

בכלל הנשים והקטנים, דא וויל ער אזוי זאגן, איך רעד אויב זיי זענען נישט קיין שייגעץ, קיין רשע, סתם א פשוט'ע איד, סתם א פשוט'ע איד, סתם א פשוט'ע איד, ער איז אן עבירה, די עבירה איז עס צו טון, אבער צו גלייבן איז בכלל הנשים וקטני הדעת. **אבל בעלי החכמה תמימי הדעת**, און דא זאגט ער, דער תמים תהיה עם ה' אלקיך, מען זאל נישט נאכגיין די זאכן, גייט ער זאגן, תמים מיינט תמימי הדעת, די וואס האבן א גאנצע דעת, **ידעו בראיות ברורות**, זאלן וויסן, ידעו בראיות ברורות, **שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה**, די אלע זאכן וואס די תורה האט געּאסר'ט איז נישט קיין דברי חכמה, **אלא תוהו והבל**, ס'איז פוסט און טיפשות'דיג און נאריש, תוהו והבל, ס'איז זאכן אן קיין תוכן, דאסנט ווארק פיזיקלי, **שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן**. די חסרי הדעת, וועגן דעם האבן זיי בכלל פארלוירן טאטש מיט ריעליטי, זיי האבן פארלוירן דרכי האמת, ווייל אויב א מענטש, זיין גאנצע ווארלד וויו איז געווארן חרוב, ווייל דאס פארשטיי איך נישט, דו זעסט אז כישוף, ס'נעמט ארויס א וויכטיגע פארט פון די פאזל, און יעצט האט מען שוין נישט קיין קלארע ווארלד וויו בכלל, יעצט פארשטייט מען שוין נישט אזוי די וועלט ארבעט, ווייל דו זעסט דאך וואונדערליכע זאכן וואס מען קען נישט מסביר זיין.

דיגרעסיע: דער מהלך פון עבודה זרה — ווי כישוף צעשטערט א ווארלד-וויו

Speaker 1:

אבער דאס איז אפשר די הסבר אויף טעיסט, פארוואס די גוים האבן דאס געגנוצט, נאכדעם זענען זיי נמשך געווארן צו עבודה זרה, דרכי האמת, די אמת פון אברהם אבינו. זיי האבן געוואלט אפנארן א גוי, ער וואלט נישט געגלייבט אז א האלץ קען זיין זיין גאט, קודם האט מען אים געמאכט אז ער זאל שוין נישט האבן קיין נארמאלע ווארלד וויו, ער זאל שוין זיין אזוי צומישט, נו קענסטו אים איינרעדן עניטינג.

ס'איז א גוטע פשט, ס'איז אמת אז די אלע שטותים, ס'איז אדער דאס אדער די דרכי האמת, ס'איז א קאמפעטישן. למעשה, א מענטש וואס איז זיך מייאש פון האבן שכל, פון פארשטיין די וועלט, דעמאלטס קען ער נאכגיין עניטינג וואס דו ווילסט אים איינרעדן. אדער סתם, ווייל די גוים וואס פארקויפן דאס זאגן, "אה, ס'ארבעט אזוי, ווייל די געטשקע פלוני בן פלוני האט דאך געזאגט," צוביסלעך ווערט מען פארדרייט און מען פארלירט די אמונה.

ומפני זה אמרה תורה... תמים תהיה עם ה' אלקיך — תמים מיינט תמימי הדעת

Speaker 1:

ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים, פאר דעם האט די תורה אנגעווארנט, ווען די תורה האט אנגעווארנט אז מ'זאל נישט נאכגיין די טיפשות, האט די תורה געזאגט **"תמים תהיה עם ה' אלקיך"**, מ'זאל זיין קלוג, מ'זאל האבן א תמימות'דיגע דעת, מ'זאל האבן א קלארע דעת, ווייל אזוי וועט מען נישט נאכגיין די זאכן.

פונקט פארקערט ווי דער עולם מיינט, דער עולם מיינט אז תמים מיינט מ'דארף זיין א תם, מ'דארף זיין אן טעם. פארקערט, מ'דארף זיין קלוג. די תורה האט געזאגט מ'זאל האבן א קלארע דעת. אבער מ'דארף זיין א גרויסע חכם צו קענען מיט...

תמימות דעת — דער רמב"ם'ס שיטה אין הלכות עבודה זרה

דער פסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך" — תמימות מיינט נישט נאאיוויטעט, נאר שלמות הדעת

אזוי ווי דער רמב"ם זאגט אזא ענין אין הלכות עבודה זרה, **כשנזדיירו כל עולי עולם**. פארדעם האט די תורה אנגעווארנט, ווען די תורה האט אנגעווארנט אז מען זאל נישט נאכגיין די טיפשות, האט די תורה געזאגט, **"תמים תהיה עם ה' אלקיך"** - זאלסט זיין קלוג, זאלסט האבן א תמימות דעת, א שטארקע קלארע דעת, און וועגן דעם זאלסטו נישט נאכגיין די זאכן.

דאס מיינט נישט אז דו זאלסט זיין א תם, א טפש, פארקערט, דו זאלסט זיין קלוג. דער רמב"ם זאגט אז דו זאלסט האבן א גרויסע חכמה צו קענען וויסן אז דאס איז טיפשות. דער רמב"ם זאגט אז "תמים", וואס איז די טייטש פון תמים? תמים טייטשט גאנץ, נישט א קטן וואס איז א חסר דעה, נאר א תמים דעה. און דעמאלטס וועסטו זיין "עם ה' אלקיך", ווייל דער אייבערשטער איז דאך די אמת.

חידוש: אמונה גייט נישט קעגן ריאליטי — דער אייבערשטער איז די גרעסטע ריאליטי

איין פאני זאך וואס אסאך מענטשן מיינען איז, אז כדי צו האבן אמונה דארף מען גיין אביסל קעגן די ריאליטי, מען דארף זיך קענען פארמאכן די אויגן. דער רמב"ם זאגט ניין, פארגעס פון דעם. דער אייבערשטער איז די גרעסטע ריאליטי, און דאס איז אויך תמימות. תמימות מיינט אז דו גייסט גוט, דו

גייסט מיט די ריאליטי. דאס איז די ריכטיגע תמימות. דער רמב"ם טייטשט תמים - שלמות און דעת.

תמימות אלס א פולשטענדיגע װארלד-װיו

אבער ס'איז אינטערעסאנט, תמימות קען אויך מיינען אז מ'האט א פול װארלד-װיו, דער אייבערשטער האט באשאפן די װעלט און מ'פארשטייט אז אלעס שטימט. די פארקערטע פון תמימות איז װען אזויפיל זאכן געשעען װאס איך װייס נישט װאס ס'מיינט, און מ'הייבט אן זען כישופים. ס'נעמט ארויס שטיקלעך פון די פאזל, יעצט האסטו נישט די פול פאזל. תמים אזוי װי דו זאגסט מיינט אז אלעס שטימט, דער אייבערשטער האט באשאפן די װעלט און מ'פארשטייט אלעס, מ'פארשטייט אזוי װי עס ארבעט, װייל אלעס שטימט. װען ס'קומט אריין כישוף, פעלט אין די תמימות, װייל ס'קומט אריין שטיקלעך װאס מ'פארשטייט נישט.

מחלוקת ראשונים: רמב"ם קעגן רמב"ן

יא, מ'מעג אויך געדענקען אז ס'איז דא א מחלוקת אויף דעם. דער רמב"ן האט געזאגט פונקט פארקערט, אז דער רמב"ם איז א תמים, ער זאגט אז ער איז צו פרום, ער זאגט אז ער גייט קעגן די ריאליטי, ער זעט אז כישוף ארבעט יא. בקיצור, ס'איז דא אין דעם א מחלוקת ראשונים, אבער דער רמב"ם'ס שיטה איז נאך אלץ א גוטע שיטה.

מוסכם לכל הדעות: **"אין ראוי לישראל שהם חכמים"**

די תהלים דארף מען פארשטיין, און ס'איז דא דארט א װיכטיגע פרק און ס'איז א שװערע פרק. אבער דאס איז לכל הדעות, דאס איז אבער מוסכם לכל הדעות, אז **"אין ראוי לישראל שהם חכמים"**